

H 6 ΝΕΓ
Μεχης (Α)

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

ἢ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

«Κειμήλια ἐσθλά καὶ νέοισι χρήσιμα.»
(Εὐριπίδου.)

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΛΑ

III.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ

(Ἐπὶ τῆς Ὀδοῦ Ἑρμοῦ, Ἀριθ. 478.)

1879

002
ΣΕ ΣΒΕ
Η
186

ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

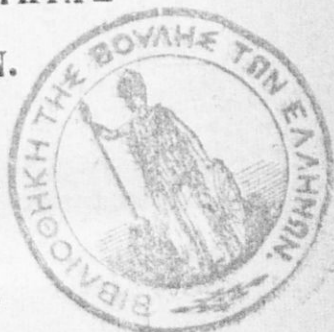
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ.

«Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς,
αἰοὺς ἂν εὖξαιο περὶ σεαυτὸν γε-
γέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας»
(Ἰσοκράτους.)

ἮΤΟ Κυριακὴ τῶν Βαΐων ὅτε, ἐπισκεφθέντες τὸν Γεροστάθην, εὗρομεν αὐτὸν συνομιλοῦντα μετὰ τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖον, ἀγαπήσας διὰ τὴν φιλομάθειάν του, εἶχε προσλάβει ὡς ψυχοῦιόν.

Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶχε μετοικήσει μετὰ τῆς λοιπῆς οἰκογενείας του εἰς Σκόδραν. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, ὑπηρετῶν ἔκτοτε τὸν Γεροστάθην, ἐξηκολούθει συγχρόνως μετ' ἄκρας ἐπιμελείας καὶ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου.

Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἡ ὁμιλία διεκόπη· παρετηρήσαμεν δὲ τὸν Κωνσταντῖνον σπρώχοντα πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐκάθητο ὁ γέρον, χρήματά τινα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὁ Γεροστάθης, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς ἐρχομένους, — Εἰς καλὴν ὥραν ἤλθετε, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν· ἔχω νὰ σᾶς κοινοποιήσω ἀγγελίαν, ἣτις βεβαίως θέλει σᾶς χαροποιήσει, καὶ αὐξήσει τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἀγάπην σας.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἅμα ἀκούσας τὸ ὄνομά του, συσταλὴς ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

— Ἐξεύρετε, παιδιὰ μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ὅτι τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θέλομεν ἐορτάσει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Γνωρίζετε προσέτι μὲ πόσῃ προθυμίᾳ μὲ ὑπηρετεῖ ὁ Κωνσταντῖνος. Ἐνόμισα λοιπὸν σήμερον δίκαιον νὰ τῷ δώσω ὀλίγα χρήματα, διὰ νὰ προμηθευθῇ ἐνδύματα νέα διὰ τὸ Πάσχα· ἀλλ' ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ αὐτά, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχει ἀνάγκην νέων ἐνδυμάτων. Ὅτε δὲ ἐγὼ ἐπέμεινα, ἐξεύρετε τί μὲ εἶπεν; — Ὑπακούω, τὰ λαμβάνω, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ· ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ θερμῶς νὰ τὰ στείλητε ἐκ μέρους μου πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς μου, διότι, ὅτε αὐτοὶ ἦσαν ἐδῶ, ἐβοήθουν τὸν πατέρα μου εἰς τὸ ἐπάγγελμά του· ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν οὐδεμίαν ἄλλην βοήθειαν δύναμαι νὰ τῷ δώσω. Καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς συνώδευσαν δάκρυα καρδίας, συναισθανομένης βαθύτατα τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης.

Οἱ λόγοι τοῦ Κωνσταντῖνου μ' ἐνθύμισαν τὴν νεότητά μου, τοὺς γονεῖς μου, συνεκίνησαν δὲ καὶ τὴν ἰδικήν μου γερωντικὴν καρδίαν. Πόσον ἠγάπων καὶ ἐγὼ τοὺς γονεῖς μου, πόσον τοὺς ἐσεβόμην, πόσον εὐτυχῆς ἤμην ὁσάκις ἠμπόρουν νὰ τοὺς εὐχαριστῶ! Ἀνέκφραστος ἦτο ἡ χαρὰ, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθην, ὅτε εἰς τὴν ξενητείαν μου ἠξιώθην διὰ τῶν πρώτων μου κόπων νὰ κερδήσω μικρὸν χρημα-

τικόν ποσόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ στείλω μέρος πρὸς τὴν καλὴν μητέρα μου, ὡς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης μου. Αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ εὐλογίαι τῆς μετέστησαν ἔκτοτε εὐτυχῆ!

Μιμούμενοι τὸν ἀγαθὸν Κωνσταντῖνον προσπαθήσατε καὶ σεῖς, φίλοι μου, νὰ κατασταθῆτε ἄξιοι τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῶν γονέων σας. Εἰς αὐτοὺς, μετὰ τὸν Θεόν, χρεωστεῖτε τὴν ὑπαρξίν σας, τὸ παρελθόν, τὸ παρόν, τὸ μέλλον σας, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν.

Βρέφη γυμνά, πεινῶντα, καὶ ἀδύνατα, ἡ μήτηρ σας πρώτη θερμῶς σᾶς ἐνέδυσσε, καὶ μετὰ τὸ γάλα τῆς σᾶς ἔθρεψε, καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς σᾶς περιέβαλψε, καὶ διὰ τῶν φιλοστόργων φροντίδων τῆς τὴν ἀδυναμίαν σας ἐπροστάτευσεν.

Ἄσθενῆ καὶ πάσχοντα ἡ μήτηρ σας ἐφρόντισε νὰ σᾶς θεραπεύσῃ, νύκτας ὀλοκλήρους ἀγρυπνοῦσα εἰς τὸ προσκέφαλόν σας, μετὰ τὴν μίαν χεῖρα τὸ ἰατρικὸν κρατοῦσα, καὶ μετὰ τὴν ἄλλην τὰ σιωπηλὰ τῆς δάκρυα σπογγίζουσα.

Κλονιζόμενα ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων ποδῶν σας αὐτὴ σᾶς ὑπεστήριξε, καὶ σᾶς ἐνεθάρρουνεν εἰς τὰ πρῶτα ἀβέβαια βήματά σας.

Ψελλίζοντα φωνὰς ἀνάρθρους, αὐτὴ πρώτη σᾶς ἐδίδαξε τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποῖαν δι' αὐτὸ καὶ μητρικὴν ἀποκαλεῖτε.

Ἐγειρόμενα δὲ τὴν αὐγὴν ἐκ τῆς κλίνης, ἡ μήτηρ σας πρώτη σᾶς ἐδίδαξε τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ σταυρόνουσα μετὰ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ἀθώου σας στήθους, αὐτὴ πρώτη σᾶς ὠδήγησε, πρὸς ἀνατολὰς στρεφόμενα, νὰ ἐπικαλῆσθε τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν.

Τὸ πᾶν, τὸ πᾶν, παιδιά μου, χρεωστεῖτε εἰς τοὺς καλοὺς γονεῖς σας· αὐτοὶ ἐκοπίασαν διὰ τὸ παρελθόν, καὶ κοπιᾶζουσι διὰ τὸ παρόν σας, ἀγωνιζόμενοι πάντοτε ὅπως προετοιμάσωσι καὶ τὸ μέλλον σας εὐχάριστον καὶ εὐτυχές.

Τέκνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀγαπῶσι, δὲν σέβονται, δὲν τιμῶσι τοὺς γονεῖς των, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπομένως δὲν προσπαθοῦν νὰ δεῖξωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην των, ὑπακούοντα εἰς τὰς θελήσεις των, καὶ περιθάλλοντα τὰς ἀνάγκας, τὰς ἀδυναμίας, τὴν ἀσθένειαν, τὸ γῆρας αὐτῶν, εἶναι θηρία, εἶναι ἐκτρώματα· ἔχοντα δὲ καρδίαν ἀνεπίδεκτον ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης, θέλουσι ζῆσει βεβαίως δυστυχῆ καὶ ἄθλια.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τόσο ἐπικινδύνους ἐθεώρουσι τοὺς ἀχαρίστους υἱοὺς, ὥστε οὔτε ἄρχοντας τῆς πόλεως διώριζον ἐξ αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ τοῦ βήματος ἐσυγχώρουσι αὐτοὺς ν' ἀναβῶσιν ὅπως ἀγορεύσωσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων· διότι ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του, οὔτε τὴν γεννήσασαν αὐτὸν πατρίδα δύναται ποτε ν' ἀγαπήσῃ, καὶ ἐπομένως οὔτε διὰ τῶν ἔργων ἢ διὰ τῶν λόγων του δύναται ποτε νὰ ὠφελήσῃ αὐτήν.

«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται,» λέγει μία τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Ὑψίστου.

«Ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ» λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

«Εὐχαὶ γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἴκων» μᾶς λέγουσι τὰ ἱερά βιβλία.

Ὁ δὲ θεάνθρωπος Ἰησοῦς διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπα-

κοήν καὶ ἀφοσίωσιν, καὶ κατὰ τὰς ἀρχάς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του προθύμως καὶ ἄνευ ἀντιλογίας ἐξῆλθε τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἠκολούθησε τὴν μητέρα του καὶ τὸν Ἰωσήφ εἰς τὴν Ναζαρέτ, ὡν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς, ὡς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ὅτε ἐπρόκειτο ν' ἀποχωρισθῆ τὴν μητέρα του καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ νὰ ἐκπνεύσῃ, εἰς τὸν ἐπιστήθιον φίλον του Ἰωάννην θερμῶς τὴν ἐσύστησε.

Καὶ ὁ οὐρανὸς λοιπὸν καὶ ἡ γῆ ἀποστρέφονται τὰ ἄστρογα, τὰ ἀπειθῆ, τὰ ἀγνώμονα τέκνα.

Ὁ δὲ σοφὸς Πιττακὸς δικαίως ἔλεγεν ὅτι ὁποίας προσφοράς προσφέρομεν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοιαύτας πρέπει νὰ περιμένωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ γηρατεῖα ἀπὸ τὰ τέκνα ἡμῶν· «Ὅλους ἐράνους εἰσερέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιοῦτους αὐτοὺς ἐν τῷ γῆρα παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου.»

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τούτου διηγήθη ὁ Γεροστάθης περιστατικόν τι συμβάν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ο ΠΑΠΠΟΣ, Ο ΥΙΟΣ, ΚΑΙ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΘΩΜΑΣ.

Πτωχὸς γέρον συνέζη μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του, παρὰ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε περίθαλψιν καὶ παρηγορίαν εἰς τὰ ἔσχατα καὶ ἀσθενῆ γηρατεῖά του.

Ἄλλ' ἀφοῦ ἐπὶ τινὰ καιρὸν διέθρεψεν ὁ υἱὸς τὸν γέροντα πατέρα του, δυσαρεστηθεὶς ἡμέραν τινὰ τοῦ χειμῶνος κατ' αὐτοῦ, τῷ λέγει ὅτι πρέπει ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς οἰκίας του, διότι δὲν δύναται πλέον νὰ τὸν διατηρῆ.

— Καὶ πῶς θέλω ζῆσαι; ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ δυστυχὴς γέρον.

— Ζητῶν ἐλεημοσύνην, τῷ ἀπαντᾷ ὁ σκληροκάρδιος υἱός.

Ἡ ὀμιλία αὕτη ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ ὀκταετοῦς Θωμᾶ, ὅστις ἀγαπῶν τὸν πάππον του, ἐπερίμενε τεθλιμμένος νὰ

ἴδη ὅποια θέλει εἶσθαι ἢ ἔκβασις τῶν σκληρῶν λόγων τοῦ πατρὸς του.

Ὁ γέρον ἐστέναξε βαθέως, ἐδάκρυσε, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἔγγονόν του Θωμᾶν νὰ τῷ φέρῃ ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου ἓν μάλλινον κάλλυμα, διὰ νὰ ἔχη αὐτὸ ὡς στρώμα καὶ ἐφάπλωμα εἰς τὴν πλανητικὴν καὶ ὑπαιθρον ζωὴν του.

Ὁ Θωμᾶς ἔτρεξεν ἀμέσως πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τοῦ πάππου του· ἀλλὰ φέρων τὸ περικάλλυμα, ἀντὶ νὰ δώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν πάππον, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν πατέρα του, πρὸς τὸν ὅποιον, μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, εἶπε νὰ κόψῃ αὐτὸ εἰς δύο.—Καὶ διατί; τὸν ἠρώτησεν ὁ πατήρ του.

— Διότι εἶναι πολὺ μεγάλον, ἀπήντησεν ὁ Θωμᾶς· τὸ ἥμισυ θέλει εἶσθαι ἀρκετὸν διὰ τὸν πάππον μου· τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἴσως χρειασθῆς σὺ, πάτερ, ὅταν καὶ σὺ γηράσῃς, καὶ ἐγὼ σὲ διώξω τότε ἐκ τῆς οἰκίας μου, καθὼς σὺ διώκεις σήμερον τὸν γέροντα πατέρα σου.

Οἱ ἀφελεῖς οὗτοι λόγοι βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὸν ἀχάριστον καὶ σκληροκάριον υἱόν. Συνελθὼν δὲ εἰς ἑαυτόν, ἔπεσε γονυπετῆς ἐνώπιον τοῦ γέροντος πατρὸς του, καὶ χύνων δάκρυα μετανόιας ἐζήτηε συγγνώμην.

Σωφρονισθεὶς δὲ ἔκτοτε ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ παιδὸς του, ἐξηκολούθησε διατρέφων καὶ περιθάλπων τὸν ἀσθενῆ πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γέρον μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, εὐλογῶν καὶ τὸν μετανοήσαντα υἱόν του καὶ τὸν ἀγαπητόν του Θωμᾶν.

Πόσον διάφορος τοῦ ἀχαρίστου τούτου υἱοῦ ἦτα ὁ ἀρχαῖος Αἰνείας! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης.

Ο ΑΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Αἰνεΐας ἦτο εἰς τῶν σημαντικωτέρων ἡρώων, οἵτινες μετὰ τοῦ Ἑκτορος γενναίως ὑπεράσπισαν τὴν Τρωάδα κατὰ τῆς δεκαετοῦς πολιορκίας τῶν Ἑλλήνων. Διηγοῦνται δὲ ὅτι, ἀφοῦ ἐκυρίευσαν ἐπὶ τέλος τὴν Τρωάδα οἱ Ἕλληνες, εὐσπλαγχνισθέντες τὴν δυστυχίαν τῶν νικηθέντων, ἐκήρυσαν ὅτι ἕκαστος αὐτῶν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῶν πολυτιμοτέρων του καὶ ν' ἀναχωρήσῃ.

Ὁ Αἰνεΐας, παραβλέψας πᾶν ἄλλο, ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐφεστίου Θεότητός του, ὅπως ἔχη αὐτὴν βοηθόν, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες, εὐχαριστηθέντες διὰ τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρός, ἐσυγχώρησαν τότε εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ καὶ δεῦτερον τῶν πολυτιμοτέρων ἀντικειμένων του. Ὁ δὲ Αἰνεΐας, ἀγαπῶν μετὰ τὸν Θεὸν τὸν πατέρα του Ἀγκίστην, ὄντα ὑπέργηρον, ἀσθενῆ, καὶ τυφλόν, ἔλαβεν ἀμέσως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἐκίνησε, παραβλέψας πάντα ἄλλον θησαυρόν. Τόσον δὲ ἐθέλχθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ταύτην τοῦ Αἰνεΐου, ὥστε τῷ ἀπέδωκαν ἀμέσως ὅλην τὴν πολυτιμὸν του περιουσίαν, ἀποδείξαντες οὕτως ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοστόργους υἱοὺς καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ των τιμῶσι καὶ σέβονται.

Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρον, οἱ Σπαρτιᾶται διεκρίνοντο διὰ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ ἐν γένει διὰ τὸ πρὸς τοὺς γέροντας σέβας τῶν καὶ διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν καὶ περισσότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη ἀγάπη, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι δὲ καὶ

τὸ πρῶτον δείγμα τῆς ἀγαθῆς, τῆς εὐαισθήτου, καὶ ἐναρέτου καρδίας. Ὁ ἀγαπῶν τοὺς γονεῖς του, δύναται ν' ἀγαπήσῃ καὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς συμπολίτας του, καὶ τὴν κοινὴν μητέρα, τὴν πατρίδα. Ἄλλ' ὁ μὴ αἰσθανόμενος εὐγνωμοσύνην, σέβας, καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτὸν γονεῖς, πῶς εἶναι ποτὲ δυνατόν ν' ἀγαπήσῃ ἄλλους, νὰ εὐγνωμονήσῃ πρὸς τοὺς εὐεργέτας, νὰ σεβασθῇ ἀνωτέρους, καὶ ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν πατρίδα;

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει τὸ ἑξῆς ὡραῖον παράδειγμα τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς Σπαρτιατικῆς ἀφοσιώσεως.

Η ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣ ΧΕΙΛΩΝΙΣ.

Ἐβασίλευέ ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδας, ἐμῶνυμος τοῦ ἐνδόξου ἥρωος τῶν Θερμοπυλῶν, ἔχων δὲ θυγατέρα, ὀνομαζομένην Χειλωνίδα, ἐνύμφευσεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Κλεομβρότου, καταγομένου ἐπίσης ἐκ γένους βασιλικοῦ.

Ἄλλ' ὁ Κλεομβρότος, ὢν δοξομανῆς, ἐνήργησεν ὥστε ὁ Λεωνίδας νὰ στερηθῇ τὸ βασιλικόν του ἀξίωμα, καὶ ἀντ' ἐκείνου ν' ἀναβῆ ἀὐτὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Σπάρτης.

Ὁ Λεωνίδας, φοβηθεὶς τότε τὴν καταδρομὴν τῶν ἐχθρῶν του, κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοῖκου Ἀθηνᾶς. Ἡ δὲ Χειλωνίς τόσον ἠγάπα τὸν γέροντα πατέρα της, καὶ τόσον συνεκινήθη ὑπὸ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, ὥστε ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸν βασιλέα σύζυγόν της, καὶ ὅλας τὰς βασιλικὰς τιμὰς, πενθηφοροῦσα δὲ καὶ μὲ λυμένην κόμην νὰ τρέξῃ εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ συνικετεύσῃ μετὰ τοῦ πατρός της,

καὶ παρηγορήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ ἀπομόνωσίν του.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μακρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ θυγάτηρ του Χειλωνίς προθύμως συνώδευσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐξορίαν του, προτιμήσασα νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐξορίστου πατρὸς της, παρά τὴν δόξαν τοῦ βασιλέως συζύγου της.

Μετά τινα καιρὸν οἱ φίλοι τοῦ ἐξορίστου Λεωνίδου κατώρθωσαν ν' ἀνάκηρύξωσιν αὐτὸν πάλιν βασιλέα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας καὶ ἡ θυγάτηρ του ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην, ὁ Κλεόμβροτος κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Λεωνίδας, λαβὼν στρατιώτας, διευθύνθη πρὸς τὸν ναόν, ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ἐπίβουλον Κλεόμβροτον.

Ἄλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις καὶ τοῦ Λεωνίδου καὶ ὄλων τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτε, ἐμβάντες εἰς τὸν ναόν, εὔρον ἐκεῖ τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν, ἐναγκαλιζομένην τὸν ἰκέτην σύζυγόν της, καὶ πλησίον της ἔχουσαν τὰ δύο ἀθῶά της τέκνα.

Ἡ Χειλωνίς, ἀναφανείσα ἅπαξ φιλόστοργος καὶ εὐαίσθητος θυγάτηρ, ἀνεφάνη καὶ σύζυγος ἀφωσιωμένη. ἤρχισε λοιπὸν νὰ παρακαλῇ θερμῶς τὸν βασιλέα πατέρα της ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ δυστυχχοῦς συζύγου της.

Ἄπαντες δὲ συνεκινήθησαν καὶ ἐδάκρυσαν, καὶ πάντες ἐθαύμασαν τὴν ἀρετὴν τῆς Χειλωνίδος.

Ὁ δὲ πατὴρ της Λεωνίδας τὸν μὲν Κλεόμβροτον διέταξε νὰ φύγῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης, τὴν δὲ θυ-

γατέρα του προσεκάλεσεν εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐτοῦ τὰς τιμὰς τοῦ θρόνου.

Ἄλλ' ἡ ἐνάρετος Χειλωνίς, προτιμήσασα καὶ τότε νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ συζύγου της παρά τὴν δόξαν τοῦ πατρός της, ἔθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κλεομβρότου τὸ ἐν τῶν τέκνων της, λαβοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς ἰδικὰς της τὸ ἄλλο, μὲ βῆμα σταθερὸν ἠκολούθησε τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν ἐξορίαν του.

Ὅλοι οἱ ἔνδοξοι καὶ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες διεκρίθησαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς των ἀγάπην. Ὅσακις καρδία, συναισθανομένη ζωηρῶς τὸ ἱερὸν αἴσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης, διευθύνῃ τὸν βίον, ἡ ἀγάπη τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων βεβαίως συνοδεύει αὐτήν, ὁ δὲ βίος εὐκόλως τότε ἀποκαθίσταται εὐδαίμων καὶ ἔνδοξος.

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ μέγας πολίτης καὶ εὐεργέτης τῶν Θεσῶν, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς του ἀγάπην, χαίρων ὅσακις ἐκεῖνοι ἔχαιρον, καὶ εὐτυχῶν ὅσακις ἐκεῖνοι νύτυχουν.

Ὅτε εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας ἐνίκησε τὴν λαμπράν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν νίκην, στραφείς πρὸς τοὺς φίλους του εἶπεν ὅτι «κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο εὐδαίμων, οὐχὶ διότι ἐνίκησεν, ἀλλὰ διότι θέλουν χαρῆ οἱ γέροντες γονεῖς του, μανθάνοντες τὴν νίκην τοῦ υἱοῦ των.»

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀποδεικνύουν πόσον τρυφερὰ ἦτο ἡ καρδία του πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτόν. Ἄν ὁ Ἐπαμεινώνδας ἦτο σκληροκάρδιος πρὸς τοὺς γονεῖς του, δὲν ἤθελε βεβαίως ἀναφανῆ εὐεργέτης καὶ προσ-

τάτης ὅλων τῶν πτωχῶν καὶ δυστυχῶν συμπολιτῶν του οὔτε ἤθελεν ἀναδειχθῆ τέκνον ἀφωσιωμένον εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποῖαν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνδρίας του ἐδόξασε, καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του εἰς τὴν Μαντινείαν ἠρωϊκῶς ἐθύσασεν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Η ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα του Ὀλυμπιάδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του.

Ἡ Ὀλυμπιάς ἦτο δυστυχῶς χαρακτῆρος δυστρόπου καὶ αὐστηροῦ· ἐπεθύμει νὰ ἐπεμβάινη εἰς τὰ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀλεξάνδρου. Καὶ ὅμως ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ὡς καλὸς υἱός, ὑπέφερε πρῶως καὶ τὰς δυστροπίας, καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς μητρὸς του.

Ὅτε ὁ Ἀντίπατρος, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει τοποτηρητὴν του εἰς τὴν Μακεδονίαν, τῷ ἔγραψεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπιστολὴν ἐκτεταμένην καὶ πλήρη παραπόνων κατὰ τῆς Ὀλυμπιάδος, ὁ Ἀλέξανδρος, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, εἶπε «δὲν γνωρίζει ὁ Ἀντίπατρος ὅτι ἐν μόνον δάκρυον »τῆς μητρὸς μου ἀρκεῖ νὰ σβύσῃ μυρίας τοιαύτας ἐπιστολάς.»

Πολλὰ δὲ δῶρα καὶ πολλὰ ἐκ τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὁποῖα ἐκυρίευσεν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀγῶνάς του, ἀπέστειλε πρὸς τὴν μητέρα του, δεικνύων οὕτως ὅτι ποτὲ δὲν ἔπαυεν ἐνθυμούμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτὴν.

Τοιαῦτα πρὸς τὴν μητέρα του αἰσθήματα ἔχων ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀνατραφεὶς δὲ ἐναρέτως ὑπὸ τοῦ παι-

δαγωγῶ του Λεωνίδου καὶ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἀνεφάνη ἀνὴρ εὐαίσθητος, εὐγνώμων, εὐεργετικός, καὶ μεγαλόδωρος, οὐχὶ μόνον πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους του ὥστε ἐὰν ἡ ἀνδρία καὶ ἡ ἔξοχος στρατηγικὴ ἱκανότης κατέστησαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς του κατέστησεν αὐτὸν ἀγαπητὸν καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον.

Ο ΚΗΠΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τὰς ἀνωτέρω διηγήσεις μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸν κήπὸν του, διὰ νὰ μᾶς δεῖξῃ τὰς γεωργικὰς προόδους τοῦ συμμαθητοῦ μας Ἰωάννου.

Μᾶς ἔδειξε δὲ διάφορα νεόφυτα δένδρα ὑγιέστατα καὶ ἀνθισμένα, διάφορα ὠραιότατα ἄνθη, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα προϊόντα, τὰ πάντα καλλιεργηθέντα ὑπὸ τοῦ φίλου μας Ἰωάννου. Παρὼν δὲ ὁ Ἰωάννης παρετήρει μειδιῶν καὶ χαίρων τὰ ἔργα του, καθὼς μειδιᾷ καὶ χαίρει φιλόστοργος πατήρ, ὅσάκις τρυφερῶς ἀτενίζῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων τέκνων του.

Ὁ Γεροστάθης, βλέπων ἡμᾶς θαυμάζοντας τὰς ὠραιότητας τοῦ κήπου, μᾶς ἠρώτησεν ἂν εὐρίσκωμεν ὁμοιότητά τινα μεταξὺ τοῦ κήπου του καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἡμεῖς δὲ μὲ ἀπορίαν ἀντηρωτήσαμεν ποία ποτὲ ὁμοιότης δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ ἐνὸς κήπου καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου;

— Μεγάλῃ, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης. Αἱ καλαὶ καὶ ἐνάρετοι πράξεις, αἵτινες στολίζουν τὴν ζωὴν τῶν ἀν-

θρώπων, είναι τὰ καλὰ προϊόντα καὶ τὰ ὠραῖα ἄνθη, τὰ στολίζοντα τοὺς κήπους. Καὶ καθὼς, ἐὰν τὸ ἔδαφος τοῦ κήπου ἦναι ἀμμῶδες ἢ πετρῶδες, ὁ κήπος δὲν εὐδοκιμεῖ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἔχων καρδίαν σκληρὰν καὶ ἀναίσθητον δὲν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ, καὶ ἀληθῶς νὰ εὐτυχήσῃ. Καθὼς δὲ ὅσον εὐφορος καὶ εὐγνώμων καὶ ἂν ἦναι ἡ γῆ τοῦ κήπου, ὁ κήπος δὲν προοδεύει, ἂν κηπουρὸς ἄξιος δὲν ἐπιμεληθῇ καὶ καλλιεργήσῃ αὐτόν, τοιοῦτοτρόπως δύναται τις νὰ ἔχῃ μὲν ἐκ φύσεως καρδίαν ἀγαθὴν, καὶ ὅμως νὰ μὴ διαπρέψῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου του, διότι δυστυχῶς παρημέλησε τὴν προσήκουσαν καλλιέργειαν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς ψυχῆς του.

Ἡ καρδία τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθὼς τὸ ἀπέδειξεν ἡ πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἀγάπη του, ἦτο φύσει εὐαίσθητος καὶ καλὴ, ὅσον καλὴ καὶ εὐφορος εἶναι ἡ γῆ τοῦ κήπου μου.

Καθὼς δὲ ὁ κήπος μου ἐπέτυχε δύο ἐπιμελεῖς κηπουροὺς, ἐμὲ καὶ τὸν Ἰωάννην, οὕτω καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέτυχε, νέος ὢν, δύο ἀξιολόγους κηπουροὺς, τὸν Λεωνίδα καὶ τὸν Ἀριστοτέλην, πρὸς καλλιέργειαν καὶ μόρφωσιν τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας του.

Καθὼς δὲ ἡ φυσικὴ εὐφορία καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ κήπου μου παρήγαγον αὐτὰ τὰ ποικίλα ἄνθη, τὰ θάλλοντα δένδρα, καὶ τὰ ὠραῖα προϊόντα, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀγαθὴ ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκπαιδευθεῖσα ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου του, παρήγαγε τὰς εὐεργετικὰς, τὰς ἐναρέτους, τὰς φιλανθρώπους πράξεις, αἵτινες καθωρατίζουν τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἴδού, φίλοι μου, ἡ ὁμοιότης, τὴν ὁποίαν ἐγὼ εὕρισκω

μεταξὺ τοῦ κήπου μου καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἄλλ' ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν καὶ διαφορὰ οὐσιώδης· διότι ἡ μὲν καλλονὴ τοῦ κήπου μου εἶναι φθαρτὴ καὶ πρόσκαιρος, τὸ δὲ κάλλος τῶν ἐναρέτων πράξεων τοῦ Ἀλεξάνδρου θέλει διαμένει ἀμάραντον καὶ ἀθάνατον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Γεροστάθου ὁ συμμαθητῆς μας Ἀθανάσιος ἐξήγαγε τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα—Λοιπὸν δὲν ἀρκεῖ ν' ἀγαπᾶ τις τοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ ἔχη ἐκ φύσεως καλὴν καρδίαν, διὰ νὰ εὐτυχῆσῃ.

— Ὅχι βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης, δὲν ἀρκεῖ μόνον καλὴ γῆ διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ καλὸς κῆπος, ἀπαιτεῖται καὶ καλλιέργεια τῆς καλῆς γῆς. Τοῦτο δὲ μᾶς ἀποδεικνύει ὁ βίος τοῦ Ῥωμαίου Κοριολάνου.

Ο ΚΟΡΙΟΛΑΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Κοριολάνος κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Ἐκ νεανικῆς ἡλικίας ἠσπᾶσθη τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· ἐθαυμάζετο δὲ διὰ τὴν ἀποχὴν του ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν φιλοχρημασίαν, διὰ τὴν καρτερίαν του εἰς τοὺς κόπους, διὰ τὴν ἀνδρίαν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα μεγίστην ἀγάπην του.

Ὅσάκις ἡ μήτηρ του ἐπαινούμενον ἢ ἐστεφανωμένον, μὲ δάκρυα χαρᾶς, ἔσφιγγεν αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας· ὁ Κοριολάνος ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀληθῶς εὐτυχῆ.

Ἐφρόντιζε δὲ, ὡς καλὸς υἱός, νὰ διπλασιάζῃ τὸ πρὸς τὴν μητέρα του σέβας καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ὑπακοήν του, προσφέρων εἰς αὐτὴν καὶ τὸ σέβας, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν ὑπακοήν, τὴν ὁποίαν πρὸς τὸν ἀποθανόντα πατέρα του ἐχρεώσται.

Ὁ Κοριολάνος ἐνυμφεύθη, διότι ἡ μήτηρ του τὸ ἠθέλησεν. Ἀλλὰ, καὶ ἀφοῦ ἐγινε σύζυγος καὶ πατήρ, ἐξηκολούθησε συνοικῶν μετὰ τῆς μητρός του, καὶ περιποιούμενος αὐτὴν μεθ' ὅλης τῆς υἱικῆς τρυφερότητος.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἡ καρδιά τοῦ Κοριολάνου δὲν ἦτο κακὴ· ἀλλὰ δυστυχῶς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἔμεινεν ἀνευ ἀνατροφῆς καὶ παιδείας· ὥστε μετὰ τῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις τῷ ἐχάρισε, τῷ ἔμειναν καὶ πολλὰ ἐλαττώματα· ὁμοίαζε λοιπὸν γῆν εὐφορον μὲν, ἀλλ' ἀκαλλιέργητον, ἥτις μεταξὺ τῶν αὐτοφυῶν ὠραίων ἀνθέων παρουσιάζει καὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Ὁ Κοριολάνος ὑπέκειτο εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος τοῦ θυμοῦ, ὥστε ἀπέκτησε πολλοὺς ἐχθρούς· ἠγάπα τὰς πεισματώδεις φιλονεικίας, καὶ ἐπομένως οἱ συμπολίται του τὸν ἀπέφευγον· ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν του, ἀγνοῶν ὅτι οὐχὶ ἡ καταγωγὴ, ἀλλ' ἡ διαγωγὴ τιμᾶ ἢ ἀτιμᾶζει· ἐπὶ τέλος ὑπερηφανευόμενος διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του, περιεφρόνει τοὺς συμπολίτας του, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τῆς ὑπεροψίας καθίστατο μισητός, ἐνῶ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἤθελε προσελκύσει τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ.

Ἐὰν ὁ Κοριολάνος ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀνετρέφετο πρεπόντως, ἴσως ἐνήλιξ δὲν ἤθελεν ἔχει τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλος ἐκορύφωσαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, καὶ ἐπροκάλεσαν τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐξορίαν του.

Ἐξορισθεὶς δὲ ἀπὸ τὴν Ῥώμην, οὔτε τὸν Θεμιστοκλέα οὔτε τὸν Ἀριστείδην ἐμιμήθη.

Ὁ ὀργίλος καὶ ὑπερήφανος χαρακτήρ του ἐπροκάλεσε τὸ βδελυρὸν πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Προσφυγὼν εἰς τοὺς

Βουλούσκους, ἐχθρούς τῶν Ῥωμαίων, καὶ τεθείς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος του! Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐνώπιον τῆς Ῥώμης καὶ ἐπαπέλει τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, οἱ Ῥωμαῖοι ἔντρομοι τῷ ἀπέστειλαν διαφόρους πρεσβείας· ἀλλ' ὁ Κοριολάνος ἐπέμενεν ἄκαμπτος εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος.

Τότε ἡ μήτηρ του, παραλαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς τὴν σύζυγον καὶ τὰ δύο τέκνα τοῦ Κοριολάνου, καὶ τεθείσα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σημαντικωτέρων γυναικῶν τῆς Ῥώμης, ἐξῆλθε τῶν τειχῶν· παρουσιασθεῖσα δὲ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν της

— Κοριολάνε, ἐὰν ἐπιμείνης νὰ εἰσέλθῃς ἐχθρικῶς εἰς τὴν Ῥώμην, θέλεις πατήσῃ πρότερον ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς μητρός σου· διότι βεβαίως δὲν θέλω ὑποφέρει ποτὲ νὰ ζήσω καὶ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ υἱός μου θέλει θριαμβεύσει κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος. Συλλογίσθητι ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ν' ἀποκαθίσταται δούλος τῆς ὀργῆς του, τῆς μνησικακίας του, τῶν παθῶν του. Ἐὰν δὲ ἦσαι φιλόστοργον τέκνον μου, σεβάσθητι τὴν μητέρα σου, καὶ ὑπάκουσον εἰς αὐτὴν, ἡκετεύουσαν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης, τῆς μεγάλης μητρός σου.

Γονυπετεῖς δὲ ἔπεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κοριολάνου καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Κοριολάνος τότε ἐγείρων τὴν μητέρα του, καὶ σφίγγων τὴν δεξιάν της, — Ἐνίκησας, εἶπεν, ὦ μητερ, νίκην εὐτυχῆ διὰ τὴν πατρίδα, ἀλλ' ὀλεθρίαν εἰς τὸν υἱὸν σου· ἀναχωρῶ, ἐπρόσθεσε, μακρὰν τῆς Ῥώμης, νικημένος ὑπὸ τῆς μητρός μου. Καὶ ἡ πολιορκία διελύθη ἀμέσως.

Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἀγάπη καὶ τὸ σέβας τοῦ Κοριολάνου

πρὸς τὴν μητέρα του ἔσωσαν καὶ τὴν Ῥώμην ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῆς, καὶ τὸν Κοριολάνον ἀπὸ τὸ αἰώνιον αἶσχος, τὸ ὁποῖον ἤθελε περικαλύψει τὴν μνήμην του, ἂν ἤθελον ἐκτελεσθῆ οἱ κατὰ τῆς πατρίδος πατροκτόνοι σκοποί, τοὺς ὁποίους ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ τῆς κακῆς ἀνατροφῆς εἶχε συλλάβει.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Καὶ ὁ μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς Βάσιγκτων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάτης, ἔδωκε δείγματα τῆς πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπης καὶ ὑπακοῆς.

Περὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐπέθυμνησε ν' ἀφιερωθῆ εἰς τὸ ναυτικὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον χωρὶς ποτε νὰ γνωρίσῃ ὑπερβολικὰ ἠγάπησεν.

Ἡ μήτηρ του, ἥτις καὶ τὸν υἱὸν τῆς δὲν ἤθελε ν' ἀποχωρισθῆ, καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τὰ δεινὰ τοῦ ναυτικοῦ βίου κάλλιον τοῦ ἀπείρου υἱοῦ τῆς ἐγνώριζεν, ἀπέκρουε τὰ σχέδια τοῦ νέου Βασιγκτῶνος· ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμένων, συμφωνεῖ μετὰ τινος πλοιάρχου ὅπως παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖόν του, ἔτοιμον ἤδη πρὸς ἀπόπλουν· μετακομίσας δὲ τὸ μικρὸν κιβώτιόν του εἰς τὴν λέμβον, παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς μητρός του διὰ ν' ἀποχαιρετίσῃ αὐτήν, καὶ λάβῃ τὴν εὐχὴν τῆς. Ἀλλ' ἡ μήτηρ του σιωπῶσα ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τὰ σιωπηλὰ αὐτὰ δάκρυα τόσῃ ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὴν ἐυαίσθητον ψυχὴν τοῦ νέου Βασιγκτῶνος, ὥστε ἀμέσως ἐπαναφέρει τὸ κιβώτιον ἀπὸ τὴν λέμβον εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ θυσιάζει προθύμως τὸν ναυτικὸν ἔρωτά του ἐνώπιον τῆς υἱῆς του ἀγάπης.

Ἡ θυσία αὕτη τοῦ εὐαισθήτου υἱοῦ, καὶ ἐπομένως ἡ εὐλογία καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς μητρός του ἤξιωσαν ἐπὶ τέλος τὸν Βασιγκτῶνα ν' ἀναφανῆ ὁ πρῶτος πολίτης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καὶ νὰ ἐπονομασθῆ πατὴρ τῆς πατρίδος.

Ἄν ὁ νέος Βάσιγκτων, μὴ ἀγαπῶν τὴν μητέρα του, δὲν ὑπήκουεν εἰς τὰ μητρικὰ δάκρυά της, ἀλλ' ἠσπάζετο τὸ ριφοκίνδυνον στάδιον τοῦ ναύτου, καὶ βίον ἴσως ἄσημον καὶ δυστυχή ἤθελε ζήσει, καὶ δυστυχέστερον ἴσως θάνατον ἐντὸς τῶν κυμάτων ἤθελεν εὐρεῖ, καὶ τὴν πατρίδα του δὲν ἤθελεν ἐλευθερώσει, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἤθελεν ἀπαθανατίσει.

Ἀγαπᾶτε λοιπὸν καὶ σεῖς, παιδιὰ μου, τοὺς γονεῖς σας. Ἡ ἀγάπη σας ὅμως ἄς μὴ ἦναι νεκρά, ἀλλὰ ζωηράν καὶ ἀκμαίαν διατηρεῖτε αὐτὴν διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καλῶν σας ἔργων.

Ὁ συμμαθητής σας Κωνσταντῖνος δι' ἔργου ἀπέδειξε σήμερον τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του ἀγάπην του. Δι' ἔργων λοιπὸν καὶ σεῖς προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε υἱοὶ καλοὶ καὶ φιλόστοργοι, ἄξιοι τῶν εὐχῶν τῶν γονέων σας καὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Ὑψίστου.

Ἐχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι οἱ γονεῖς σας, διατρέχοντες ἤδη πρὸ καιροῦ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν σεῖς τώρα ἐμβαίνετε, γνωρίζουν πολὺ κάλλιον ὑμῶν τοὺς κινδύνους, τὰ βάραθρα καὶ τοὺς κρημνοὺς τῆς δυσκόλου ταύτης ὁδοῦ. Ὅθεν προθύμως ὑπακούετε εἰς τὰς συμβουλὰς των, ὅπως φωτίζητε τὴν νεανικὴν ἀπειρίαν σας διὰ τῆς πείρας ἐκείνων· οὕτω δὲ θέλετε διατρέξει ἀσφαλέστερον τὸ δύσβατον καὶ κινδυνῶδες στάδιον τοῦ βίου.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ὑπηγόρευσεν ἀκολούθως τοὺς ἐξῆς στίχους.

Οἱ πρῶτοι εὐεργέται μας εἶν' οἱ καλοὶ γονεῖς μας

Ἐὰς ἀγαπήσωμεν αὐτοὺς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μας

Διὰ τῆς πείρας οἱ γονεῖς, διὰ τῶν συμβουλῶν τῶν

Τῆν ἀπειρίαν σώζουσι τῶν εὐπειθῶν υἱῶν τῶν.

Λοιπὸν ἄς ὑπακούωμεν, καὶ ἄς εὐγνωμοσιῶμεν,

Δι' ἔργων δὲ ἄς δείχνωμεν ὅτι αὐτοὺς τιμῶμεν.

ΜΙΑ ΨΥΧΗ ΕΙΣ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΑ.

«Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτο-
χοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.»

(Περιάνδρου.)

ΚΑΤΑ τὰς ἀρχὰς τῆς συστάσεως τοῦ σχολείου μας συ-
χνάκις συνέβαινον μεταξύ τῶν μαθητῶν λογομαχίαι, ὕ-
βρεις, ξυλοκοπήματα, καὶ λιθοβολισμοί. Τούτων δὲ συνέ-
πειαι δυσάρεστοι ἦσαν ἐνδύματα ἐσχισμένα, βιβλία με-
λανωμένα, μύται αίματωμένα, ὀφθαλμοὶ φλογισμένοι,
κεφαλαὶ πληγωμένα, καὶ ἐπομένως πάθη, ἔχθρα, ἐκδι-
κῆσεις καὶ ἀντεκδικήσεις.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς προστάτης μας Γεροστάθης διὰ τῶν
φρονίμων συμβουλῶν του, καὶ διὰ τῆς πραότητος τοῦ
χαρακτῆρός του ἐπροσπάθησε νὰ ἐμπνεύσῃ μεταξύ ὄλων
ἡμῶν τὴν ἀγάπην, τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἁρμονίαν.

Ποτὲ δὲν εἶδομεν τὸν Γεροστάθην ὠργισμένον, ἐξημ-
μένον, ἢ σκληρὸν πρὸς τινὰ ἐξ ἡμῶν· ἀλλὰ μὲ ὑπομονήν.

μὲ φρόνησιν καὶ μὲ ἡσυχίαν μᾶς ἐξήγει τὰ σφάλματά μας καὶ τὰς δυσχερέστους συνεπειὰς αὐτῶν, προσπαθῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διορθώσεως.

Διὰ τοῦ λόγου, ἔλεγεν, ἐκριζώνονται διὰ παντός, ἐνῶ διὰ τοῦ τρόμου μόνον προσωρινῶς καταθλίβονται τὰ σπέρματα τῆς κακῆς διαγωγῆς. "Θθεν, κεντῶν εὐστόχως τὴν φιλοτιμίαν μας πρὸς τὴν ἀρετὴν, ποτὲ δὲν μᾶς ἀπέυθυνεν ὕβρεις, κακολογίας, ἢ ραβδισμούς.

Ἐγνώριζεν ὁ ἀγαθὸς γέρον ὅτι ἡ καρδία τῶν παιδιῶν ὁμοιάζει τὸ μαλακὸν κηρίον, τὸ ὅποσον εὐκόλως λαμβάνει πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐντύπωσιν· καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου αἱ παιδικαὶ καρδίαι σχηματίζονται κατὰ τὰ καλὰ ἢ κακὰ παραδείγματα, τὰ ὅποια ἐνώπιόν των ἔχουν.

"Θθεν ὁ Γεροστάθης ὄχι μόνον ἀπέφευγε τοῦ νὰ μᾶς διδῇ ἀφορμὰς κακῶν ἐξέων, θυμόνων, ὕβριζων ἢ ξυλοκοπῶν, ἀλλὰ, ἐπισφραγίζων τὰς συμβουλὰς του διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του, καθίσταναν ἀποτελεσματικώτεραν τὴν ἠθικὴν μας βελτίωσιν.

Πολλάκις μᾶς ὑπενθύμιζεν ὁ γέρον τὰς δύο μεγάλας ἐντολάς, ἐντὸς τῶν ὁποίων, ὡς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἐμπεριέχονται ὅλα τὰ χρέη τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ *"Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν."* Τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ἀγάπην μᾶς ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ δεικνύωμεν διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καθημερινῶν ἔργων μας.

Δὲν ἀρκεῖ, ἔλεγε, νὰ παρευρίσκησθε εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἢ ἐξ ἀπλῆς συνηθείας, ἢ διότι οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι σᾶς παρήγγειλαν νὰ ἐκκλησιασάζησθε· ἀλλ' ἄ-

παιτείται νὰ εἰσέρχησθε εἰς τὸν ναὸν μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐξέλθητε ἠθικώτεροι καὶ χριστιανικώτεροι· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀπαιτεῖται νὰ προσέχητε εἰς τοὺς θείους λόγους, τοὺς ὁποίους ἐκεῖ ἀκροάζεσθε, καὶ κατὰ τοὺς θείους αὐτοὺς λόγους νὰ κανονίζητε τὴν καθημερινὴν διαγωγὴν σας, τὰς καθημερινὰς πράξεις σας.

Ἐὰν λοιπὸν προσέχητε εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, θέλετε ἀκούει τὸν ἱερέα τοῦ Ὑψίστου ὑπενθυμίζοντα πάντοτε τὸ θεῖον θέλημα, καὶ λέγοντα πρὸς ἡμᾶς «*Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, — Εἰρήνη πᾶσιν.*» Ἄς ἀγαπώμεθα λοιπὸν ἀμοιβαίως, ἄς ζῶμεν ἐν ἀδελφικῇ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ἐὰν θέλωμεν οὐχὶ μόνον νὰ ὀνομαζώμεθα, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ ἦμεθα χριστιανοί.

Αὐτὰ συχνάκις ἐπανελάμβανεν ὁ Γεροστάθης μ' ὄλην τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πραότητα καὶ γλυκυτάτην ἐκφραστικότητα.

Ο ΚΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΜΑΤΙΟΝ.

Ἡμέραν τινά, περιδιαβάζοντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἶδομεν γέροντα, ὅστις ἔκοπτε κλώνους ἰτέας.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠδήγησε πρὸς τὸν γέροντα, τὸν ὁποῖον χαιρετίσας φιλοφρόνως ἠρώτησεν εἰς τί καταγι-
νεται.

— Κόπτω κλώνους διὰ νὰ πλέξω καλάθια, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. — Πολὺ φρόνιμα κάμνεις, τῷ εἶπεν ὁ Γεροστάθης· εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ὅστις δὲν ἐργάζεται ἢ ἀποθνήσκει τῆς πείνης, ἢ ζῆ ἀτίμως· ὁ δὲ ἀτίμος βίος εἶναι πολὺ χειρότερος τοῦ θανάτου.

Λαβὼν δὲ τὴν ἀδειαν τοῦ γέροντος ἐπῆρεν ἕνα ἐκ τῶν

λεπτῶν κλώνων, καὶ παρουσιάσας αὐτὸν εἰς ἡμᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ τὸν σπάσωμεν.

Ἐγελάσαμεν διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου, καὶ λαθῶν τις ἐξ ἡμῶν τὸν κλῶνον, ἔσπασεν αὐτὸν ἀμέσως διὰ τῶν δύο δακτύλων του.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐπῆρεν εἰς τὴν πλάμην του πολλοὺς κλώνους, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ περιέδεσε διὰ λεπτοῦ σχοινίου, μᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ σπάσωμεν καὶ τὸ δερμάτιον τοῦτο.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σπάσωμεν αὐτούς, ἠνωμένους ἄλλους ὁμοῦ;

— Ἰδοῦ, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐρώτητος, τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμοιοῦας.

Ἐὰν οἱ ἀδελφοί, οἱ συγγενεῖς, οἱ συμμαθηταί, οἱ συμπολιταί, οἱ ὁμοσθηεῖς, οἱ ὁμόφυλοι ἦναι ἠνωμένοι, ἀγαπώμενοι ἀμοιβαίως καὶ ὁμονοοῦντες, βεβαίως θέλουν κατασταθῆ δυνατοὶ καὶ ἄθραυστοι ὡς αὐτοὶ οἱ λεπτοὶ κλώνοι, συνενωθέντες εἰς τὸ δερμάτιον τοῦτο· ὄντες δὲ τότε ἰσχυροί, εὐκόλως θέλουν ἀνθέξει εἰς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης ἢ τῶν ἀνθρώπων, καὶ θέλουν θριαμβεύσει, καὶ θέλουν εὐδαιμονήσει.

Ἄλλ' ἐὰν δυστυχῶς ἢ διχόνοια, ἢ ζηλοτυπία, τὸ μῆσος, ἢ φιλοπρωτία, ὁ φθόνος, ἢ ψευδοφιλοτιμία, ἢ ἰδιοτέλεια διαχωρίζωσι καὶ ἀπομονώωσιν αὐτούς, εὐκόλως τότε ἕκαστος θέλει κατασυντριφθῆ, ὡς διὰ τῶν δύο δακτύλων σας ἐσυντρίφθη ὁ μεμονωμένος κλῶνος.

Ἡ ἔνωσις λοιπὸν, καὶ ἐπομένως ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμόνοια, ἡ σύμπραξις αὐξάνει τὰς δυνάμεις· ὁ δὲ διαχωρισμός, ἢ διχόνοια, ἢ ἀντενέργεια, ἢ ἀπομόνωσις ἐλαττώνει καὶ κα-

ταστρέφει αὐτάς. Ὅσον δὲ αἱ ἠθικαὶ καὶ φυσικαὶ δυνάμεις ἔθνοὺς τινὸς αὐξάνουν, τόσον μεγαλύτερα καὶ ἐπιφέλεστερα εἶναι τὰ ἔργα του, καὶ βεβαιότερα ἢ εὐδαιμονία του.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς παρήγγειλε τὸν γέροντα νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν οἰκίαν του δύο καλάθια.

Ἐν τούτοις τὸ εὐθραυστον τοῦ κλώνου, τὸ ἄθραυστον τοῦ δεματίου, οἱ χριστιανικοὶ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ κυρίως ἡ ζῶσα πράξις τοῦ ἀνδρός, κατέστησαν βαθμηδὸν καὶ ἡμᾶς πράξουσ, εἰρηνικοὺς, εὐπροσηγόρους καὶ ὡς ἀδελφοὺς ἠγαπημένους.

Ἄλλ' ἂν καὶ πάντες ὡς καλοὶ ἀδελφοὶ ἠγαπώμεθα, δύο ὁμῶς τῶν συμμαθητῶν μας, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, διεκρίνοντο διὰ τὴν μεγίστην φιλίαν, ἥτις συνέδεε τὰς τρυφεράς τῶν καρδίας. Περὶ αὐτῶν δὲ θέλω ἐκθέσει ὀλίγα τινά.

ΟΙ ΔΥΟ ΜΙΚΡΟΙ ΦΙΛΟΙ.

Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας ἦσαν συμμαθηταὶ καὶ σχεδὸν συνομήλικες. Οἱ γονεῖς τῶν, πτωχοὶ ἀλλὰ τίμιοι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί, ἦσαν γείτονες, ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐσχετίσθησαν καὶ ἠγαπήθησαν.

Εἰς τὰ ἡμέρα καὶ ἰλαρὰ πρόσωπά τῶν ἐφαίνετο ἡ πραότης καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν καρδιῶν τῶν. Πληρεστάτη ἀρμονία φρονημάτων καὶ ἐπιθυμιῶν ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ αὐτῶν, ἀδελφικὴ δὲ ἀγάπη καὶ στενὴ φιλία διαρκῶς συνήνονεν αὐτούς.

Πολλὰ δὲ δείγματα ἀληθοῦς φιλίας ἐδίδον ἀμοιβαίως

οἱ δύο αὐτοὶ συμμαθηταὶ μας, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι ἦσαν βεβαίως εὐγενεῖς, διότι τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς φιλίας, ὡς ὁ Γεροστάθης ἔλεγε, μόνον αἱ εὐγενεῖς καὶ ἐνάρετοι καρδίαι δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι.

Δὲν ἐπερίμενον ὁ Φίλιππος νὰ λάβῃ χάριν παρὰ τοῦ Ἀνδρέου διὰ ν' ἀνταποδώσῃ αὐτῇ· ἀλλ' οὔτε ὁ Ἀνδρέας ἐπερίμενέ ποτε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς χάριτός του, διὰ νὰ προβῆ εἰς ἄλλην νέαν χάριν. Τοιοῦτους λεπτοὺς ὑπολογισμοὺς δὲν γνωρίζει ἡ ἀληθῆς φιλία.

Ὁ ἀληθῆς φίλος προσέτι αἰσθάνεται τὰς δυστυχίας τοῦ φίλου του πολὺ ζωηροτέρας παρὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ τοῦ δυστυχουμένου φίλου. Τοιοῦτοι δὲ φίλοι ἦσαν ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Φίλιππος.

Ἡμέραν τινά, ὅτε ἐξήλθομεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς περίπατον, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, συνδιαλεγόμενοι καὶ βραδέως περιπατοῦντες, ἔμειναν ὀπισθεν ἡμῶν, οἵτινες προχωρήσαντες εἶχομεν ἀναβῆ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὠραίου λόφου.

Ἐκεῖθεν στρέψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν τερπινοτάτην θέαν τῆς πεδιαδος, διεκρίναμεν τὸν μὲν Ἀνδρέαν ἀναβαίνοντα ἐπὶ ὑψηλοῦ δένδρου, τὸν δὲ Φίλιππον προχωροῦντα πρὸς τινὰ μάνδραν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον βλέπομεν τὸν Φίλιππον ὀπισθοδρομοῦντα δρομαίως, καὶ ἐντρόμως κραυγάζοντα, διότι κατόπιν αὐτοῦ τρέχων μέγας σκύλος ὀργίλως ἐγαύγιζε. Συγχρόνως δὲ βλέπομεν τὸν Ἀνδρέαν πίπτοντα μετὰ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς ἐκ τοῦ δένδρου, καὶ τρέχοντα μετὰ τοῦ φίλου του καὶ τοῦ σκύλου. Ἐκεῖ δὲ σταθεῖς, ἀτενίζει θαρραλέως τὸν

σκύλον, καὶ σκύπτει διὰ τὸ λάβῃ λίθον κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ σκύλος, ἅμα ἰδὼν τὸν νέον τοῦτον ἐχθρὸν δπλαζόμενον, στρέφει τὰ νῶτα, καὶ κατησχυμένος ἐπανέρχεται εἰς τὴν μάνδραν του.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, τρέχων πρὸς βοήθειαν τῶν μικρῶν αὐτῶν φίλων, καὶ παρακολουθούμενος παρ' ὄλων ἡμῶν. Ἄλλ' ὅτε εἶδομεν τὸν θρίαμβον τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Φιλίππου, ὁ Γεροστάθης χειροκροτῶν ἐφώναξεν — Εὐγε! εὐγε, Ἀνδρέα! ἡμεῖς δὲ πλήρεις χαρᾶς ἐτρέξαμεν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Φίλιππον.

Πλησιάσας καὶ ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐσφιγξέ τὴν χεῖρα τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τῷ εἶπε — Σήμερον ἀνεφάνης, φίλτατε Ἀνδρέα, καὶ φίλος ἀληθής, καὶ Ἕλλην γενναῖος· ἐνῷ ἦσο ἀσφαλέστατος ἐπὶ τοῦ δένδρου, ἐπροτίμησας νὰ κινδυνεύσης διὰ τὴν σῴσης τὸν φίλον σου! Ἴδού, παιδίά μου, ἐπρόσθεσε, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ διαχωρισμοῦ. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας χωρισθέντες ἀπὸ ἡμᾶς, διεκινδύνευσαν νὰ κακοπάθωσιν· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ φιλία, ἣτις συνεγόνει αὐτούς, ἔσωσε τὸν Φίλιππον. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἄς διαμένῃ εἰς τὴν μνήμην σας, ὅπως ἀγαπᾶτε πάντοτε τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ὁμόνοιαν, ἀποστραφῆτε δὲ τὴν διαίρεσιν καὶ τὰς διχονοίας.

Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ τιμῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν, πολλῶ δὲ μᾶλλον τῶν φίλων μας, σᾶς προτείνω νὰ πλεξήτε δύο στεφάνους, τὸν μὲν ἀπὸ κλάδους δρυός, τὸν δὲ ἀπὸ κλάδους μυρσίνης, διὰ νὰ προσφέρωμεν αὐτούς πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, τὸν μὲν πρὸς τιμὴν τῆς ἀνδρίας του, τὸν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν ἀ-

Τοιοῦτος ὢν ὁ Σωκράτης, ἐνίσχυε πάντοτε τὰς διδασκαλίας του διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Ὅθεν καὶ τὴν περὶ φιλίας διδασκαλίαν του ἐπεσφράγισε διὰ τῆς διαγωγῆς του· διότι διὰ τῆς πραότητος τοῦ χαρακτήρου του, διὰ τῆς ἐναρέτου ἀφιλοκερδείας του, καὶ διὰ τῶν ὠφελίμων συμβουλῶν του κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ φίλους πολλούς.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προσοικειώθη καὶ τὸν νέον Ἀλκιβιάδην, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν χρήσιμον εἰς τὴν πατρίδα, διορθόνων τὰ ἐλαττώματα τῆς πολυτελείας, τῆς ὑπερηφανίας, τῆς δοξομανίας, καὶ τῆς ἀστασίας, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἐχαρακτήριζον τὸν βίον τοῦ εὐφυοῦς καὶ ζωηροῦ τούτου νέου τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν εἰς τὴν Ποτίδαιαν, πόλιν τῆς Μακεδονίας, συνεξεστράτευσε καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ φίλου του Ἀλκιβιάδου. Ἀμφότεροι κατὰ τὴν μάχην ἠνδραγάθησαν· ἀλλ' ὁ νέος Ἀλκιβιάδης πληγωθεὶς ἔπεσεν· οἱ δὲ ἐχθροὶ βεβιαίως ἤθελον αἰχμαλωτίσει ἢ φονεύσει αὐτόν, ἂν ὁ Σωκράτης γενναίως δὲν διεκινδύνευε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τοῦ φίλου του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ δώσωσιν οἱ στρατηγοὶ τὰ βραβεῖα τῆς ἀνδρίας εἰς τὸν ἀριστεύσαντα κατὰ τὴν μάχην ταύτην, πρῶτος ὁ Σωκράτης ἐμαρτύρει ὑπὲρ τῆς ἀνδρίας τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅπως δοθῶσιν εἰς τὸν νέον αὐτὸν ὁ στέφανος καὶ ἡ πανοπλία, ἐνῶ ταῦτα δικαιοματικῶς εἰς τὸν Σωκράτην ἀνήκον. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἐπεθύμει διὰ τῆς βραβεύσεως ν' αὐξήσῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ Ἀλκιβιάδου εἰς τὰ ὑπὲρ πατρίδος καλά

ἔργα· ὡς ἀληθῆς δὲ φίλος πᾶσαν εὐτυχίαν τῶν φίλων του ὡς ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν ἐθεώρει.

Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἀνδρέου πρὸς τὸν Φίλιππον δικαίως μ' ἐνθύμισε τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης καὶ πρὸς τὸν μαθητὴν του Ξενοφῶντα τὰ αὐτὰ γενναῖα καὶ φιλικὰ αἰσθήματα ἀπέδειξεν.

Εἰς τὴν μάχην, τὴν συγκροτηθεῖσαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν εἰς τὸ Δῆλιον, πόλιν τῆς Βοιωτίας, παρευρέθη καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος. Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι νικηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καταδιωκόμενος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Ξενοφῶν ἔπεσεν ἐκ τοῦ ἵππου του, καὶ ἐκινδύνευε νὰ αἰχμαλωτισθῆ ἢ νὰ φονευθῆ. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ἂν καὶ πεζός, ὀρμᾷ γενναίως πρὸς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος φίλου του, ἀρπάζει αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του, καὶ τρέχων δρομαίως διασώζει μακρὰν τῶν ἐχθρῶν τὸν φίλον του Ξενοφῶντα.

Διὰ τοιούτων γενναίων ἔργων, διὰ τοιαύτης αὐταπαρνήσεως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διακρίνονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι. Ἄλλὰ τοιούτους φίλους σπανίως κατὰ δυστυχίαν μᾶς ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἐκ τῶν σπανίων δὲ τούτων φίλων ἦσαν καὶ οἱ Θηβαῖοι Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας.

Η ΦΙΛΙΑ ΤΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΥ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ.

Ὁ γέρον Πλούταρχος, λυπούμενος διὰ τὰς διχονοίας, τὰς ζηλοτυπίας, καὶ τοὺς φθόνους, οἵτινες δυστυχῶς διέχωρσαν τοὺς πλείστους πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς ἄνδρας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, δικαίως ἐπαινεῖ καὶ ἀγάλ-
λόμενος θαυμάζει τὴν εὐγενῆ φιλίαν, ἣτις, ἐπ' ἀγαθῶ τῶν

Θηβαίων, ἤνωσε τὸν Πελοπίδαν καὶ Ἐπαμεινώνδαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου των.

Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀσπασθέντες ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν ἀρετὴν, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἀμφότεροι ἐμπνεόμενοι, δὲν ἠγωνίζοντο ὑπὲρ ἀτομικῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος συμφερόντων· οὕτω δὲ ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσι πάντοτε φίλοι εἰλικρινεῖς καὶ ἀχώριστοι, συστρατηγοὶ ὁμονοοῦντες, καὶ συνάρχοντες συμφωνότατοι· ἐπέτυχον δὲ οὕτω νὰ ἴδωσι τὴν πατρίδα των ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα, καὶ πρώτην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Διηγοῦνται ὅτι εἰς τινὰ μάχην ὁ Πελοπίδας, λαβὼν ἑπτὰ πληγὰς, ἔπεσεν ἐντὸς σωροῦ πληγωμένων. Ἄλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἂν καὶ ἐθεώρει φονευμένον τὸν ἑπτάκις ἤδη πληγωθέντα Πελοπίδαν, τρέχει ὅμως ἀμέσως πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ σώματος καὶ τῶν ὅπλων τοῦ συμπολίτου καὶ συστρατιώτου του. Ἀγωνίζεται δὲ γενναίως, πληγόνεται καὶ αὐτὸς εἰς μὲν τὸ στήθος διὰ λόγχης, εἰς δὲ τὸν βραχίονα διὰ ξίφους, ἀλλ' ἐπιμένει, καὶ ἐπὶ τέλους σώζει οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα καὶ τὰ ὅπλα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ ἐνδόξου Πελοπίδου.

Τινὲς λέγουσιν ὅτι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν παραδειγματικὴν φιλίαν τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀνδρῶν. Ἄλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ἂν ἀμφότεροι δὲν εἶχον καρδίας ἐναρέτους καὶ εὐγενεῖς, καὶ ὑπὸ ἀληθοῦς φιλοπατρίας φλογιζομένους, οὔτε ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤθελε διακινδυνεύσει γενναίως ὑπὲρ τοῦ Πελοπίδου, οὔτε ὁ Πελοπίδας ἤθελεν ἀναφανῆ φίλος σταθερὸς καὶ εἰλικρινὴς τοῦ μεγάλου Ἐπαμεινώνδου.

Εἰς τοὺς μυθικοὺς καὶ ἡρωϊκοὺς χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀναφέρονται παραδείγματα φίλων πιστῶν συχνότερα παρὰ εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἱστορικὴν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τούτου δὲ ἐσυμπέρανεν ὅτι ὅσον τὰ ἦθη φθείρονται, τόσῳ σπανιώτερον ἀποκαθίσταται τὸ ὠραῖον φαινόμενον τῆς ἀληθοῦς φιλίας.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ὡς ζεύγη παραδειγματικῆς φιλίας μνημονεύονται ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Πειρίθους, ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πάτροκλος, ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ Πυλάδης.

Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἱστορία ὡς παραδειγματικὴν ἀναφέρει καὶ τὴν φιλίαν, ἣτις ἤνωσε τὸν Δάμωνα μετὰ τοῦ Φιντίου· καὶ περὶ αὐτῶν μᾶς διηγήθη τὰ ἐξῆς.

ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ.

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἦσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορικῆς Σχολῆς· ἔζων δὲ εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

Ὁ Φιντίας, κατηγορηθεὶς ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τυράννου τῶν Συρακουσῶν, κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἄλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῆ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλλον εἰς τὸ δεσποτήριον, ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῆ, ἂν αὐτὸς κατὰ τὴν προσδιορισθησομένην ἡμέραν δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῆ.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία δὲν ἐγνώριζεν εἰμὴ τὸ αἰσθημα τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τοῦ φόβου, ἦτο πεπεισμέ-

νος ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὕρῃ ὁ Φιντίας· ἐπὶ τῇ πεποιοθῆσει δὲ ταύτῃ εἶπεν ὅτι τῷ παραχωρεῖ τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, ἂν παρουσιάσῃ ἄλλον ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ.

Μεγίστη δὲ ὑπῆρξε τοῦ Διονυσίου ἡ ἐκπληξίς, ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον εἰς τὸ δεσμοτήριον τὸν Δάμωνα, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἀντάμωσιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δὲ δεσμά του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἢ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται. Ὅθεν, ὅτε ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ Φιντίου, ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὅλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε καὶ φρυάττει κατὰ τῆς αἰσχρᾶς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἔτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ δὲ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσαν τὴν στιγμήν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἤλπιζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται, καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμή ἐπίκειται, ὅτε

ἑξαίφνης κραυγαί θορυβῶδεις ἀκούονται, λέγουσαι— Ὁ Φιντίας! Ὁ Φιντίας! Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη, καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἀλλ' ὁ Δάμων διαφιλονεικεῖ τὴν θέσιν ταύτην ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἄρνησίν του.

Ἐκθαμβοὶ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους, καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῆ, οὐδέποτε εἶχε φαντασθῆ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῆ τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ ἐπομένως χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντιάν, καὶ τὸν Φιντιάν εἰς τὸν Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας των, ἥτις ἀπετέλει τὰς δύο ἐναρέτους ψυχὰς των ψυχὴν μίαν ἐντὸς δύο σωμάτων.

Τὸ ἀνωτέρω διήγημα εἰς ἄκρον εὐηρέστησε τὰς νεανικὰς μας καρδίας· ἕκτοτε δὲ ἕκαστος ἡμῶν θερμῶς ἐπεθύμησε ν' ἀποκτήσῃ, εἰ δυνατόν, φίλον ἀληθῆ ὡς τὸν Σωκράτην, τὸν Ἐπαμεινώνδαν, ἢ τὸν Δάμωνα.

Πολλάκις δὲ ἠκούσαμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου καὶ τὰ ἑξῆς περὶ φιλίας.

«Εἶναι ἀνάξιος φιλίας ὅστις ἀλλάζει τοὺς φίλους του συχνὰ ὡς τὰ ὑποκάμισά του.

»Πρὶν συνδέσῃς μετὰ τινος φιλικὰς σχέσεις, σπούδασον μετὰ προσοχῆς τὰς διαθέσεις αὐτοῦ, ἵνα μὴ, ἀντὶ φίλου ἀληθοῦς, ἀποκτήσῃς ἰδιοτελῆ τινα κόλακα, ἢ κακοίθη σύντροφον.

»Βραδέως μὲν ἀπόκτα φίλον, ἀλλ' ἡ φιλία σου ἄς διαμένῃ σταθερὰ καὶ διαρκής.

»Εἰς τὰς δυστυχίας τῶν φίλων των δοκιμάζονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι.

»Τίμα τὴν περιουσίαν σου, ἵνα βοηθήσῃς φίλον δυστυχῶντα.»

Εἰς τὸν Γεροστάθην δὲ ὀφείλω καὶ τὸν ἀκόλουθον περὶ φιλίας ἀληθέστατον στίχον,

«Δῶρον Θεοῦ πολῦτιμον εἶν' ἡ πιστὴ φιλία

»Εἰς τοὺς κακοὺς δὲν δίδεται τοιαύτη εὐτυχία.»

ΗΔΟΝΗ ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ.

«Ἀκολουθεῖ ἐλευθεριότητα
ἢ φιλανθρωπία καὶ τὸ
ἐλεητικὸν εἶναι.»

(Ἀριστοτέλους.)

ΔΥΓΗΝ τινὰ τοῦ Μάτου ἐπρόκειτο ὁ Γεροστάθης νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον ἐξοχὴν, γέμουσαν ἀγρίων τριανταφύλλων. Πάντες δὲ κατὰ τὴν ὠρισμένην ὥραν ἤμεθα παρόντες εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκτὸς τοῦ συμμαθητοῦ μας Πέτρου, ὅστις δὲν ἐφαίνετο.

— Παράδοξος ἢ ἀργοπορία τοῦ Πέτρου, εἶπεν ὁ γέρον. Αὐτὸς ἐγείρεται πάντοτε τόσον ἔνωρις, ὥστε εἶναι καὶ ὁ ὑγιέστερος τοῦ σχολείου. Ἀλλὰ σήμερον φαίνεται τὸν ἐγέλασεν ὁ δόλιος ὕπνος τῆς ἀνοίξεως. Ἐντούτοις ἄς ὑπάγωμεν, καὶ διαβαίνοντες ἀπὸ τὴν κατοικίαν του τὸν ἐξυπνοῦμεν, καὶ τὸν ὑπενθυμίζομεν ὅτι ὁ πολὺς καὶ μάλιστα ὁ πρωῖνός ὕπνος χαινώνει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν.

Ἐξήλθομεν λοιπὸν διευθυνόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου· ἀλλὰ, διαβαίνοντες ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας, παρετηρήσαμεν ὅτι ἡ θύρα τῆς ἦτο ἡμίκλειστος· συγχρόνως δὲ ἠκούσαμεν τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου. Πλησιάζαντες τότε ἐν σιωπῇ καὶ ἡσυχίᾳ περὶ τὴν θύραν, διεκρίναμεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐδίδασκέ τινα νὰ συλλαβίζῃ. Ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ χαμογελῶν ἠκροάσθη ὀλίγον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πέτρου, ἔσπρωξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε παρακολουθούμενος παρ' ἡμῶν.

Ὁ Πέτρος ἔκλεισε τεταραγμένος τὴν ὁποίαν ἐκράτει φυλλάδα, ἐσηκώθη, καὶ μετὰ συστολῆς ἐζήτησε συγχώρησιν διότι ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ, μὴ ἐννοήσας ὅτι παρῆλθεν ἡ ὥρα.

— Καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐνομίζομεν ὅτι ἀκόμη κοιμᾶσαι.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη, εἶμαι ἐξυπνος πρὸ δύο ὥρων. Πλησιὸν δὲ τοῦ Πέτρου ἴστατο μικρὸν παιδίον, τοῦ ὁποίου ἡ φυσιογνωμία δὲν μᾶς ἦτο ἄγνωστος.

— Καὶ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ καλὸν παιδίον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης.

Ὁ δὲ Πέτρος ἀπήντησε — Δὲν ἐνθυμεῖσθε τὸν Κώσταν,

ὅστις ἔσωσε τὸν Ἀρτινὸν Θεόδωρον, ὅτε ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ χάνδακος καὶ ἐχώθη εἰς τὴν λάσπην;

Ἦτο τῷ ὄντι πολὺ δύσκολον ἂν ἀναγνωρίσωμεν τὸν μικρὸν Κώστα, διότι, καθ' ἣν ἡμέραν τὸν εἶχομεν ἰδεῖ κλαίοντα καὶ ἀκολουθοῦντα τὸ ὑπερήφανον ἀρχοντόπουλον, εἶχε καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμά του καταλασπωμένα, γυμνοὺς τοὺς πόδας, ἐνδύματα δὲ ῥυπαρὰ καὶ ἐσχισμένα· ἐνῶ ὁ μικρὸς μαθητὴς τοῦ Πέτρου ἦτο ἤδη καθ' ὅλα καθαρῶτατος· οὔτε ἀνυπόδητος ἦτο πλέον, ἀλλ' οὔτε ῥακενδύτης.

Ἐξήλθομεν ἐντούτοις ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὴν ἐξοχὴν· διαφόρους δὲ καθ' ὁδὸν ἐρωτήσεις περὶ τοῦ Κώστα ἀπηύθυνεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν Πέτρον· θέλω δὲ διηγηθῆ ἓν περιλήψει τὸ ἐξαγόμενον τῆς συνομιλίας των.

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΤΩΧΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ.

Ἀνέφερα προηγουμένως τὴν μεταξὺ τοῦ ὑπερηφάνου Θεοδώρου καὶ τοῦ πτωχοῦ Κώστα σκηνὴν, καθ' ἣν, ἐνῶ ὁ Θεόδωρος οὐχὶ μόνον ἐξύβρισε βαρβαρικῶς τὸν Κώστα, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ξυλοκοπήσῃ ἠθέλησεν, ὁ Κώστας, ἅμα ἰδὼν αὐτὸν πεσόντα καὶ κινδυνεύοντα ἐντὸς τῆς λάσπης, ἀμέσως ἔτρεξε πρὸς βοήθειάν του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ κατάρθωσεν.

Ἡ χριστιανικὴ αὕτη διαγωγὴ τοῦ μικροῦ Κώστα, καὶ ἡ ἀφέλεια, μὲ τὴν ὁποίαν ἐβεβαίωσε τότε τὸν Γεροστάθην ὅτι κατὰ συμβουλήν τῆς μητρὸς του ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα, ἐπέσυραν τὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν τοῦ ἀγαθοῦ Πέτρου.

“Αμα λοιπὸν ἀκούσας ὅτι ὁ πτωχὸς Κώστας δὲν εἶχεν ἄλλα ἐνδύματα, ἐκτὸς τῶν λασπωμένων καὶ ἐσχισμένων, τὰ ὁποῖα ἐφόρει, ὠδήγησεν αὐτὸν ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ παρεκάλεσε τοὺς καλοὺς του γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὸν Κώσταν τινὰ ἐκ τῶν ἰδικῶν του ἐνδυμάτων.

Οἱ γονεῖς τοῦ εὐσπλαγχνικοῦ Πέτρου προθύμως εἰσήκουσαν τὴν παράκλησίν του. Ὁ δὲ Πέτρος, ἀφοῦ ἐφρόντισε νὰ νιφθῇ ὁ Κώστας, τὸν ἐνέδυσε τὰ καθαρὰ του φορέματα, τῷ ἐσύστησε στενωῶς τὴν καθαριότητα, τῷ ἔδωκε καὶ ἓν ψωμίον μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ πατρὸς του, καὶ ἀκολούθως συνώδευσε αὐτὸν εἰς τὴν πτωχικὴν του καλύβην.

Ἡ καλὴ μήτηρ τοῦ Κώστα, ἰδοῦσα τὸν υἱὸν τῆς οὕτω μεταμορφωμένον, καὶ μαθοῦσα παρ’ αὐτοῦ τὰ διατρέξαντα, ἔχυσε δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης· εὐχαρίστησε τὸν Ὑψίστον, καὶ εὐχήθη πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὸν καλὸν Πέτρον. Τὰ δὲ μικρὰ τῆς παιδία, ἅμα ἰδόντα τὸν Κώσταν κρατοῦντα τὸ ψωμίον, περιεκύκλωσαν πηδῶντα καὶ χαίροντα τὸν ἀδελφόν των, καὶ τῷ ἐζήτουν ἀνά ἓν τεμάχιον.

— Ποτέ, ἔλεγεν ὁ Πέτρος, ἡ καρδία μου δὲν ἠσθάνθη ἡδονὴν γλυκυτέραν ἀπὸ τὸ γλυκύτατον καὶ ἡδονικώτατον αἴσθημα, τὸ ὁποῖον μοὶ ἐπροξένησεν ἡ διαγωγὴ μου τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἐπιστρέψας ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν του, διηγήθη εἰς τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα του τὴν κατανουκτικὴν σκηνὴν τῆς καλύβης, τὴν ἀγαθότητα τῆς πτωχῆς γυναικός, τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς, τὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς, καὶ τὴν ζωηρὰν χαρὰν τῶν πεινα-

λέων τέκνων της, ὅτε εἶδον τὸν Κώσταν φέροντα τὸ ψωμίον.

Ἀκολούθως δὲ παρεκάλεσε τοὺς γονεῖς του νὰ στέλῃ αὐτῷ δι' αὐτοῦ καθ' ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Κώστα ἓν ψωμίον, ὑποσχόμενος ὅτι αὐτὸς θέλει τρώγει εἰς τὸ ἐξῆς ὀλιγώτερον, καὶ ὅτι συγχρόνως θέλει προσέχει τὰ ἐνδύματά του περισσότερο, ὅπως οἰκονομῶσι τοιοῦτοτρόπως οἱ γονεῖς του τὸ ψωμίον τῆς πτωχῆς οικογενείας.

Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς καὶ ἡ φιλάνθρωπος σύζυγός του συνεκινήθησαν, κατεφίλησαν αὐτὸν, καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν τὸ ζητηθὲν ψωμίον.

Ἄλλ' ἡ ἀγαθὴ καρδιά τοῦ Πέτρου δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπῃ τὸν Κώσταν ἀργὸν καὶ ἀγράμματον. Ὅθεν ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἀναδέχεται εὐχαρίστως νὰ τὸν μάθῃ ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, ἂν καὶ ἐκεῖνος ἀνεδέχετο νὰ βοηθῇ τακτικῶς τὸν κανδουλανάπτην εἰς τὴν καθαριότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ὁ Κώστας προθύμως ἐδέχθη καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν πρότασιν ταύτην. Ἐκτοτε δὲ τακτικώτατα καὶ μετὰ τοῦ κανδουλανάπτου εἰργάζετο εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὸν νάρθηκα καθ' ἑκάστην αὐγὴν ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἐδιδάσκετο. Οὐδεὶς δ' ἐγνώριζε τὴν μυστικὴν ταύτην ἐλεημοσύνην τοῦ Πέτρου, μέχρις οὗ τυχαίως μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἀνεκαλύψαμεν αὐτὴν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ τοιαύτη πρὸς τὸν Κώσταν καὶ τὴν οικογένειάν του διαγωγή τοῦ Πέτρου εἰς ἄκρον εὐχαρίστησε τὸν φιλάνθρωπον Γεροστάθην· καὶ ἡμεῖς δὲ ἔκτοτε ἐδιπλασιάσαμεν τὴν πρὸς τὸν ἀγαθὸν Πέτρον ἀγάπην μας· ἐπεριμένομεν δὲ ἀνυπομόνως νὰ παρουσιασθῇ περίστασις κατάλληλος,

ὅπως μιμηθῶμεν τὸ καλὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος μᾶς ἔδωκεν.

Ὁ Γεροστάθης ἐν τούτοις ἐπήνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὰ ἐλεήμονα αἰσθήματά του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι, ἂν ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν αὐτὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς εὐσπλαγχνικὴν διάθεσιν, θέλει ἀποκατασταθῆ ἄνθρωπος τέλειος.

Ἰδοὺ δέ, μᾶς εἶπε, ποῖον ὁ Ἰησοῦς θεωρεῖ ἄνθρωπον τέλειον.

Ο ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Ἡμέραν τινά, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, παιδία ὠδηγήθησαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅπως εὐλογήσῃ αὐτά. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογήσας αὐτά εἶπεν «ὅτι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν,» διότι αἱ καρδίαι τῶν παιδίων εἶναι καθαρὰ καὶ ἀμίαντοι ἀπὸ τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη, καὶ ἐπομένως ἄξιαι τῆς θείας ἀγάπης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν παρουσιάσθη καὶ νεανίσκος, ὅστις ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν — *Τί ἀγαθὸν νὰ πράξω διὰ νὰ ἔχω ζωὴν αἰώνιον;*

Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ ἀπήντησεν — *Ἐὰν θέλῃς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, φύλαξον τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.*

— *Ὅλας ἐκ νεότητός μου ἐφύλαξα, ἀπεκρίθη ὁ νέος, τί ἄλλο λοιπὸν μοὶ μένει;*

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη — *Ἐὰν θέλῃς νὰ γίνῃς τέλειος, ὕπαγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δός εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀντὶ τῶν ἐπιγείων αὐτῶν ὑπαρχόντων θέλεις ἀποκτήσῃ θησαυρὸν αἰώνιον καὶ ἄφθαρτον εἰς τοὺς οὐρανοὺς.*

Βοηθοῦντες λοιπὸν τοὺς πτωχοὺς, οὐχὶ μόνον αἰσθάνομεθα ἡδονὴν γλυκυτάτην, ἀλλὰ καὶ τέλειοι γινόμεθα, διότι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἀποκτῶμεν θησαυρὸν αἰώνιον, ὁ δὲ θησαυρὸς οὗτος εἶναι ἡ θεία ἀγάπη, τὸ θεῖον ἔλεος.

Δαρεῖζει Θεῶ ὁ ἐλεῶν πτωχὸν εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομῶν ὁ δὲ Ἰησοῦς μᾶς λέγει *Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.* Ὁλον δὲ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον του διηλθεν ὁ Ἰησοῦς ἐλεῶν καὶ ἀγαθοποιῶν τοὺς πτωχοὺς, τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀσθενεῖς, ὅπως καὶ διὰ τοῦ παραδείγματός του μᾶς διδάξῃ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ ἐλεημοσύνην.

Τινὲς νομίζουσι ὅτι ἀπαιτεῖται νὰ ᾔῃαι τις πλούσιος διὰ νὰ ᾔῃαι καὶ ἐλεήμων. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἰδέα εἶναι ἐσφαλμένη. Οἱ πλούσιοι, ἔχοντες περισσύτερα μέσα, ἔπρεπε βεβαίως νὰ ἐνεργῶσι καὶ περισσοτέρας ἐλεημοσύνας, ἐνῶ αὐτοὶ συνήθως κάμνουσι τὰς ὀλιγωτέρας· διότι ὁ πλοῦτος, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκληρύνει τὴν καρδίαν. Ὅσον ὀλιγώτερον δὲ πλούσιος εἶναι τις, καὶ ὅσον πλησιέστερα εἰς τὴν πτωχείαν εὐρίσκεται, τόσῳ εὐκολώτερον αἰσθάνεται τὰ δεινὰ τῆς ἐνδείας, τόσῳ δὲ ἐπιρρέεστερα εἰς τὴν ἐλεημοσύνην καθίσταται ἡ καρδία του.

Ὁ Πέτρος βεβαίως δὲν εἶναι πλούσιος, ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ περιθάλψῃ ὀλόκληρον πτωχὴν οἰκογένειαν διὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἐλεήμονος καρδίας του. Ἡ ἐλεημοσύνη δὲν ἐνεργεῖται μόνον διὰ τοῦ χρήματος, τοῦ δεδομένου εἰς τὸν πτωχόν. Πολλάκις μία συμβουλή ὠφέλιμος, μία καλὴ διάθεσις, μία σύστασις, μία φροντίς φιλάνθρωπος, μία διδασκαλία, ἐν ἐργόχειρον, εἶναι ἐλεημοσύνη.

πολύτιμοι, μὴ ἀπαιτοῦσαι πλοῦτη καὶ χρηματικὰς θυσίας, ἀλλὰ μόνον χριστιανικὴν εὐαίσθητον καρδίαν.

Ἄν μόνον οἱ πλούσιοι ἠδύναντο νὰ ἐλεῶσιν, ὁ Θεὸς δὲν ἤθελεν ἐπιβάλλει τὴν ἐλεημοσύνην ὡς γενικὸν χρέος παντὸς χριστιανοῦ, εἴτε πλουσίου, εἴτε πτωχοῦ.

Τότε ὁ Γεροστάθης διηγήθη τὸ ἐξῆς Ἀγγλικὸν ἀνέκδοτον, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ πόσον φιλελεήμων εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν πτωχῶν.

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΤΥΦΛΗΣ.

Εἰς τινὰ πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν εἶχε πλεονάσει, ὁ ἱερεὺς ὠμίλησεν ἐπ' ἄμβωνος περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατάς του νὰ συνεισφέρωσιν ἕκαστος κατὰ δυνάμιν πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδασχὴν πολλοὶ προσῆλθον εἰς τὸν ἱερέα, προσφέροντες τὸν ὄβολόν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησεν ὁ ἱερεὺς νεάνιδα τυφλὴν, πτωχικῶς ἐνδεδυμένην, ὁδηγηθεῖσαν πλησίον του, καὶ προσφέρουσαν ποσὸν ἀνώτερον παντὸς ἄλλου.

— Ὅχι, κόρη μου, τῆ εἶπεν ὁ ἱερεὺς, εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος· ἡ προσφορά σου εἶναι μεγάλη· δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπήντησεν ἡ νεᾶνις, εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Εἰς τὸ κατάστημα τῶν τυφλῶν ἔμαθον νὰ πλέκω καλάθια, καὶ ἤδη διὰ τῆς ἐργασίας ἀπολαμβάνω τὰ ἀναγκαῖά μου. Ἡ προσφορά μου εἶναι ἢ ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομία μου. Παρακαλῶ λοιπόν, δέχθητι αὐτήν. Γνωρίζω τί ἐστὶ πτωχεῖα. Πρὶν ἔμβω εἰς τὸ κατάστημα, ἐγύριζον νυχθημερὸν

ζητεύουσα· ἐνθυμουμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονήσεις τῶν διαβατῶν, καὶ τοὺς πικροὺς τῶν λόγους, καὶ τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὁποίας ἡμίγυμος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινώσα, διήλθον ἄυπνος εἰς τὰς δημοσίους ὁδοὺς. Ἡ καρδία μου κλαίει ὁσάκις περὶ πτωχῶν ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὐφραίνεται ὁσάκις δύναμαι νὰ τοῖς προσφέρω μικρὰν βοήθειαν.

Ἄπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυφλῆς νεάνιδος, ὃ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ ἐφώναξεν—Ἰδοὺ, φίλτατοι ἀδελφοί, διατί ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπεν ὅτι τῶν πτωχῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν!

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀομμάτου κόρης, καὶ οἱ κατανυκτικοὶ πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι τῆς διήγειραν τὰ συμπαθητικὰ αἰσθήματα τῶν παρευρεθέντων, ὥστε ἀμέσως αἱ συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πόλεως ἐξοικονομηθέντες ἠλόγουν τοὺς εὐεργέτας τῶν, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ αὐτῶν τὴν τυφλὴν νεάνίδα.

Αἱ ἐφημερίδες ἐξύμνησαν τὴν φιλελεήμονα καλαθοποιόν. Πανταχόθεν δὲ συνέρρεον εἰς τὴν κατοικίαν τῆς ὅπως τὴν γνωρίσωσι καὶ προσωπικῶς, ἀγοράσωσι δὲ καὶ καλάθιον τι ἐκ τῶν χειρῶν τῆς.

Τοιουτοτρόπως ἡ ἐλεήμων τυφλὴ οὐχὶ μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν πλουσιοπαρόχως ἐλεήθη παρὰ τοῦ Ὑψίστου· διότι τιμωμένη καὶ ἀγαπωμένη παρὰ πάντων ἔζησεν ἐν ἀνέσει, ἐξακολουθοῦσα πάντοτε διὰ τῆς ἐλεημοσύνης νὰ παρηγορῇ τοὺς πτωχοὺς, νὰ ἠδύνη τὴν ψυχὴν τῆς, καὶ νὰ εὐαρεστῇ τὸν πλάστην τῆς.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Ἀθανάσιος εἶπε πρὸς τὸν γέροντα—Ἄλλοτε, νομίζω, μᾶς εἶπετε ὅτι δίδοντες ἐλεημοσύνην ἐνθαρρύνομεν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν—Ὅσακις τὶς καταφεύγει εἰς τὴν ζητείαν ὡς ἐκ τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας του, βεβαίως εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

Ὁ τρέφων τοὺς ἀργοὺς καὶ ὀκνηροὺς δὲν ἐλεεῖ, ἀλλ' ἀμαρτάνει, παραβιάζων τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, κατὰ τὸν ὅποιον «οἱ μὴ βουλόμενοι ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτωσαν.»

Ἐλεημοσύνη διδομένη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς εἶναι ἄδικος ζημία τῶν ἀληθῶς ἀξίων ἐλεημοσύνης.

Ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς τοὺς ἀργοὺς ἐλεημοσύνη εἶναι ἢ πρὸς αὐτοὺς χορήγησις, οὐχὶ χρημάτων ἢ τροφῆς, ἀλλ' ἐργασίας, ὅπως δι' αὐτῆς κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἄλλ' εἶναι καὶ πολλοὶ πτωχοί, οἵτινες, ἂν καὶ ἐργάζωνται ἐπιμελῶς, δὲν ἐπαρκοῦν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἐξοδα τῶν οἰκογενειῶν των. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ γήρατος, ἢ τῆς ἀσθενοῦς ἢ ἀναπήρου σωματικῆς καταστάσεώς των εἶναι φυσικῶς ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἀναντιρρήτως εἶναι ἀξιοὶ συμπαθείας καὶ περιθάλψεως.

Αὐτὰ μ' ἔλεγε φίλος μου ἱερεὺς τῆς Μόσχας, τοῦ ὁποίου τὰς ἀξιομιμήτους ἐλεημοσύνας εὐχαρίστως θέλω σᾶς διηγηθῆ.

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ.

Εἰς τὴν Μόσχαν τῆς Ῥωσσίας ἐγνώρισα ἱερέα σεβάσμιον διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν του, διακρινόμενον δὲ ἰδίως διὰ τὴν ἐλεήμονα ψυχὴν του.

Ποτὲ πτωχὸς ἄξιος ἐλέους δὲν παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἱερέως χωρὶς νὰ ἐλεηθῇ.

Οἱ παρηγορητικοὶ μάλιστα λόγοι, αἱ χριστιανικαὶ συμβουλαὶ, μετὰ τῶν ὁποίων συνῶδευε τὰς ἐλεημοσύνας του, ἐδιπλασίαζον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ἄλλ' ὁσάκις πτωχὸς, δυνάμενος ὀπισθόποτε νὰ ἐργασθῇ, παρουσιάζετο ζητῶν ἐλεημοσύνην, — *Διατί δὲν ἐργάζεσαι* ; ἦσαν οἱ πρῶτοι λόγοι τοῦ ἱερέως. Μετ' αὐτοὺς δὲ ἀμέσως ἐπρόσθετεν — *ὁ δυνάμενος καὶ μὴ θέλων νὰ ἐργασθῇ εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.*

— Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν, ἦτο ἡ πρόχειρος ἀπάντησις τῶν πτωχῶν. — *Λοιπόν, τοῖς ἔλεγε τότε, ἀντὶ νὰ σοὶ δώσω ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ σοὶ εὕρω ἐργασίαν, ὅπως διὰ τοῦ κόπου καὶ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου σου κερδήσης καὶ φάγῃς τὸν ἄρτον σου. Ἐπομένως ἄλλους μὲν παρήγγελλε νὰ σχίζωσι ξύλα, ἄλλους νὰ σπάνωσι πέτρας, ἄλλους νὰ μεταφέρωσιν ὕδωρ, ἄλλους ν' ἀνοίγωσιν αὐλακκας, ἄλλους νὰ κόπτωσι ξηρὰ δένδρα, καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας των ταύτας πλουσιοπαρόχως ἀντήμειβε τοὺς κόπους αὐτῶν.*

Ἡμέραν τινά, ἐνθυμοῦμαι, μὴ ἔχων πρόχειρον ἐργασίαν νὰ δώσῃ ἀντὶ ἐλεημοσύνης εἰς πτωχὸν ὕγιᾶ καὶ δυνάμενον νὰ ἐργασθῇ, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὴν μίαν γωνίαν τῆς αὐλῆς του εἰς τὴν ἄλλην σωρὸν καυσίμων ξύλων.

Ἀφοῦ ὁ πτωχὸς μετέφερε τὰ ξύλα καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἱερέως ὡς ἀνταμοιβὴν τοῦ κόπου του ἐν ρούβλιον, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἔχη καὶ ἄλλην ἐργασίαν νὰ τῷ δώσῃ. Ὁ δὲ ἀγαθὸς ἱερεὺς μὴ ἔχων ἐργασίαν, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ

ἐνισχύση τὴν ἐργατικὴν διάθεσιν τοῦ πτωχοῦ, διέταξεν αὐτόν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι μετενόησε διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ξύλων του, νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὰ εἰς τὴν προτέραν των θέσιν· καὶ μετὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν μεταφορὰν ἔδωκε καὶ δεύτερον ρούβλιον εἰς τὸν πτωχόν.

Ἄλλὰ δὲν περιωρίζετο ὁ ἐνάρετος ἱερεὺς εἰς τὰς τοιαύτας ἐφημέρους καὶ διαβατικὰς ἐλεημοσύνας. Ἰδίως ἐφρόντιζε νὰ εὐρίσκη μονίμους καὶ διαρκεῖς ἐργασίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πτωχῶν.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐπρόσθεσεν ὅτι, ἐὰν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, τῶν κωμοπόλεων, καὶ τῶν χωρίων ἐμιμοῦντο τὸ χριστιανικὸν παράδειγμα τοῦ ἱερέως τῆς Μόσχας, ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν, τῶν ἐπαιτῶν, τῶν ἀργῶν ἤθελε βεβαίως σμικρυνθῆ οὐσιωδῶς, καὶ τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἤθελεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐπικινδύνους πληγὰς του.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ καὶ θεραπείαν τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν πληγῶν, μᾶς εἶπεν, ὅτι εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη οἱ εὐπόροι πολῖται συνεισφέρουν καὶ συσταίνουν νοσοκομεῖα πρὸς νοσήλευσιν τῶν ἀσθενῶν, πτωχοκομεῖα πρὸς περιθάλψιν καὶ ἐνασχόλησιν τῶν ἀπόρων, ὀρφανοτροφεῖα, καταστήματα διανέμοντα τροφὴν εἰς ἐνδεεῖς οἰκογενείας, καταστήματα τῶν τυφλῶν καὶ ἀλάλων, γερωντοκομεῖα, ἐργοστάσια τῶν πτωχῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα θεάρεστα καταστήματα.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἐλεημοσύνης, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸν προπάτορα ἡμῶν, τὸν ἔνδοξον καὶ ἐλεήμονα Κίμωννα.

II ΕΛΕΓΘΕΡΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Ἄφοῦ ὁ Μιλτιάδης εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὁ Θεμιστοκλῆς

εἰς τὴν Σαλαμίνα, καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὰς Πλαταιὰς ἀπέκρουσαν τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα βαρβάρους, ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κίμων, ὅστις συνήνωσεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατηγικὴν ἰκανότητα τοῦ πατρὸς τοῦ Μιλτιάδου, καὶ τὴν πολιτικὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Ὁ Κίμων, τὸν ὁποῖον περιγράφουν εὐειδῆ τὸ πρόσωπον, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, καὶ μὲ κόμην μακρὰν καὶ οὐλιν, εἶχε χαρακτῆρα γλυκύτατον, διάθεσιν εὐεργετικὴν, καὶ ἔνθερμον φιλοπατρίαν.

Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος, ποταμοῦ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνας ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου Περσικοῦ στόλου κατέστρεψε, κυριεύσας διακόσια ἑξοθρικὰ πλοῖα, καὶ τὰ λείψανα τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἐξωλόθρευσεν, ἀποβιβάσας αὐθημερὸν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ στρατεύματά του.

Ἡ διπλῆ αὕτη νίκη τοῦ Κίμωνος δικαίως ἐθεωρήθη λαμπροτέρα καὶ τῆς ἐν Σαλαμίनि ναυμαχίας καὶ τῆς πεζομαχίας τῶν Πλαταιῶν.

Ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων δὲ κατὰ τῶν βαρβάρων νικῶν του ἀπέκτησεν, οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ τῶν συμπολιτῶν του, χρήματα ἰκανά, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸ νότιον τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως κατεσκεύασε, καὶ τὴν Ἀγορὰν φιλοκάλως μὲ πλατάνους κατεφύτευσε, καὶ τὴν Ἀκαδημίαν μὲ ὕδατα καὶ συσκίους περιπάτους κατεστόλισε.

Πρῶτος δὲ αὐτὸς εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνεφάνη προστάτης τῶν ὠραίων τεχνῶν, αἴτινες, ὡς αἰεὶ συνειθίζωσι τὰ αἰ-

σθητήρια και τὴν ψυχὴν εἰς τὸ αἶσθημα τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀληθῶς ὠραίου, ἐξημερόνουν καὶ ἐξωραΐζουν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἐθνῶν.

Οὐδέποτε ὁ Κίμων ἠθέλησε ν' ἀποκτήσῃ ἀδίκως χρήματα· ὅσα δὲ ἀπέκτησε, τὰ ἀπέκτησε διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζηται· τὰ μετεχειρίζετο δὲ διὰ νὰ τιμᾶται, εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας του. «Κτᾶσθαι μὲν τὰ χρήματα ὡς χρῶτο, χρῆσθαι δὲ ὡς τιμῶτο,» δικαίως ἔλεγε περὶ αὐτοῦ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος.

Ἐκ νεότητός του ἐγεύθη τὴν πικρίαν τῆς πτωχείας, διότι καὶ τὸν πατέρα του Μιλτιάδην εἶδε ν' ἀποθάνῃ ἐν τῇ φυλακῇ, μὴ ἔχοντα ὡς ἐκ τῆς ἐντίμου πενίας του νὰ πληρώσῃ πεντήκοντα τάλαντα, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε καταδικασθῆ, καὶ αὐτός, ὢν ἐνδεής, ἠναγκάσθη νὰ διαδεχθῆ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν ἀποθανόντα πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γαμβρός του Καλλίας τὸν ἠλευθέρωσε, πληρώσας ἀντ' αὐτοῦ τὸ πατρικόν του χρέος.

Τὰ παθήματα ταῦτα ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ γλυκύτης τῆς πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας τοῦ Καλλίου ἀφ' ἑτέρου ἥνοιζαν τὴν θύραν τῆς ἐλεημοσύνης εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ νέου Κίμωνος.

Ὅθεν καὶ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους του εἶχεν ἀνοικτοὺς εἰς τε τοὺς συμπολίτας του καὶ τοὺς ξένους, ὅπως οἱ πτωχοὶ ἐλευθέρως λαμβάνωσιν ἐκ τῶν καρπῶν καὶ ὀπωρικῶν του· καὶ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν οἶκόν του εἶχε δειπνον λιτὸν μὲν, ἀλλ' ἄφθονον, ὅστις δὲ τῶν πτωχῶν συνδημοτῶν του ἤθελεν, ἐλευθέρως εἰσῆρχετο καὶ ἀνεξόδως εἰδείπνει.

Ὅσακις δὲ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του συνωδεύετο ὑπὸ

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ')

4

ὕπηρετῶν, δι' αὐτῶν δὲ καὶ ἐνδύματα ἐχορήγει εἰς τοὺς
 ῥακενδύτας γέροντας, καὶ χρήματα σιωπηλῶς ἀλλὰ γεν-
 ναίως διένειμεν εἰς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας συμπολίτας του.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Κίμων, ὥστε δικαίως ὁ Πλούταρχος,
 θαυμάζων καὶ ἐπαινῶν τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ ἀνδρός,
 λέγει ὅτι διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν του ἐπαπέφερεν εἰς
 τὰς Ἀθήνας τὸν μυθολογούμενον χρυσοῦν αἰῶνα τοῦ
 Κρόνου.

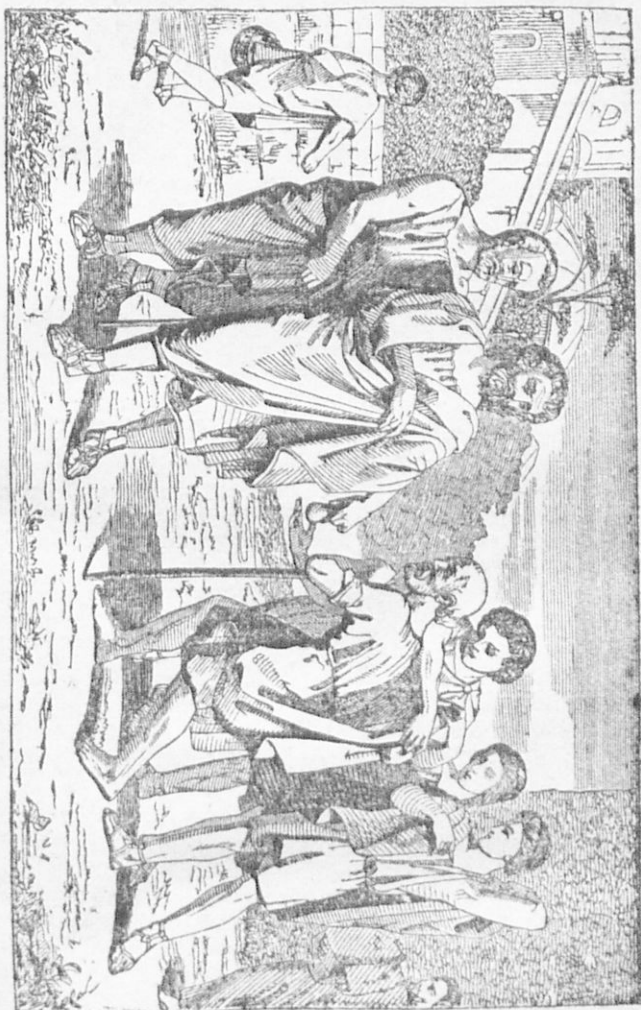
Ἄλλ' ἐγώ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θαυμάζω τὸν Κί-
 μωνα καὶ δι' ἄλλον λόγον, ὅστις ἴσως σὰς φανῆ παράδο-
 ξος. Τὸν θαυμάζω, διότι, ἐνῶ ἦτο υἱὸς ἐνδόξου πατρός,
 τοῦ Μιλτιάδου, ἀνεφάνη υἱὸς ἐνδοξότερος τοῦ πατρός του.

— Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πολὺ φυσικόν, παρετήρησέ τις ἐξ
 ἡμῶν. Παράδοξον ἤθελεν εἶσθαι ἄν, ἔχων πατέρα τοιοῦ-
 τον, δὲν ἀνεφαίνετο υἱὸς ἄξιος τοῦ πατρός του.

— Οὕτως ἔπρεπε νὰ ἦναι, ἀπήντησεν ὁ γέρον, καὶ
 ὅμως, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλτιάδου, δὲν
 ἐνθυμοῦμαι ἄλλον υἱὸν ἐνδόξου πατρός, ἀναφανέντα ἄξιον
 τοῦ πατρός του.

Ὁ Φωκίων ἀποθανὼν ἀφῆκεν υἱὸν τὸν Φῶκον, ὁ Ἄρι-
 στείδης τὸν Λυσίμαχον, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Σωκράτης
 ἀφῆκαν ἐπίσης υἱούς· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν διεκρίθη, οὐδεὶς
 ἀνεδείχθη ἀνώτερος ἢ ἴσος τοῦ πατρός του. Θέλετε καὶ
 ἄλλο πρόχειρον παράδειγμα; Ἐνθυμήθητε ποίων ἐνδό-
 ξων προγόνων τέκνα εἴμεθα ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες;
 καὶ ὅμως τοσοῦτον κατωτέρους καὶ διαφέροντας ἐκείνων
 μᾶς εὐρίσκουν τινές, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν γνησιότητα τῆς
 καταγωγῆς μας ἐτόλμησαν νὰ διαφιλονεικήσωσι.

Τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τὴν σκιάν μεγάλων δένδρων φυτὰ

Εὐπορῶν ὁ Κίμων, εἰς τοὺς πολίτας ἀγλάισκεν.

δυσκόλως εὐδοκίμοῦν, διότι τὰ μεγάλα δένδρα καὶ τὴν ὑγρασίαν τῆς γῆς ἀπορροφῶσι διὰ τῶν μεγάλων ῥιζῶν των, καὶ τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐμποδίζουσι διὰ τῆς μεγάλης σκιᾶς των.

Παρόμοιόν τι συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς μεγάλων πατέρων. Ἐπαναπαύονται συνήθως οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν πατραγαθῶν των· νομίζουσι ὅτι ἡ προσωπικὴ δόξα τῶν πατέρων των εἶναι ἱκανὴ νὰ λαμπρύνῃ καὶ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀδοξίαν· ἐπομένως γινόμενοι οἰηματίαι καὶ ὑπερήφανοι, ἀντὶ νὰ προσπαθήσωσιν ὅπως δι' ἰδίων ἀγώνων καὶ ἔργων, δι' ἰδίων πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσιῶν καὶ ἐκδουλεύσεων διακριθῶσι καὶ αὐτοί, ὡς διεκρίθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν, διάγουν μὲν βίον ἀμελεῖ καὶ ἄδοξον, ἀποθνήσκουσι δὲ θάνατον πολὺ ἀδοξότερον.

Μόνον τὸ λαμπρὸν καὶ ἄσθονον φῶς τοῦ ἡλίου δύναται, ἀντανακλώμενον ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄλλων σκοτεινῶν οὐρανίων σωμάτων, νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ λαμπρύνῃ αὐτά. Ἄλλ' ἡ λάμψις τῶν γονέων δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ λαμπρύνῃ σκοτεινὰ καὶ ἄδοξα τέκνα· ἀπ' ἐναντίας ἔτι μᾶλλον σκοτεινότεραν ἀναδεικνύει τὴν ἀδοξίαν αὐτῶν.

Ἄς μὴ ἐπαναπαυώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς πατραγαθίας· ἄς μὴ ζῶμεν μόνον καυχώμενοι εἰς τῆς ἀρχίας Ἑλληνικῆς ἀνδρείας, διανοίας, καὶ τέχνης τὰ ἔξοχα ἔργα· ἄς μὴ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ δόξα τῶν προγόνων θέλει δοξάσει καὶ ἡμᾶς, ζῶντας ἀδόξως. Ἄλλὰ κατὰ τὸ ὥραϊον παράδειγμα τοῦ Κίμωνος, ἄς προσπαθήσωμεν δι' ἰδίων ἔργων, δι' ἰδίων κόπων, ἀγώνων, καὶ ἀρετῶν, ν' ἀναφανώμεν ἑνδοξα τέκνα ἐνδόξων προγόνων.

Μετά τινα διακοπήν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν

— Ἄλλὰ ἀπανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἄνθρωποι κακῶς ἀνατεθραμμένοι, οἵτινες μὴ θέλοντες ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ πράξωσιν ἔργα καλὰ, φθονοῦν, διαβάλλουν, ἐμπαΐζουν, κακολογοῦν τὰς ἀγαθοεργίας τῶν ἄλλων. Τοιοῦτοι φθονεροὶ καὶ κακεντρεχεῖς εἶπον καὶ περὶ τοῦ Κίμωνος ὅτι κατέφευγεν εἰς ἀγαθοεργίας, ὅπως δι' αὐτῶν, περιποιούμενος καὶ κολακεύων τὸν λαόν, ἀπολαμβάνη τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ.

Ὁ ἀγαθὸς ὅμως Πλούταρχος, διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ ἐλεημοσύνη τοῦ Κίμωνος ἦσαν ἀπόρροια τῆς φιλανθρωπικῆς ψυχῆς του, καὶ οὐχὶ μέσον κολακείας καὶ δημαγωγίας, ὀρθότατα μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ Κίμων δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ δημοκρατικόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀριστοκρατικόν κόμμα τῶν Ἀθηναίων, ὃν φανερὰ κηρυγμένος ὑπὲρ τοῦ Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος, κατὰ τὸ ὁποῖον οὐχὶ ὁ ἄπειρος καὶ ἀμαθὴς λαός, ἀλλὰ οἱ ἄριστοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ τῶν πολιτῶν ἐκυβέρνησαν τὴν Σπάρτην.

— Ἄλλ' ἐγώ, εἶπε τότε τις ἐξ ἡμῶν εἰς τὸν Γεροστάθην, ἂν ἤμην πλούσιος, ἤθελον μὲν εὐχαρίστως δίδει ἐλεημοσύνας, οὐχὶ ὅμως φανερὰ ὡς ὁ Κίμων.

— Εὖγε, φίλε, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Σὺ ὅμως εἶσαι Χριστιανός, καὶ ὁ Πέτρος, ὅστις εἰς τὸν νάρθηκα κρυφίως ἐδίδασκε τὸν πτωχὸν Κώσταν, εἶναι ἐπίσης Χριστιανός, καὶ μάλιστα υἱὸς σεβασμίου ἱερέως τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὁ Κίμων, γεννηθεὶς πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὰς ἐξῆς χριστιανικὰς παραγγελίας.

« Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι. — Σοῦ δὲ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

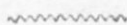
ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἢ ἀριστερὰ σου τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ σου. — Ἡ ἐλεημοσύνη σου ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ Πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. »

Ὅστις δίδει τὴν ἐλεημοσύνην του φανερὰ διὰ νὰ φαίνεται καὶ θαυμάζεται ὡς ἐλεήμων, αὐτὸς βεβαίως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει οὔτε ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων οὔτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ τοιοῦτος δὲν ἀγαπᾷ τὸν πτωχόν, ἀλλὰ ἑαυτόν· δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς χριστιανικὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ὡς μέσον ἐπιδείξεως καὶ κομπασμοῦ. Πᾶσα δὲ καλὴ πράξις, ὡσάκις χρησιμεύῃ ὡς μέσον ἰδιοτελῶν καὶ κατακριτέων σκοπῶν, παύει ἀμέσως τοῦ νὰ ἦναι ἐνάρετος, βεβηλοῦται καὶ εἰς κακίαν μεταμορφώνεται. Ἀληθὴς ἐνάρετος εἶναι μόνον ὅστις ἐνεργεῖ σταθερῶς τὴν ἀρετὴν διὰ τὴν ἀγνὴν ἀγάπην αὐτῆς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὴν χριστιανικὴν καὶ προπατορικὴν συγχρόνως ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ γέροντος περὶ τῶν τριῶν χαρίτων τῆς ἀρετῆς ταύτης.

- «Τρεῖς εἶν' αἱ θεῖαι χάριτες τῆς ἐλεημοσύνης,
 »Κ' αἱ τρεῖς ὥραται ὡς τὸ φῶς τῆς ἰλαρᾶς σελήνης.
 »Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ, καὶ ἠδονὴ γλυκεῖα
 »Τοῦ ἐλεούντος, καὶ Θεοῦ ἐξ ὕψους εὐλογία.»

Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ.

«Τὸν μηδὲν εὖ πράττοντα οὔτε
χρήσιμον οὔτε θεοφιλῆ εἶναι,
ἔφη Σωκράτης.»

(Ξενοφῶντος.)

ΠΤΟ ἡμέρα Σαββάτου ὅτε, τελειώσαντες ἑνωρὶς τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἀπήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀντὶ ν' ἀκροασθῶμεν ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην, ἠθέλησεν αὐτὸς πρῶτος ν' ἀκροασθῆ ἡμᾶς. Ἐγνώριζεν ὅτι κατὰ Σάββατον παρουσιάζομεν εἰς τὸν διδάσκαλον συνθέσεις, καὶ ὅτι ἡ καλλιτέρα κατὰ τε τὴν καλλιγραφίαν, καλλιπέειαν, ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν ἐβραβεύετο.

Ἄφροῦ λοιπὸν μὲ τὸν συνήθη του φιλόφρονα τρόπον μᾶς ὑπεδέχθη, — Τίνος σύνθεσις ἐβραβεύθη σήμερον; μᾶς ἠρώτησε.

— Τοῦ Γεωργίου, ἀπεκρίθημεν.

— Καὶ περὶ τίνος ἐγράψατε; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Γεωργίον. — Περὶ τοῦ Θησεῦς, ἀπεκρίθη αὐτός. Κατ' αἴτησιν δὲ τοῦ Γεροστάθου ἀνέγνωσε μετὰ συστολῆς τὴν ἀκόλουθον σύνθεσίν του, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον διέτρησα, διότι ἅπαντες ἀντεγράφομεν τὰς βραβευομένας συνθέσεις.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΤΟΥ ΘΗΣΕΩΣ.

Ὁ Θησεύς, υἱὸς τῆς Αἴθρας καὶ τοῦ Λιγέως, βασιλέως τῶν Ἀθηναίων, ἐγεννήθη εἰς τὴν Τροιζήνα τῆς Πελοποννήσου. Νεὸς ὢν ἔτι ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ λογίου πάππου του Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Πιθέως. Ἄλλ' ἡ δόξα τοῦ Ἡρακλέους κατέκαιε τὴν φιλότιμον ψυχὴν τοῦ νέου Θησεύς· προθύμως καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο πάντοτε ὅσους διηγοῦντο τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους· νύκτα δὲ καὶ ἡμέραν οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο, εἰμὴ πῶς νὰ δοξασθῇ καὶ αὐτός, ὡς ἐκεῖνος, δι' ἔργων καλῶν καὶ μεγάλων.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους τὸ βάρβαρον καὶ αἰσχροὺν ἔγκλημα τῆς ληστείας ἐμόλυνε δυστυχῶς καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν στερεὰν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ νέος Θησεύς, ἀποφασίσας νὰ μεταβῇ ἐκ Τροιζῆνος, ὅπου ἀνετρέφετο, εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ πατήρ του ἐβασίλευεν, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς καθ' ὁδὸν ληστὰς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μήτηρ του καὶ ὁ πάππος του, φοβούμενοι τοὺς κινδύνους τοῦ διὰ ξηρᾶς ταξειδίου, παρεκίνουν αὐτὸν νὰ μεταβῇ διὰ θαλάσσης εἰς Ἀθήνας. Ἄλλ' ὁ γενναῖος Θησεύς, ἐπιθυμῶν ν' ἀναφανῇ ἐφάμιλλος τοῦ Ἡρακλέους, ἀνεχώρησε διὰ ξηρᾶς. Εἰς δὲ τὴν Ἐπίδαυρον κατέστρεψε τὸν ληστὴν Περιφίτην· εἰς τὸν Ἴσθμὸν τὸν ἀπάνθρωπον Σίνιν, τὸν καὶ Πιτυοκάμπτην ἐπονομασθέντα· εἰς τὰ Μέγαρα τὸν ἄσπλαγγνον Σκίρωνα· εἰς τὴν Ἐλευσίνα τὸν Κερκίονα· ἐπὶ τέλους δὲ ἐξολοθρεύσας καὶ τὸν ληστὴν Προκρούστην, ἐνδύξως εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐκεῖ μανθάνει ὅτι ταῦρος ἄγριος, Μαραθώνιος καλούμενος, ἐξημίονε καὶ κατέστρεφε καθ' ἡμέραν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ἐξέρχεται λοιπὸν πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, τὸν συλλαμβάνει ζῶντα, καὶ ὑποχείριον τὸν φέρει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ λαοῦ θυσιάζει αὐτὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

Τότε εἶχον ἔλθει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Κρήτης, διὰ νὰ λάβωσι τὸν φόρον τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ παρθένων. Εἰς τὸν σκληρὸν αὐτὸν φόρον εἶχε καθυποβάλλει τοὺς Ἀθηναίους ὁ Μίνως, ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν εἰς Ἀθήνας συμβᾶσαν δολοφονίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνδρόγεω.

Οἱ ἑπτὰ οὗτοι νέοι καὶ αἱ ἑπτὰ παρθένοι, ἀπαγόμενοι εἰς Κρήτην, κατεκλείοντο ἐντὸς τοῦ ἐκεῖ λαβυρίνθου, ὅπου κατὰ τὰς μυθικὰς διηγήσεις κατετρώγοντο ὑπὸ τοῦ Μινωταύρου, κατοικοῦντος ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου.

Τὰ δεκατέσσαρα αὐτὰ θύματα προσδιωρίζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ κλήρου. Ὅτε δὲ ὁ Θεσεὺς εἶδε κατὰ τὴν κλήρωσιν τὰ δάκρυα τῶν δυστυχῶν τέκνων, καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν δυστυχεςέρων γονέων, τόσον συνεκινήθη, ὥστε αὐθορμητῶς ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἑνὸς τῶν κληρωθέντων, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἤθελε κατορθώσει νὰ φονεύσῃ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου τὸν Μινώταυρον, καὶ οὕτω νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ τὸν πικρότατον αὐτὸν φόρον.

Ἄπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἠγάπησαν τὸν νέον Θεσέα διὰ τὴν γενναίαν αὐτὴν πρότασίν του· ὁ δὲ Αἰγεύς, ὅτε εἶδε τὸν υἱὸν του σταθερὸν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον ἀλλὰ φιλόανθρωπον ἀπόφασίν του, εὐχηθεὶς εἰς αὐτὸν ἐπιτυχίαν, τὸν παρήγγειλεν, ἂν ἐπανέλθῃ ζῶν ἐκ τῆς Κρήτης, ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου, τὸ ὁποῖον εἶχε πάντοτε τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὰ θύματα, νὰ ὑψώσῃ πανίον λευκόν, ὡς σημεῖον τῆς σωτηρίας των.

Ὁ Θεσεύς, φθάσας εἰς Κρήτην, ἐφόνευσεν εὐτυχῶς τὸν Μινώταυρον, καὶ ἐπανῆλθε σῶος εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν

διασωθέντων καὶ εὐγνωμονούντων συντρόφων του. Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς των λησμονοῦν νὰ ὑψώσωσι τὸ λευκὸν ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου. Ἰδὼν δὲ τοῦτο μακρόθεν ὁ Αἰγεύς, καὶ νομίσας ὅτι ὁ υἱὸς του ἐχάθη, ἔπεσε καὶ ἐπνίγη εἰς τὴν θάλασσαν, ἣτις ἔκτοτε ὠνομάσθη *Αἰγαῖον Πέλαγος*.

Τὸν Θησέα καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον ἐτίμησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες, κατατάξαντες αὐτὸν μεταξὺ τῶν μεγάλων ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ὁ Κίμων μετὰ πολλοὺς χρόνους μετέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν νῆσον Σκῦρον, ὅπου ὁ Θησεὺς εἶχεν ἀποθά-
νει, τὰ ὄστᾶ καὶ τὰ ὄπλα του.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ λαμπρᾶς πομπῆς ὑπεδέχθησαν καὶ ἔθαψαν αὐτά, καθιερώσαντες καὶ θυσίας καὶ ἐορτὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Θησεῶς· πρὸς διαιώνισιν δὲ τῆς μνήμης τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ ἥρωος, τοῦ εὐεργέτου καὶ βασιλέως των, ἀνήγειραν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ μέχρι τοῦδε σωζόμενον *Θησεῖον*.

— Εὐγε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πρὸς τὸν Γεώργιον, δικαίως ἐβραβεύθη ἡ σύνθεσις σου.

Ὁ Γεώργιος ἐρυθριάσας ἀπεκρίθη μὲ τὴν συνήθη του εἰλικρίνειαν καὶ μετριοφροσύνην ὅτι ἡ σύνθεσις, τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσε, δὲν ἦτο ὁποία αὐτὸς κατὰ πρῶτον τὴν ἔγραψεν, ἀλλ' ὁποία διορθώθη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Γεροστάθης ἔλαβε τότε ἀνὰ χεῖρας τὴν σύνθεσιν τοῦ Γεωργίου, διὰ νὰ ἴδῃ τὰς διορθώσεις, ἀφοῦ δὲ τὴν διέτρεξε μᾶς εἶπε·

— Σκληρὸς τῷ ὄντι καὶ ἀποτρόπαιος ἦτο ὁ φόρος τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ νεανίδων, τὸν ὁποῖον ἐπροκάλε-

σεν ἢ ἐν Ἀθήναις τυμβᾶσα δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω. Ἡ ἐγκληματικὴ ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος κατέστρεψε τὴν Τρωάδα, καὶ ἡ ἐγκληματικὴ δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω κατήσχυε τὰς Ἀθήνας, κατεπίκρανε τόσους γονεῖς, κατέστρεψε τόσους νέους καὶ τόσας νεάνιδας τῶν Ἀθηνῶν. Μακρὰν, μακρὰν, παιδίᾳ μου, ἀπὸ τὰς ἀδικίας καὶ τὰ ἐγκλήματα, διότι αἱ συνέπειαι τῶν εἶναι τρομεραί, εἶναι ἀκαταλόγιστοι.

— Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ αἰτία, μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρον, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θεσεὺς καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον ἠγαπήθη καὶ ἐδοξάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων;

— Ἡ μεγάλη ἀνδρία του, ἀπήντησεν ἀμέσως εἰς ἐξ ἡμῶν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐσυλλογιζόμεθα ὁποίαν ἀπάντησιν νὰ δώσωμεν.

— Καὶ νομίζεις, φίλε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὅτι δύναται ποτε μόνη ἡ σωματικὴ ἀνδρία, ὅσον μεγάλη καὶ ἀν ἦναι, νὰ ἐπισύρῃ ἀγάπην, τιμὴν, καὶ δόξαν ἀληθῆ;

Ἡ σωματικὴ ἀνδρία εἶναι, καθὼς καὶ ὁ πλοῦτος, μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελοῦνται μεγάλα ἔργα, μεγάλοι εὐεργεσίαι· ἀλλ' ὁσάκις ἔχων τις τὰ μέσα ταῦτα δὲν μεταχειρίζεται αὐτὰ πρεπόντως, οὐχὶ μόνον δὲν ἀγαπᾶται καὶ δὲν τιμᾶται, ἀλλὰ καὶ βδελυκτὸς πολλάκις ἀποκαθίσταται.

Ὁ Θεσεὺς λοιπὸν ἠγαπήθη καὶ ἐτιμήθη οὐχὶ διὰ τὴν ἀνδρίαν του, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλανθρωπικὴν του διάθεσιν, ἥτις, μεταχειρισθεῖσα τὴν ἀνδρίαν του ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ ἀπὸ τὰ θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς ληστὰς καὶ ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν φόρον τοῦ Μινωταύρου γενναίως ἠλευθέρωσεν αὐτούς.

Καθώς δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡρακλέους ἀνέδειξε τὸν Θησέα ἥρωα καὶ εὐεργέτην τῶν συμπολιτῶν του· καθὼς τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου ἀνέδειξεν ἐπίσης ἔνδοξον εἰς τὴν Σαλαμίνα τὸν φιλότιμον Θεμιστοκλέα· καθὼς οἱ Ὀμηρικοὶ ἔπαινοι τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλλέως ἀνέδειξαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον τῆς Μακεδονίας· καθὼς τὰ ἔνδοξα στρατηγικὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐφιλοτίμησαν καὶ μέγαν στρατηγὸν τῆς Ῥώμης ἀνέδειξαν τὸν Ἰούλιον Καίσαρα· τοιοῦτοτρόπως τὰ λαμπρὰ παραδείγματα τῶν προγόνων μας ἄς ἀνάπτωσι καὶ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τοὺς σπινθῆρας τῆς Ἑλληνικῆς φιλοτιμίας, ὅπως καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι, προθύμως εὐεργετῶμεν τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς ἀρετῆς, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων, διὰ τῶν κόπων, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος, τὸ ὁποῖον πᾶς ἀγαθὸς πολίτης ὀφείλει καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ὁ Κίμων, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας Ἀλέξανδρος διὰ τῶν φιλανθρωπικῶν αἰσθημάτων, διὰ τῆς εὐεργετικῆς ἐλευθεριότητός των, διὰ τῶν ἀξιεπαίνων ἀγώνων των ὠφέλησαν τοὺς φίλους, τοὺς συμπολίτας, καὶ τὴν πατρίδα των, καὶ δι' αὐτὸ ἐδοξάσθησαν καὶ ἀπηθανάτισθησαν.

Διὰ τῆς φιλανθρωπίας ἠθέλησεν ἰδίως νὰ διακριθῆ καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἔνδοξος Περικλῆς, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Γεροστάθης διηγήθη τὰ ἑξῆς.

ΤΟ ΔΛΗΘΕΣ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ.

Ὁ Περικλῆς, ὁ ἰκνώτερος πολιτικὸς ἀνὴρ τῶν ἀρ-

χαίων Ἀθηναίων, ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου, φιλοσόφου φιλοπάτριδος, καὶ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀναξαγόρου, τὸν ὁποῖον διὰ τὴν μεγίστην σύνεσίν του Νουῖν ἐπωνόμασαν οἱ Ἕλληνας.

Τεσσαράκοντα ὀλόκληρα ἔτη κατώρθωσεν ὁ Περικλῆς διὰ τῆς πολιτικῆς φρονήσεως καὶ ἰκανότητός του νὰ διευθύνῃ τὰ δημόσια πράγματα τῆς πατρίδος του, διασώζων τοιοῦτοτρόπως αὐτὴν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνηλεῶς ὠθεῖτο ὑπὸ τῶν διεσθαρμένων καὶ ἐμπαθῶν δημοκόπων.

Ἄλλ' ὁ Περικλῆς καὶ ὡς στρατηγὸς πολλάκις ὠδήγησε τοὺς συμπολίτας του εἰς διαφόρους μάχας, καὶ πολλάκις νικηφόρος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐννέα τρόπαια στήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του.

Ἄλλ' οὔτε εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν ἰκανότητά του, οὔτε εἰς τὰς νίκας καὶ τὰ πολλὰ τρόπαιά του ἐπαίρετο ὁ ἔμφρων Περικλῆς. Προτέρημα μεγαλύτερον ὅλων αὐτῶν ἐθεώρει τὴν φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς του, τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας ἀγάπην του, τὴν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του ἡμερότητα καὶ ἐπιείκειάν του.

Ὅτε ἤρχισεν ὁ δυστυχὴς ἐμφύλιος Πελοποννησιακὸς πόλεμος, λοιμὸς θανατηφόρος ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἴσως διὰ τοῦ λοιμοῦ τούτου ἠθέλησεν ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀδελφικὴν ἐκείνην ἀλληλοσφαγίαν τῶν Ἑλλήνων.

Προσβλήθεισ τότε καὶ ὁ Περικλῆς ἔκειτο κλινῆρης καὶ ἔπνεε τὰ λούσθια· οἱ δὲ φίλοι του, παρακαθήμενοι εἰς τὴν κλίνην του, καὶ νομίζοντες αὐτὸν ἀναισθητοῦντα, ἀριθμοῦντες τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰ τρόπαιά του, συνελυ-

ποῦντο καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα διὰ τὴν στέρησιν τοιούτου ἀνδρός.

Ἄλλ' αὐτός, ἀκούσας ἐντὸς τοῦ βύθους του τὰ παρὰ τῶν φίλων του λεγόμενα, τοῖς εἶπεν— *Αἱ νῖκαι καὶ τὰ τρόπαια εἶναι πολλάκις ὄωρα τῆς τύχης· οὐδεὶς Ἀθηναῖος ἐφόρσε ποτε ἐξ αἰτίας μου μαῦρον ἱμάτιον. Ἴδου τὸ μόνον ἀληθὲς προτέρημά μου!*

Τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἀγάπην ἐθεώρει λοιπὸν ὁ Περικλῆς ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἀρετῶν, καὶ διὰ τῶν τελευταίων του λόγων, ὡς διὰ διαθήκης, αὐτὴν ἐσύστησεν εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ἄν καὶ ὁ Περικλῆς εἶχεν εἰς τὰς Ἀθήνας δύναμιν ἀνωτέραν πολλῶν βασιλέων, ἂν καὶ διεχειρίσθη μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας διὰ τε τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰς δημοσίους οἰκοδομὰς τῆς πόλεως, τόσον τίμιος ὅμως ἀνεφάνη, ὥστε οὔτε μίαν δραχμὴν, ὡς βεβαιοῖ ὁ Πλούταρχος, κατεδέχθη ποτὲ νὰ προσθέσῃ ἐκ τοῦ δημοσίου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Ἀπ' ἐναντίας ζῶν μετ' οἰκονομίας καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν σπατάλην καὶ τὴν πολυτέλειαν, προθύμως περιέθαλπεν ἐξ ἰδίων τοὺς πτωχοὺς αὐτοῦ συμπολίτας.

Ἐπιθυμῶν δὲ διὰ τῆς ἐργασίας νὰ ὠφελήσῃ τοὺς συμπολίτας του, καὶ συγχρόνως νὰ προαγάγῃ τὰς κοινὰς καὶ τὰς ὠραίας τέχνας, ἐπεχείρησε καὶ ἀνήγειρεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς του τὰ ἀμίμητα ἔργα τοῦ Παρθενῶνος, τῶν Προπυλαίων καὶ τοῦ Ὁδείου, συστήσας εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ θέατρον καὶ ἀγῶνας Μουσικῆς.

Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι ἡ Ζωγραφία, ἡ Γλυπτική, ἡ

Ἀρχιτεκτονική, ἡ Ποίησις, καὶ ἡ Μουσικὴ, ὁσάκις διὰ τοῦ αἰσθήματος τοῦ ἀληθῶς ὠραίου καὶ καλοῦ κρούουσι τὰς ὑψηλὰς καὶ εὐγενεῖς χορδὰς τῆς ψυχῆς, ἀνυψοῦν τὸ φρόνημα, ἐξευγενίζουσι τὴν καρδίαν, καὶ πολιτίζουν τὰ ἔθνη. Ἄλλ' ὁσάκις αἱ ὠραῖαι αὐταὶ τέχναι, λητμονοῦσαι τὴν εὐγενῆ ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν πρὸς ἠθοποίησιν καὶ ἀνύψωσιν τῶν ἔθνων ἔχουσι, περιορίζονται εἰς τὸ νὰ καθηδύνωσι τὰ αἰσθητήρια μόνον, καὶ νὰ ὑποθάλωσι τὴν φιληδονίαν καὶ τὰ αἰσχροὰ πάθη, ἀντὶ ὠραίων δυσειδεῖς ἀποκαθίστανται.

Ὅταν ὁ θρησκευτικὸς ὕμνος καὶ τὸ ἠρωϊκὸν ἄσμα μεταβάλλωνται εἰς βακχικὰς ἢ ἐρωτικὰς ᾠδὰς, ἡ δὲ ὑψηλὴ τραγωδία καὶ ἠθοποιὸς κωμῳδία εἰς κακοήθη δράματα, εἰς φθοροποιὰ μυθιστορήματα καὶ εἰς θηλυπρεπῆ μελοδράματα ὅταν τὸ σεμνὸν ἄγαλμα τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς ἀντικαθίσταται ὑπὸ τινος ἀσέμνου Ἀφροδίτης, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἀκολάστου Πάριδος ἀντικαθιστᾶ τὰς εἰκόνας τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Λεωνίδου, τότε βεβαίως καὶ τὰ φρονήματα ἐκφυλίζονται, καὶ αἱ καρδίαι ἀποχαυνοῦνται, καὶ τὰ ἦθη φθείρονται, καὶ τὰ ἔθνη παρακμάζουσι, παραλύουσι, καὶ καταπίπτουσι.

Ἄλλ' ὁ ἔμψρων Περικλῆς διὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ τοῦ σεβαστοῦ Παρθενῶνος, καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτοῦ ἀμιμήτων θρησκευτικῶν καὶ ἠρωϊκῶν ἀναγλύφων τοῦ Φειδίου, ἠθέλησε καὶ τῶν συγχρόνων του τὸ φρόνημα καὶ τὸ αἶσθημα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Πατρίδα ν' ἀνυψώσῃ, καὶ τῶν μεταγενεστέρων τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν νὰ διαιωνίσῃ.

Ὁ Περικλῆς προσέτι ἐθαυμάσθη καὶ διὰ τὴν ἔξοχον αὐτοῦ εὐγλωττίαν. Ἐκφωνῶν ποτε ἐπιτάφιον λόγον πρὸς ἔπαινον τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, ὠνόμασεν αὐτοὺς ἀθανάτους, ὡς τοὺς θεοὺς, διότι, πεσόντες ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, κατέστησαν ἄξιοι νὰ τιμῶνται ὡς οἱ εὐεργετοῦντες τὴν ἀνθρωπότητα ἀθάνατοι θεοί.

Ἐνῶ δὲ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τὰ ἀνωτέρω περὶ Περικλέους, εἰσῆλθε πρὸς ἐπίσκεψίν του ὁ ἱερεὺς τῆς κωμοπόλεως, τὸν ὁποῖον μὲ σέβας καὶ μὲ φιλοφροσύνην ὑπέδεχθη ὁ γέρον· ἅπαντες δὲ ἐπροσηκώθημεν ἀμέσως πρὸς χαιρετισμὸν τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου μας.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΗΣ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ.

Ἦτο ὁ ἱερεὺς οὗτος ἀνὴρ ἀγαθός, ἐνάρετος, σεβάσμιος, καὶ κατὰ πάντα ἄξιος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γεροστάθου, ὅστις ὡς ἐφημέριον καὶ συγχρόνως ὡς διδάσκαλον εἶχε προσκαλέσει αὐτὸν εἰς τὴν κωμόπολιν.

Ἦτο πάντοτε καθαρὸς καὶ κόσμιος κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, γλυκὺς καὶ εὐπροσῆγορος, μετριόφρων καὶ ταπεινός, ὀλιγαρκῆς καὶ λιτότατος, φιλόανθρωπος καὶ ἀφιλοχρήματος, ἐλεήμων καὶ εὐεργετικὸς, παρήγορος τῶν δυστυχοῦντων, συνδιαλλακτῆς τῶν διχονοοῦντων, σύμβουλος δὲ καὶ ὁδηγὸς παντὸς παρεκτρεπομένου ἀπὸ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἐχάραξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς· ἐν ἐνὶ λόγῳ συνησθάνετο πληρέστατα τὴν θείαν καὶ ὑψηλὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν πᾶς ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λογικοῦ ποιμνίου του ἔχει.

Καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἀπήγγελλεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συντόμους, καθαρούς, καὶ γλυκυτάτους λόγους, δι' ὧν

ἀνέπτυσσε καὶ ἐσύσταινε τὰς ὠραιότητας τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἐκθέτων συγχρόνως καὶ τὰς ἀσχημίας τῶν ἀντιθέτων κακιῶν. Ἐπροσπάθει δὲ πάντοτε νὰ ἐνσπείρη ἐντὸς τοῦ πρακτικοῦ βίου τὰς θείας ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅπως οἱ ἀκραταὶ του διάγῳσι χριστιανικῶς καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν τοῦ βίου των.

Καὶ εἰς τὸ σχολεῖον δὲ διὰ τῶν παραδόσεών του ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως ἡμῶν ἠγωνίζετο, προσπαθῶν νὰ ἐγχαράξῃ τὰς θείας ἐντολὰς καὶ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν εἰς τὰς νεανικὰς ἡμῶν καρδίας.

Ἄλλ' οὔτε διὰ τῶν διδασκῶν του, οὔτε διὰ τῶν παραδόσεών του ὠφέλει τόσον, ὅσον διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του· διότι, προσελκύων διὰ τῆς ἀμέμπτου καὶ εὐεργετικῆς διαγωγῆς του τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐδείκνυεν οὕτω καὶ διευκόλυνεν εἰς πάντας τὴν ὁδὸν τοῦ χριστιανικοῦ βίου.

Εὐτυχεῖς αἱ κοινωναίαι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἄρχοντες, οἱ γονεῖς, οἱ ἱερεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ συγγραφεῖς, οἱ ποιηταί, οἱ καλλιτέχναι καὶ τὰ θέατρα δὲν παρουσιάζουν εἰμὴ ὑποδείγματα ἀρετῆς καὶ φρονήσεως!

Ἀφοῦ δὲ ὁ σεβάσμιος οὗτος ἐφημέριος ἐκάθησεν, ἠρώτησε τὸν Γεροστάθην περὶ τίνος ἦτο ὁ λόγος.

— Διηγοῦμήν εἰς τοὺς μικροὺς μου φίλους, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρον, τοῦ Περικλέους τὰς εὐεργετικὰς πράξεις.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς.

II ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΗΣΙΟΝ ΑΓΑΠΗ.

Πόσον τῷ ὄντι εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων χριστιανῶν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες διπλοῦν κέντρον πρὸς

τὴν ἠθικὴν ἡμῶν βελτίωσιν, τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων ἀφ' ἐνός, καὶ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Πῶς νὰ μὴ γίνωμεν φιλόφρονες καὶ εὐεργετικοί, ἐὰν ἀληθῶς εἴμεθα καὶ Ἕλληνες καὶ Χριστιανοί ;

Οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας, Περικλῆς, Κίμων, Σωκράτης, Ἐπαμεινώνδας, τὴν ἀγαθοποιῶν μᾶς διδάσκουν. Ὁ δὲ φιλόφρονος Ἰησοῦς καὶ διὰ τῶν πράξεών του καὶ διὰ τῶν θείων του λόγων τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον κυρίως μᾶς παραγγέλλει, ὡς τὸν μέγαν καὶ θεῖον νόμον, ἐκ τοῦ ὁποίου πηγάζουν ὅλα τὰ λοιπὰ χριστιανικὰ καθήκοντα καὶ ἀρεταί· διότι ὁ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὸν πλησίον του ἀναφαίνεται καὶ εὐπροσῆγορος, καὶ ἀγαθός, καὶ δίκαιος, καὶ ἐλεήμων, καὶ εὐεργετικός, καὶ φιλόπατρις.

« Πάντες ὑμεῖς ἀδελφοὶ ἐστέ. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, » μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε νὰ θυσιασθῇ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ σωτηρίαν μας, τὴν αὐτὴν παραγγελίαν, ὡς τελευταίαν διαθήκην του, ἐπανελάβεν, εἰπὼν εἰς τοὺς μαθητάς του « Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. »

Ἄλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ « ὃ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσης » δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ μὴ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν θέλομεν οἱ ἄλλοι νὰ πράττωσι πρὸς ἡμᾶς· διὰ νὰ ᾖναι πλήρης καὶ ἀληθὴς ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ νὰ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους πᾶν ὅ,τι θέλομεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς. « Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς » εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

Δὲν ἀρκοῦν λοιπὸν αἱ ἀρνητικαὶ ἀρεταὶ διὰ νὰ μᾶς καταστήσωσιν ἀληθεῖς χριστιανούς. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, τὴν ψευδολογίαν, τὴν ἀπάτην, καὶ τὰς λοιπὰς κακίας· ἀπαιτεῖται δι' ἔργων θετικῶν νὰ δεικνύωμεν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην. «Ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, εἰσελεύσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. — Ἀδελφοί μου δὲ εἰσὶν οἱ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες » οὐχὶ δὲ οἱ ἀκούοντες καὶ μὴ ποιοῦντες, ἢ οἱ διδάσκοντες καὶ μὴ ἐκτελοῦντες.

Ἔργα λοιπὸν καλὰ πρὸς τὸν πλησίον ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Ἰησοῦς καὶ οὐχὶ νεκρὰν ἀγάπην. Καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὅτι « Πᾶν δένδρον, τὸ ὁποῖον δὲν κάμνει καλοὺς καρπούς, ἐκκόπτεται καὶ εἰς τὸ πῦρ ρίπτεται » διὰ τοῦτο δὲ ἀποστέλλων καὶ τοὺς Ἀποστόλους του εἰς τὸν κόσμον ἀγαθοποιῆας παρήγγειλεν αὐτούς.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἠκροάζετο τὸν ἱερέα. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς ἐτελείωσεν, εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιῆα οὐχὶ μόνον τὸν Θεὸν εὐαρεστεῖ καὶ τὰν εὐεργετούμενον εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν εὐεργετοῦντα καθηδύνει.

Πολλάκις δὲ ἡ εὐγενὴς ἡδονή, τὴν ὁποίαν ἡ εὐεργεσία προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εὐεργετοῦντος, εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε χάριν αὐτῆς καὶ χρήματα θυσιάζει, καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του προθύμως διακινδυνεύει ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλησίον του. Διηγῆθη δὲ τότε ὁ γέρον τὸ ἑξῆς ἀνεκδοτόν.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΣΩΤΗΡ.

Ἐκ πλημύρησέ ποτε ὁ ποταμὸς τῆς Ἰταλίας Ἀδίγης,

καὶ διὰ τοῦ ὀρμητικοῦ ρεύματός του κατεκρήμνισε τὰς δύο ἄκρας τῆς γεφύρας τῆς πόλεως Βερόνης, κειμένης εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου. Ἔμμενε δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ σαλευόμενος ὁ μέσος θόλος τῆς γεφύρας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο μικρὰ καλύβη, κατοικουμένη ὑπὸ πτωχῆς οἰκογενείας.

Ἀπομονωθεῖσα οὕτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ ἡ δυστυχῆς οἰκογένεια, ἐπερίμενε ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀγωνιώσα τὴν κατακρήμνισιν τοῦ θόλου, καὶ ἐπομένως τὸν ὄλεθρόν της· ὅθεν διὰ κραυγῶν, ὀδυρμῶν, καὶ ἀπελπιστικῶν κινήματων ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν ἐκ τῆς ὄχθης.

Πολλοὶ κάτοικοι τῆς Βερόνης, συναθροισθέντες εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔβλεπον περίλυποι τὴν δεινὴν αὐτὴν θέσιν τῆς οἰκογενείας. Ἄλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐμβῆ εἰς πλοίαριον, καὶ νὰ τρέξῃ πρὸς σωτηρίαν τῶν κινδυνευόντων. Ἡ ὄρμη καὶ τὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ ἦσαν τρομερά, καὶ μέγας ὁ κίνδυνος τοῦ πλοιαρίου, τὸ ὁποῖον ἤθελε τολμήσει νὰ πλησιάσῃ τὸν ἤδη κλονιζόμενον καὶ κινδυνεύοντα θόλον.

Εἰς μάτην πλούσιος κάτοικος τῆς Βερόνης ἐπροκήρυξεν ἀμέσως βραβεῖον ἑκατὸν φλωρίων εἰς ὄντινα ἤθελε σώσει τὴν κινδυνεύουσαν οἰκογένειαν.

Οὔτε τὸ βραβεῖον αὐτό, ἀλλ' οὔτε ὁ ὄλον ἐν αὐξάνων κίνδυνος παρεκίνησάν τινα τῶν περιστώτων νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του πρὸς διάσωσιν τῶν πτωχῶν ἐκείνων.

Ἄλλ' οἱ γενναῖοι καὶ εὐεργετικοὶ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἂν καὶ σπάνιοι, ποτὲ ὅμως δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὴν γῆν· ὁ πανάγαθος Θεὸς τοὺς ἀποστέλλει ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ὅπως μᾶς ὑπενθυμίζωσι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν

του· καὶ δι' αὐτῶν, ὡς διὰ φωτεινῶν λύχνων, μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀγαθοποιΐας καὶ τῆς αὐταπαρνήτεως.

Χωρικός τις ἔτυχε διαβαίνων ἐκεῖθεν· ἰδὼν δὲ τὸν κόσμον συνηθροισμένον, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς συρροῆς ταύτης· ὅτε δὲ τῷ ἔδειξαν τὸν κίνδυνον τῆς οἰκογενείας, καὶ τῷ εἶπον τὸ θεὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς βραβεῖον, πηδᾷ ἀμέσως ἐντὸς πλοιαρίου, λαμβάνων δὲ τὰ κωπία εἰς τὰς στιβαράς του χειρας, ἀρχίζει ν' ἀντικρούη τὰ ὀρμητικὰ τοῦ ρεύματος κύματα, προσπαθῶν μετὰ μεγάλου ἀγῶνος καὶ κόπου νὰ πλησιάσῃ τὸν σαλευόμενον θόλον.

Οἱ θεαταὶ ἐν τούτοις ἐταλάνιζον τὸν δυστυχῆ χωρικόν, ὅστις δι' ἑκατὸν φλωρία, ὡς ἔλεγον, ἀπεφάσισε νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του.

Ἄλλ' ὁ γενναῖος χωρικός μετὰ πολὺν ἀγῶνα καὶ κίνδυνον κατορθώνει νὰ παραλάβῃ ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου τὴν οἰκογένειαν, καὶ σώαν ν' ἀποβιβάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὄχθην ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς χαρᾶς τῶν περιεστώτων.

Πάντες θαυμάζουσι καὶ συγχαίρουσι τότε τὸν φιλόνητον χωρικόν· ὁ δὲ προτείνας τὸ βραβεῖον τῶν ἑκατὸν φλωρίων προθύμως προσφέρει αὐτὰ εἰς τὸν σωτῆρα τῆς δυστυχοῦς οἰκογενείας· ἀλλ' αὐτὸς — Δὲν πολῶ, λέγει, κύριε, τὴν ζωὴν μου διὰ χρήματα· εἶμαι χριστιανός, καὶ ὡς τοιοῦτος ἐξεπλήρωσα τὸ χριστιανικὸν καθῆκον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Ἄρκετὴ ἀμοιβὴ μοὶ εἶναι ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν ἡ πράξις μου μοὶ ἐπροξένησεν. Εἶμαι μὲν πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῶν κύπων καὶ τῆς ἐργασίας μου ἐξοικονομῶ τὰς ἀνάγκας μου. Δὸς λοιπόν, παρκαλῶ, τὰ ἑκατὸν φλωρία σου εἰς αὐτὴν τὴν πτωχὴν

οικογένειαν, ἥτις ἔχει μεγαλητέραν ἀνάγκην αὐτῶν.

Τὰ φλωρία ἐδόθησαν ἀμέσως εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν· ὁ χωρικός ἐπωνομάσθη ἔκτοτε Σωτήρ, αἱ δὲ εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι τῆς εὐγνωμονούσης οἰκογενείας συνώδευσαν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Πάντες ἐθαυμάσαμεν καὶ ἠγαπήσαμεν τὸν Σωτῆρα, καὶ πάντες νύχθημεν εἰς ὁμοίαν περίστασιν νὰ μιμηθῶμεν τὸ ὠραῖον παράδειγμα τῆς φιλάνθρωπίας, τῆς αὐταπαρνήσεως, καὶ τῆς ἀφιλοχρηματίας αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ μὴ εὐεργετῶν τὸν πλησίον του, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, οὐχὶ μόνον τὴν γλυκυτάτην ἡδονὴν τῆς εὐεργεσίας στερεῖται, ἀλλὰ πολλάκις βλάπτει καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του, καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ μῦθος τοῦ Λισώπου περὶ τοῦ σκληροκαρδίου ἵππου, ὅστις, μὴ θελήσας νὰ λάβῃ ἐγκαίρως μέρος τοῦ φορτίου τοῦ συνοδοιπόρου του ὄνου, ὅπως ἐλαφρώσῃ αὐτόν, ἐπροκάλεσε τὸν θάνατον τοῦ ὄνου, καὶ τότε ἠναγκάσθη παρὰ τοῦ κυρίου των νὰ λάβῃ, οὐχὶ μόνον δλόκληρον τὸ βαρὺ φορτίον, τοῦ ὄνου, ἀλλὰ καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ.

Ὅσάκις λοιπὸν δύνασθε νὰ συνδράμητε, νὰ παρηγορήσῃτε, νὰ εὐεργετήσῃτε τινα μὴ τὸ ἀμελεῖτε, διὰ νὰ μὴ μετανοήσῃτε, ὡς μετενόησεν ὁ σκληροκαρδῖος ἵππος. Ἐπεὶ δὲ βέβαιαι ὄντι, βοηθοῦντες τοὺς πάσχοντας, βοηθεῖτε ὑμᾶς αὐτούς. Ἀκούσατε τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον μοὶ διηγήθησαν ὅτε διέτριβον εἰς τὴν Μόσχαν.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΙΒΑΝ.

Πτωχός, ἀλλ' ἀγαθὸς οἰκογενειάρχης Ἑῶσος, ἑκατοῖκε μικρὰν καλύβην χωρίου τινὸς πλησίον τῆς Μόσχας.

Ἐνῶ δὲ ἐσπέραν τινὰ κατεγίνετο περιποιούμενος τὴν

πάσχουσαν σύζυγόν του και τὰ ἐξ μικρὰ τέχνα του, ἀκούει κτύπους εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης του. Ἀνοίγει ἀμέσως· ἄνθρωπος δὲ ἄγνωστος καὶ πενιχρὰ ἐνδεδυμένος παρουσιάζεται ζητῶν φιλοξενίαν.

— Εἰς κακὴν ὥραν ἦλθες, φίλε, τῷ ἀπαντᾷ ὁ πτωχὸς χωρικός· ἡ σύζυγός μου πάσχει βαρέως, ἡ δὲ καλύβη μου δὲν ἔχει παρὰ δύο δωμάτια· εἰς τὸ ἐν κοιτᾶται ἡ σύζυγός μου, τὸ δὲ ἄλλο κατέχεται ἀπὸ τὰ ἐξ παιδία μου. Ἔισελθε ὅμως, καὶ θέλω προσπαθῆσαι νὰ σὲ ἐξοικονομήσω. Ὁ μακαρίτης πατήρ μου μ' ἔλεγε πάντοτε « κάμνε κάλόν, καὶ ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ. »

Ὁ χωρικός ὠδήγησε τότε τὸν ξένον του εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἠτοιμάζοντο νὰ κοιμηθῶσι τὰ τέχνα του· τὸν παρεκάλεσε δὲ νὰ περιμείνῃ μίαν στιγμὴν, καὶ ἀμέσως ἔτρεξε νὰ ἴδῃ πῶς εἶναι ἡ πάσχουσα σύζυγός του· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπανῆλθε φέρων πρὸς τὸν ξένον ἄρτον καὶ λάχανα ζυνά, μὴ ἔχων καλλιτέραν τροφήν νὰ τῷ προσφέρῃ.

Ἐνῶ δὲ ὁ ξένος ἐδείπνει, ὁ χωρικός ἔβαλε τὰ τέχνα του νὰ προσευχηθῶσι, καὶ ἀκολούθως νὰ κοιμηθῶσι πλησιέστερα παρὰ τὸ σῆνθες, ὅπως οἰκονομήσῃ τύπον καὶ διὰ τὸν ξένον του· δείξας δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὁποίαν τῷ ἠτοίμασε κλίνην, ἔτρεξε πάλιν πρὸς τὴν ἀσθενῆ σύζυγόν του.

Ὁ δὲ ξένος ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης, διαλογιζόμενος τὴν πρὸς αὐτὸν φιλοφροσύνην τοῦ πτωχοῦ οἰκοδεσπότη, τὴν πρὸς τὰ τέχνα του τρυφερότητά του, τὴν ἀνησυχίαν του διὰ τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, τὴν καθαριότητα καὶ τάξιν τῆς πτωχῆς καλύβης, καὶ τὸν ἥσυχον ὕπνον τῶν ἐξ πλησίνο του ἀθῶων παιδίων.

Ἐγερθεὶς δὲ τὴν αὐγὴν καὶ ἑτοιμαζόμενος ν' ἀναχωρήσῃ, βλέπει εἰσερχόμενον τὸν χωρικόν, κρατοῦντα βρέφος νεογέννητον, καὶ λέγοντα πρὸς αὐτὸν — Ἰδοῦ, φίλε, νέος υἱός, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς μοι ἀπέστειλε κατὰ τὴν νύκτα ταύτην· εὐχθήτη ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ.

Ὁ ξένος, λαβὼν τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας καὶ παρατηρήσας αὐτό, ἐβεβαίωσε τὸν πατέρα μετὰ προφητικῆς πεποιθήσεως, ὅτι τὸ νεογέννητον ἐντὸς ὀλίγου θέλει φέρει εὐδαιμονίαν εἰς τὴν οἰκογένειαν. Ἀναχωρῶν δὲ ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν χωρικόν, καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει τῷ προμηθεύσει ἀνάδοχον.

Ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν ὁ χωρικός, λησμονήσας καὶ τὸν ξένον, καὶ τὰς προφητείας, καὶ τὰς ὑποσχέσεις του, ἤτοιμάζετο νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου, ὅπως βαπτίσῃ τὸ βρέφος του.

Ἐξαίφνης ὁμοῦς ἡ Αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ παρουσιάζεται ἐνώπιον τῆς καλύβης, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰβάν μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας ἐμφανίζεται, ζητῶν παρὰ τοῦ ἐκπεπληγμένου χωρικοῦ τὸ βρέφος διὰ νὰ βαπτίσῃ αὐτό.

— Ἐγὼ εἶμαι, φίλε, λέγει ὁ Αὐτοκράτωρ πρὸς τὸν χωρικόν, ὁ χθεσινός σου ξένος. Σὲ ὑπεσχέθη ἀνάδοχον, καὶ ἰδοῦ ἐκπληρῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου.

— Ὅπως γνωρίσω τὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου, πολλῶν θύρας ἐκρυσσά ζητῶν τροφὴν καὶ ἄσυλον, ἀλλὰ σὺ μόνος ἐξεπλήρωσας τὸ χριστιανικὸν χρέος τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης· ὅθεν ἀνταμείβων

σήμερον τὴν ἀρετὴν σου, ἐκπληρῶ τὸ πλεον εὐάρεστον τῶν ἡγεμονικῶν καθηκόντων μου. Τὸ νεογέννητον τέκνον σου θέλω βαπτίσει καὶ θέλω ἀναθρέψει δι' ἐξόδων μου, καὶ ἄν, ὡς ἐλπίζω, ἀναδειχθῆ ἄξιος καὶ τίμιος νέος, θέλω τὸν προσιθάσει εἰς τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα τῆς αὐλῆς μου. Σὺ δὲ θέλεις ἔχει καὶ οἰκίαν εὐρυχωροτέραν, καὶ κτήματα καὶ ποίμνια, ὅπως εὐκολώτερον ἐξασκήσῃ τὰ φιλόανθρωπα αἰσθήματα τῆς καλῆς σου καρδίας. Τοιουτοτρόπως, ἐπρόσθεσεν ὁ Αὐτοκράτωρ χαμογελῶν, πραγματοποιεῖται ἡ χθεσινὴ μου προφητεία.

Φαντάσθητε τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐκπληξιν τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, ὅστις βεβαίως ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο. Ἀλλὰ τὸ γλυκὺ ὄνειρόν του προσεχῶς ἐπραγματοποιήθη πληρέστατα, διότι καὶ ὁ υἱὸς του ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ κτήματα καὶ ποίμνια πολλά, καὶ κατοικίαν εὐρύχωρον ἀπέκτησε.

Τοιουτοτρόπως καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη τοῦ χωρικοῦ πλουσιοπάροχον ἀμοιβὴν ἔλαβε, καὶ πρὸς τοὺς σκληροκαρδίους χωρικοὺς διδακτικώτατον μάθημα ἐδόθη.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιεῖα, παρετήρησεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, γενναῖα καὶ ἄλλο ἐπίσης εὐγενὲς καὶ ὠραῖον αἶσθημα, τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, ἣτις καὶ τὸν εὐεργετηθέντα τιμᾶ, καὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστεῖ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθοποιεῖα τοῦ πλησίον ἦναι χρέος ἱερὸν παντὸς ἀνθρώπου, ἀσυγκρίτως ἱερώτερον χρέος εἶναι βεβαίως ἡ ἀγάπη, τὸ σέβας, ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν εὐεργετουμένων πρὸς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία

αἰσθάνονται τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης· οἱ ἀγνώμονες λοιπὸν εἶναι θηριωδέστεροι καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων θηρίων.

Τότε δὲ ὁ ἀγαθὸς γέρον διηγήθη τὸ ἑξῆς.

Ο ΛΕΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΟΚΛΗΣ.

Ὁ Ἀνδροκλῆς ἦτο δοῦλος πλουσίου Ῥωμαίου, διατρίβοντας εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἀλλά, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὰς μαστιγώσεις καὶ τὰ βασανιστήρια τοῦ σκληροῦ κυρίου του, ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς οἰκίας του, διὰ ν' ἀναπνεύσῃ ἐλεύθερον ἀέρα εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινὰ ἀνεπαύετο ὁ δραπέτης Ἀνδροκλῆς ὑπὸ τὴν ὄρεσιν σκιὰν σπηλαίου τινός, ἔντρομος βλέπει λέοντα εἰσερχόμενον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. — Τετέλεσται! εἶπε τότε καθ' ἑαυτόν, καὶ ἀπνευστὶ ἐπερίμενε τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ κατασπαραχθῆ ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ θηρίου.

Ἄλλ' ὁ λέων χωλαίνων πλησιάζει ἡσύχως τὸν Ἀνδροκλῆν, καὶ ὑψόνων τὸν πόδα του δεικνύει αὐτόν, ὡς νὰ εἰσῆται βοήθειαν.

Ὁ Ἀνδροκλῆς, παρατηρήσας ἄκανθαν ἐμπηγμένην εἰς τὸν πόδα τοῦ λέοντος, μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἀποσπᾷ αὐτήν, καὶ οὕτως ἐλευθερώνει τὸν λέοντα ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑπέφερε πόνους.

Ὁ δὲ λέων, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην εὐγνωμοσύνην του, ἤρχισε νὰ γλύφῃ αὐτὸν ἡμέρας διὰ τῆς γλώσσης του. Ὁ Ἀνδροκλῆς, συνελθὼν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, συνοικειώθη βαθμηδὸν μετὰ τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας συνέζησε καὶ συνεστράφη μετ' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου

Ἄλλ' αὐγὴν τινα, ἐξελθὼν πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς, συλλαμβάνεται ὑπὸ Ῥωμαίων στρατιωτῶν, καὶ δέσμιος ἀπάγεται εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου εἶχεν ἤδη μεταβῆ ὁ κύριός του. Ἐκεῖ δὲ καταδικάζεται νὰ γίνῃ βορὰ τῶν θηρίων.

Καθὼς ἡ ταυρομαχία διασκεδάζει τοὺς Ἰσπανοὺς, τοιοῦτοτρόπως τὸ ἀποτρόπαιον θέαμα τῆς θηριομαχίας διεσκεδάζε ποτε τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν. Ἄλλ' ἡ σκληρὰ αὕτη πάλη μεταξὺ ἀγρίων θηρίων καὶ δυστυχῶν ἀνθρώπων, εὐαρεστοῦσα τοὺς Ῥωμαίους, οὐχὶ μόνον τὸ σκληροκάρδιον αὐτῶν ἀπεδείκνυεν, ἀλλὰ καὶ τὴν θηριωδίαν ἐδίδασκεν αὐτούς.

Ἐνώπιον λοιπὸν τοῦ περιστώτος Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ δὲ κατὰδικος Ἀνδροκλῆς ἐκτίθεται εἰς τῆς θηριομαχίας τὸ ἀμφιθέατρον· ἀφ' ἑτέρου δὲ πειναλέος καὶ ἄγριος λέων ἀπολύεται κατὰ τοῦ τρέμοντος καὶ ἡμιθανοῦς ἤδη κατὰδικου. Ὁρμᾷ τότε ὁ λέων ὅπως κατασπαράξῃ τὸ θυμὰ του καὶ χορτάσῃ τὴν πείνάν του· ἀλλ' ἅμα πλησιάσας τὸν Ἀνδροκλῆν, παρατηρεῖ αὐτὸν μετὰ προσοχῆς, ὀπισθοδρομεῖ, καταπραῦνει τὸ ἄγριον ὕφος του, καὶ μετ' ὀλίγον πλησιάζει πάλιν αὐτόν, οὐχὶ πλέον διὰ νὰ κατασπαράξῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀσπασθῇ τὸν παλαιὸν του φίλον καὶ εὐεργέτην.

Οἱ θεαταὶ δικαίως ἐκπλήττονται ἐνώπιον τοῦ παραδόξου τούτου θεάματος. Ὁ δὲ Ἀνδροκλῆς, ἀναγνωρίζων τὸν εὐγνώμονα τῆς Ἀφρικῆς φίλον του, ἀφόβως ἐναγκαλίζεται αὐτόν, καὶ διηγεῖται εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους θεατάς τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ λέοντος ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς Ἀφρικῆς διατρέξαντα.

Οἱ Ῥωμαῖοι, συμμερισθέντες τότε τὴν εὐσπλαγχνίαν

τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, ἐχάρισαν εἰς τὸν Ἀνδροκλῆν τὴν ζώην, ὁμοῦ δὲ μὲ αὐτὴν τῷ ἐχάρισαν καὶ τὸν φίλον του λέοντα.

Ὅποσον αἴσχος, ἐφώνησεν ὁ Γεροστάθης, θηρίον νὰ διδάσκη εὐσπλαγχνίαν εἰς λογικοὺς καὶ πεπολιτισμένους ἀνθρώπους!

Ὅποια δὲ θηριωδία πρέπει νὰ ἐμφωλεύῃ εἰς τὰς ἀγνώμονας ψυχάς, ὅταν καὶ αὐτὰ τὰ θηρία τῆς Ἀφρικῆς ἀναφαίνωνται τόσον εὐγνώμονα!

Τὸ διήγημα τοῦτο, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, δὲν εἶναι μῦθος, ἀλλ' ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ὁ Πλειστονίκης, μάρτυς αὐτόπτης τοῦ συμβάντος, διηγήθη αὐτὸ εἰς τὸν Αὐλον Γέλλιον, συγγραφέα τῆς Ῥώμης.

Ἄλλ' οἱ σοφοὶ πρόγονοί μας ἐφρόνουν ὅτι, ἂν ὁ εὐεργετούμενος πρέπη νὰ ἐνθυμῆται τὴν εὐεργεσίαν, ὁ εὐεργετῶν ἀπ' ἐναντίας πρέπει νὰ λησμονῆ αὐτήν.

Ὅσῳ εὐκολώτερα λησμονεῖ ὁ εὐεργετῶν τὴν εὐεργεσίαν, τόσῳ ἡ ἀξία αὐτῆς αὐξάνει, καὶ τόσῳ ζωηρότερα συναισθάνεται αὐτὴν ὁ εὐεργετούμενος.

Ἄπ' ἐναντίας, ἐὰν ὁ εὐεργετῶν ἐνθυμῆται καὶ ἀναφέρῃ τὰς εὐεργεσίας του, καυχώμενος δι' αὐτάς, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν ἡ ἀξία ἐξαφανίζεται, καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ αἶσθημα ἐξασθενεῖ καὶ ἐκπνέει.

Τοιοουτρόπως ἴσως ἐξηγεῖται, παιδιὰ μου, μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, ἡ πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀδιαφορία καὶ ψυχρότης, διὰ νὰ μὴ εἶπω ἀποστροφὴ καὶ καταφορὰ πολλῶν Εὐρωπαίων. Πολλάκις διὰ νὰ ἐξυπνίσωμεν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν συμπάθειάν των, ὑπενθυμίζομεν αὐτοὺς ὅτι εἰς τὰ ἀθάνατα συγγράμματα τῶν προγόνων μας χρεωστοῦν τὰ

φῶτα καὶ τὸν πολιτισμὸν των, καὶ ὅτι διὰ τῆς ὠραίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐδιδάχθησαν τὴν θείαν καὶ ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ θρησκείαν.. Ἄλλ' ὑπενθυμίζοντες τὰς παρελθούσας ταύτας εὐεργεσίας, ἀντὶ νὰ διεγείρωμεν φιλελληνισμὸν, προσβάλλομεν τὴν φιλαυτίαν αὐτῶν, καὶ ἐξάπτομεν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀποστροφὴν των.

Ἄς ἀποσιωπῶμεν λοιπὸν τὰς παρελθούσας εὐεργεσίας, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον οὐχὶ ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐπρόσφεραν αὐτάς εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἄς προσπαθῆσωμεν δὲ οὐχὶ διὰ τῶν πατραγαθίων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν διαγωγῆς νὰ προσελκύσωμεν τὴν ἀγάπην, τὴν ὑπόληψιν, τὸ σέβας, καὶ τὴν εὐγενῆ συνδρομὴν τῶν χριστιανικῶν λαῶν καὶ κυβερνήσεων.

Δύσκολον εἶναι τὸ ἔργον, ἐπρόσθεσε στενάζων ὁ Γερσοστάθης· ἀλλ' ὁ Δημοσθένης μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν ὑπάρχει δυσκολία, τὴν ὁποίαν ἢ σταθερὰ θέλησις καὶ ἢ φιλοπονία δὲν δύνανται νὰ ὑπερνικήσωσιν.

Ἄς φωτίζωμεν ἐν τούτοις καὶ ἄς αὐξάνωμεν τὰς διανοητικὰς καὶ σωματικὰς ἡμῶν δυνάμεις. Ἄς ἀγαπήσωμεν τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἄς ἐξευγενίζωμεν καὶ ἄς ἀνυψώσωμεν τὸ αἶσθημα διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἄς ἐξημερόνωμεν τὴν ψυχὴν διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ Θεοῦ Νόμου τῆς ἀγάπης. Ναί, ἄς ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, καὶ τότε ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς φίλης πατρίδος θέλει εἶσθαι βεβαία.

Καθὼς ὁ Θεὸς ἐπέχυσε τὸ θερμαντικὸν εἰς τὴν φύσιν, ὅπως δι' αὐτοῦ ζωογονῆται ὁ ὕλικὸς κόσμος, τοιοῦτοτρόπως ἐπέβαλε καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, ὅπως ζωογονούμενοι δι' αὐτῆς ζῶμεν εὐδαιμο-

νες. Καθώς δὲ τὸ παγετῶδες ψυχὸς ἀπονεκρῶνει ἅπασαν τὴν περὶ τοὺς πόλους φύσιν, οὕτω καὶ ὁ ἐγωϊσμός, αὐτὸς ὁ ψυχρὸς ἀντίπους τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἀπομονώνει καὶ καταστρέφει καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη.

Ἄλλ' ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὰς δύο σεμνὰς θυγατέρας τῆς Ἀγάπης, ἦτοι τὴν *Εὐεργεσίαν* καὶ τὴν *Δικαιοσύνην*.

Ο ΑΓΑΘΟΣ ΤΙΤΟΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης Τίτος τόσῃν ἀγαθότητι καὶ φιλανθρωπίαν εἶχεν, ὥστε, ὑπάγων ἐσπέραν τιὰ εἰς τὴν κλίνην του, λυπούμενος ἔλεγεν — *Ἡ σημερινή μου ἡμέρα ἐχάθη ἐπὶ ματαίῳ ὀυδεμίαν ἀφορμὴν εὐεργεσίας τινὸς ἔλαβον σήμερον.*

Ἄς μὴ προφασίζώμεθα δὲ λέγοντες ὅτι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα Αὐτοκράτορες, οὔτε πλούσιοι, οὔτε ἰσχυροί, καὶ ἐπομένως δὲν δυνάμεθα νὰ εὐεργετῶμεν.

Ἐὰν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιία δὲν ἦτο εὐκολωτάτη εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁ δίκαιος καὶ προνοητικὸς Θεὸς βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιβάλλει αὐτὴν ὡς ἀπαραίτητον χρέος παντὸς χριστιανοῦ.

Μέσα εὐεργεσίας δὲν εἶναι μόνον ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις. Μυρία ἄλλα μέσα ἀγαθοποιίας μᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος. Μυρίας δὲ εὐεργεσίας ἐπιδαφιλεύει καθ' ἑκάστην εἰς ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἡμεῖς, μιμούμενοι τὸ θεῖον παράδειγμα του, προθύμως εὐεργετῶμεν ἀλλήλους.

Ἦθελε δὲ εἶσθαι μωρία ἀσυγχώρητος ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ εὐμεταβλήτου κόσμου νὰ εἶπη τις, ὅσον πλούσιος, ὅσον εὐτυχής, ὅσον μέγας καὶ ἄν ἦναι, ὅτι δὲν ἔχει

οὔτε θέλει λάβει ποτὲ ἀνάγκην βοήθειας, καὶ ὅτι περιττὸν ἐπομένως εἶναι νὰ βοηθῆ ἄλλους.

Ἄπειροι εἶναι αἱ περιπέτειαί τοῦ ἀνθρώπινου βίου, καὶ ἀτελεύτητοι αἱ ἀμοιβαῖαι τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκαι. Ἀλλὰ δύο εἶναι αἱ μεγάλαι καὶ διαρκεῖς ἀνάγκαι παντὸς ἀνθρώπου, ἡ εὐάρεστος συναίσθησις τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ ἡ παρὰ τῶν ἄλλων ἀγάπη. Μόνον δὲ εὐεργετοῦντες, δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὰς δύο ταύτας μεγάλας ἀνάγκας.

Ἄς λυπώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὡς ὁ ἀγαθὸς Τίτος, ὁσάκις, ὑπάγοντες εἰς τὴν κλίνην, ἐνθυμώμεθα ὅτι ἐχάσαμεν τὴν ἡμέραν ἄνευ τινὸς ἀγαθοποιίας.

Ἀλλὰ διὰ ν' ἀσπασθῶμεν τὴν ἀγαθοποιίαν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πρέπει προηγουμένως ν' ἀγαπήσωμεν τὴν δικαιοσύνην. « *Τὸ μὴδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ,* » ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ μας. Τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ἀγάπης εἶναι βεβαίως ἡ δικαιοσύνη, τὸ δὲ δεύτερον ἡ εὐεργεσία. Ἄνθρωπος, ὅστις δὲν σέβεται ὡς ἱερά καὶ ἀπαραβίαστα τὸ πρόσωπον, τὴν ιδιοκτησίαν, τὴν τιμὴν, τὴν υἰγιάν, καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁμοίων του, ἄνθρωπος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄδικος καὶ ἰκανὸς νὰ κακοποιήσῃ, βεβαίως οὔτε φιλόανθρωπος οὔτε εὐεργετικὸς δύναται ποτε νὰ ᾖναι.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς πρὸς μὲν τοὺς ἀδίκους εἶπεν « *Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν,* » περὶ δὲ τῶν δικαίων « *Μακάριοι οἱ πεινώντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.* »

Ἄνευ χρηστῶν ἠθῶν, ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ δικαιοσύνης, καὶ αὐτὴ ἡ ζωογονοῦσα τὰ ἔθνη ἐλευθερία μεταβάλλεται εἰς ἀκολασίαν, ἥτις ἐπὶ τέλους φέρει τὴν κακοδαιμο-

νίαν ἢ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς τυραννίας, ἢ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ὑποδουλώσεως.

Ὁ Γεροστάθης ἐνθυμήθη τότε τοὺς τριάκοντα τυράννους τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστείδου. Ἴδου δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν μᾶς εἶπεν.

ΟΙ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΙ ΚΑΙ Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Μετὰ τὸν δυστυχῆ Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπολέσαντες τὴν ἀρχαίαν τὴν ἀρετὴν, συναπόλεσαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τριάκοντα σκληρῶν τυράννων ὑποβληθέντες.

Ἄπας σχεδὸν ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν εἶχε τότε ἐξαχρειωθῆ· ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης ἀνεφάνη διαμαρτύρησις ζῶσα καὶ κατὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν συγχρόνων του, καὶ κατὰ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν τριάκοντα.

Θέλοντες οἱ τύραννοι νὰ συλλάβωσι καὶ νὰ φονεύσωσιν ἀδίκως μεταξὺ ἄλλων καὶ τινὰ Λέοντα Σαλαμίνιον, διέταξαν τὸν Σωκράτην καὶ ἄλλους τέσσαρας Ἀθηναίους νὰ μεταβῶσιν εἰς Σαλαμίνα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παρανόμου συλλήψεως τοῦ Λέοντος.

Καὶ οἱ μὲν τέσσαρες Ἀθηναῖοι ὑπέεικοντες μετέβησαν ἀμέσως· ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης δὲν ἠθέλησε νὰ συνεργήσῃ εἰς παρανόμους πράξεις, καταφρονήσας γενναίως καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν αἰμοβόρων τυράννων· ἐπροτίμησε δὲ νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του παρὰ νὰ γίνῃ ὄργανον ἀδικίας καὶ παρανομίας.

Τοιαύτην μεγαλοψυχίαν καὶ αὐταπάρησιν ἐμπνέει εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης!

Τὴν αὐτὴν δὲ μεγαλοψυχίαν ἀνέδειξεν ὁ φιλοδίκαιος Σωκράτης καὶ ὅτε, ὢν μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Πεντακοσίων, ἐπρόκειτο νὰ δικάσῃ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες εἶχον κατατροπώσει τὸν ἐχθρικὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὰς Ἀργινοῦσας πλησίον τῆς Μυτιλήνης.

Ὁ παράφορος ὄχλος, ἐξαπτόμενος ὑπὸ τῶν ῥαδιοῦργων καὶ κακοηθεστάτων δημαγωγῶν, ἀπήτει τὴν θανατικὴν καταδίκην τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ διασώσωσι μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἰς μάτην οἱ στρατηγοὶ ἐπεκαλοῦντο τὴν τρομερὰν τρικυμίαν, ἣτις εἶχε καταστήσει ἀδύνατον τὴν διάσωσιν τῶν πεσόντων. Οἱ Βουλευταὶ ἔντρομοι ὑπέκυψαν εἰς τὴν παραφορὰν καὶ εἰς τὰς ἀπειλὰς τοῦ ὄχλου. Μόνος ὁ βουλευτὴς Σωκράτης ἀτρόμητος ἀνέκραξεν ὅτι ἐνὸς ἡ βεβαίως δὲν θέλει μολύνει διὰ τῆς ἀδικίας τὴν συνείδησίν του, διακινδυνεύσας καὶ πάλιν τὴν ζωὴν του χάριν τῆς δικαιοσύνης.

Οἱ στρατηγοὶ ἐντούτοις κατεδικάσθησαν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου· ἀλλὰ μετὰ τινὰς χρόνους, μετανοήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἄδικον καταδίκην, ἐδικαίωσαν τὸν Σωκράτην, τιμωρήσαντες τοὺς κατηγοροὺς τῶν θανατωθέντων στρατηγῶν.

Τοιοιουτρόπως μετανοήσατες κατεδίωξαν καὶ τοὺς κατηγοροὺς τοῦ Σωκράτους, ἀφοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ἐπότισαν τὸ κώνειον τοῦ θανάτου.

Ἄλλ' αἱ τοιαῦται παράκαιροι καὶ ἀνωφελεῖς μετάνοιαι δὲν ἀποπλύνουν τὸ αἰώνιον αἴσχος τῶν πολιτικῶν ἀδι-

κημάτων. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς φρονήσεως εἶναι ἡ πρόνοια· ἡ δὲ μετάνοια δὲν ἀποδεικνύει εἰμὴ τὴν παρελθοῦσαν ἀφροσύνην.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ τότε ἀφροσύνη, ἡ τότε διαφθορὰ τῶν Ἀθηναίων κατεπείρανε τὰ σπλάγχνα τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐμφάνις ὅμως τοῦ Σωκράτους ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος παρηγόρησε τὴν Πατρίδα, καὶ συνεκάλυψε τὴν ἀδοξίαν αὐτῆς.

Περὶ δὲ τοῦ δικαίου Ἀριστείδου μᾶς διηγήθη τὰ ἐξῆς·

Ο ΔΙΚΑΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

Ὁ Ἀριστείδης ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἀνέδειξε χαρακτῆρα σεμνὸν καὶ σταθερὸν, ἀγάπην ἔνθερμον πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀποστροφὴν κατὰ τῆς ψευδολογίας, τῆς ἀπάτης, καὶ τῆς κολακείας. Οὔτε χάριν ἀσεισμοῦ δὲν κατεδέχετο, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ προσφύγη ποτὲ εἰς τὰ δυσειδῆ ταῦτα ἐλαττώματα.

Τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του σταθερῶς ἠσπάσθη, ἦτο ὅτι ὁ ἀγαθὸς πολίτης πρέπει νὰ λέγη καὶ νὰ πράττη μόνον τὰ χρηστά καὶ τὰ δίκαια. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἠξιώθη τῆς θείας ἐπωνυμίας τοῦ Δικαίου.

Διηγοῦνται ὅτι ἐνήγαγέ ποτὲ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὁ δὲ δικαστής, ἅμα ἀκούσας τὸν Ἀριστείδην, γνωρίζων τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸ φιλοδίκαιον αὐτοῦ, ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀντίδικόν του ἄνευ τινὸς ἀπολογίας. Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης θερμῶς παρεκάλεσε τὸν δικαστὴν νὰ μὴ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, πρὶν ἢ ἀκούσῃ καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀντιδίκου του. Τοιαύτη ἦτο ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη του! Δὲν ἀνείχετο νὰ ἐνεργηθῇ οὔτε

παρ' αὐτοῦ, οὔτε παρ' ἄλλων ἀδικία καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐναντίων του· ἀδικία δὲ μεγίστη βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι νὰ καταδικάσῃ ὁ δικαστῆς ἄνθρωπον χωρὶς προηγουμένως ν' ἀκούσῃ αὐτόν.

« *Τίμιος μὲν καὶ ὁ μὴδὲν ἀδικῶν, εἶπεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλεόν ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἐκείνου.* » Διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἀριστείδης, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἠδίκηει, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὰς ἀδικίας.

Τόσῃν δὲ ὑπόληψιν καὶ σέβας ἔτρεφον πρὸς αὐτὸν οἱ συμπολιτῆαί του διὰ τὸν φιλοδίκαιον χαρακτῆρά του, ὥστε, ἀντὶ νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἔτρεχον εἰς τὸν Ἀριστείδην πρὸς διάλυσιν τῶν διαφορῶν των.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινὰ ἐδίκαζε δύο πολίτας, ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν, ὅπως τὸν ἐρεθίσῃ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου του, ἀνέφερεν ὅτι πολλάκις ὁ ἀντίδικός του ἠδίκησε καὶ τὸν Ἀριστείδην. Ἀλλ' αὐτός, κατασιγάζων ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης πᾶν ἰδιαιτέρον αὐτοῦ πάθος, εἶπε πρὸς τὸν δικαζόμενον « *Ἄρτι ν' ἀναφέρῃς τὰς πρὸς ἐμὲ ἀδικίας τοῦ ἀντιδίκου σου, εἰπέ κάλλιον ποῖαν ἀδικίαν ἔπραξεν αὐτὸς πρὸς σέ, διότι σήμερον ὁ ἀντίδικός σου δὲν δικάζεται μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ μετὰ σοῦ.* »

Δικαίως λοιπὸν, ὅτε εἰς τὸ θέατρον τῶν Ἀθηνῶν παριστάνετο ἡ τραγωδία τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, καὶ εἰς τῶν ὑποκριτῶν εἶπεν ὅτι ὁ Ἀμφιάραος

« *Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει,* »

πάντες ἔστρεψαν τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Ἀριστείδην, δεικνύοντες οὕτως ὅτι εἰς αὐτὸν μάλιστα ἤρμοζεν ὁ στίχος τοῦ Αἰσχύλου.

Τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Ἀριστείδου ἀνεφάνη καὶ ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι συνέλαβε σχέδιον, τὸ ὁποῖον, ἂν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτελέσῃ, ἤθελεν ἀποβῆ ὠφελιμώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Ἀριστείδης, μαθὼν παρὰ τοῦ Θεμιστοκλέους ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ καύσωσιν ἐξαίφνης τοὺς στόλους ὄλων τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ οὕτω νὰ μείνωσιν οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὅλης, εἶπε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι τὸ σχέδιον φαίνεται μὲν ὠφελιμώτατον, ἀλλ' εἶναι ἀδικιώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐνάρετοι τότε ὄντες καὶ φιλοδίκαιοι, ἀποστρεφόμενοι δὲ τὰς ἐξ ἀδικιῶν ὠφελείας καὶ τὰ ἐπὶ ἀδικημάτων στηριζόμενα μεγαλεῖα, ἀπέκρουσαν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομών, καὶ ἡ ἀδικία καταστρέφει αὐτά. Εἶθε ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια νὰ ὀδηγῆ πάντοτε καὶ λαοὺς καὶ κυβερνῶντας!

Δι' ἀδικιῶν, δι' ἄρπαγῶν, διὰ δολιοτήτων δύνανται βεβαίως νὰ ὠφεληθῶσι καὶ νὰ μεγαλυθῶσι πρὸς ὥραν καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη· ἀλλὰ τῆς κακίας ἡ τιμωρία δὲν βραδύνει. Ἡ ἀδικία γεννᾷ τύψεις συνειδότος, ἐχθροὺς, ἀπομόνωσιν, ἀντεκδικήσεις, καὶ ἐπὶ τέλους καταστροφὴν. Μόνα τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς ἀγαθοεργίας, καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποκτώμενα ὠφελήματα καὶ μεγαλεῖα εἶναι ἀληθῆ, διαρκῆ καὶ εὐάρεστα.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὁ Σωκράτης, ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ πρᾶξις ἀδικος δὲν δύναται νὰ ἦναι καὶ ἀληθῶς ὠφέλιμος, ἀλλ' ὅτι μόνον τὸ δι-

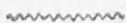
καιον εἶναι καὶ πραγματικῶς ὠφέλιμον. Ἐνόσω οἱ Ἀθηναῖοι ἠκολούθουν τὰς ἀναλλοιώτους ταύτας ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς, καὶ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἐφύλαττον τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἡ ἐλευθερία συνεβασίλευε μετὰ τῆς εὐνομίας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἄλλ' ὅτε ἡ ἀρετὴ ἐξέλιπε, τότε καὶ ἡ ἐλευθερία ἐξέκλινεν εἰς ἀκολασίαν, ἡ δὲ τυραννία διεδέχθη τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἡ ἀδικία τὴν δικαιοσύνην· τότε δὲ καὶ τοὺς νικηφόρους στρατηγούς των ἀδίκως κατεδίκαζον εἰς θάνατον, καὶ τὸν ἐνάρετον Σωκράτην καὶ τὸν χρηστὸν Φωκίωνα ἀπανθρώπως ἐπότιζον τὸ κώνειον.

Ἐκτοτε, παιδία μου, ἐπρόσθεσε τεθλιμμένος ὁ γέρων, ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδε πλέον ἢ δυστυχῆς Ἑλλάς, συμποτισθεῖσα καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν φιλότατων τῆς τέκνων Σωκράτους καὶ Φωκίωνος τὸ κώνειον τῆς κακοδαιμονίας.

Προσπαθήσατε λοιπὸν σεῖς, τὰ νέα τέκνα τῆς, αἱ νέα ἐλπίδες τῆς, ἀνατρεφόμενοι καὶ ζῶντες χριστιανικῶς καὶ ἐναρέτως, νὰ φέρητε εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς τὴν ἀρετὴν, τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἀγάπην, ὅπως ζῆση πάλιν ἔνδοξος καὶ εὐδαίμων ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Ἐγχαράξατε ἐπομένως εἰς τὰ βᾶθη τῆς καρδίας σας τοὺς ἀκολούθους στίχους

« Ἀγάπα τὸν πλησίον σου, ποτὲ μὴ ἀδικήσης,
« Καὶ ἔσο εὐεργετικὸς, διὰ τὰ εὐτυχήσης. »

Η ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΑΡΕΤΗ.

« Οὔτε ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς
ποιεῖν οὐδένα, οὐδ' ἂν ἔτιοῦν πά-
σχω ὑπ' αὐτῶν. »

(Σωκράτους.)

ΕΝΩ ἡμέραν τινὰ ἤμεθα ὅλοι συνηγμένοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, καὶ ἐγυμναζόμεθα, παρόντων τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα μεταξὺ τοῦ συμμαθητοῦ μας Παύλου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Εὐφροσύνης.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ.

Ὁ ὀκταετής Παῦλος ἦτο ἔξυπνος καὶ Ἰωηρὸς, εἶχε δὲ καλὴν καὶ εὐαίσθητον καρδίαν, ἀλλ' ἐνίοτε ὡς ἐκ τῆς Ἰωηρότητός του παρεξέτρεπετο εἰς πράξεις ἀτόπους, διὰ τὰς ὁποίας ἀκολούθως ἔχυνε δάκρυα μετανοίας καὶ λύπης.

Ἡ ἀδελφή του Εὐφροσύνη, νεᾶνις δεκαετής, γλυκεῖα καὶ φιλάδελφος, ἤρχετο τακτικώτατα κατὰ τὴν ὥραν τῆς γυμναστικῆς, ὅπως μετὰ τὴν σωμασκίαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς συνοδεύη αὐτὸν εἰς τὴν πατρικὴν τῶν οἰκίαν.

Ἐνῶ δὲ ἐπερίμενεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, θεωροῦσα τὰς διαφόρους γυμνάσεις, ὁ Παῦλος, ἀποτυχὼν εἰς τινὰ ἐπὶ τοῦ μονοζύγου στροφῆν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ πτώσις του ἐπροκάλεσαν τὸν γέλωτα ὅλων ἡμῶν, τὸν ὁποῖον συνεμερίσθη καὶ ἡ ἀδελφή του.

Ἄλλ' ὁ Παῦλος, ἐντραπείς διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, καὶ θυμώσας διὰ τὸν γέλωτα, πλησιάζει τὴν Εὐφροσύνην εἰσέτι γελῶσαν, καὶ ὀργίλως καταφέρει κατὰ τοῦ προ-

σώπου της σφοδρὸν γρόνθον, ὅστις καὶ πόνον καὶ αἰμοῦ-
ράγιαν τῇ ἐπροξένησεν.

Κρατοῦσα τότε τὸ αἰμοσταγὲς πρόσωπόν της, τρέχει
κατόπιν τοῦ φεύγοντος Παύλου διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης προφθάνει, καὶ συλλαμβάνων αὐ-
τὴν ἀπὸ τὴν χειρὰ λέγει πρὸς αὐτὴν — Ἄν θέλῃς νὰ
τιμωρήσῃς, κόρη μου, τὸν Παῦλον, καὶ νὰ ἐκδικηθῆς,
πρέπει νὰ φιλήσῃς, καὶ οὐχὶ νὰ κτυπήσῃς αὐτόν.

Ἡ Εὐφροσύνη, στρέφουσα μὲ ἀπορίαν καὶ θαυμασμὸν
τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Γεροστάθην — Νὰ τὸν φιλήσω!
λέγει, ἐνῶ αὐτὸς τόσον δυνατὰ μ' ἐκτύπησε!

— Ναί! νὰ τὸν φιλήσῃς, ἐπαναλαμβάνει ὁ γέρον.
Ἄν τὸν κτυπήσῃς, θ' ἀναφανῆς καὶ σὺ κακὴ ὡς αὐτός·
ἀντὶ δὲ νὰ τὸν διορθώσῃς διὰ τοῦ κτυπήματος, θέλεις
τὸν ἐξάψῃ ἔτι μᾶλλον, καὶ εἰς τὴν ἐξαψίν του ἴσως σὲ
κακοποιήσῃ ἔτι περισσότερον. Ἄν τὸν κτυπήσῃς, ἀντὶ νὰ
τὸν κάμῃς νὰ σ' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ φέρηται ἀδελφικῶς
πρὸς σέ, θέλεις αὐξήσῃ τὴν ἀποστροφὴν του, καὶ θέλεις
χειροτερεύσει τὴν κακὴν του διαγωγὴν.

Ἄν ὅμως, Εὐφροσύνη μου, τὸν φιλήσῃς, θ' ἀναφανῆς
σὺ καλλιτέρα ἐκεῖνου· διὰ τοῦ κλοῦ σου παραδείγματος
θέλεις τὸν σωφρονίσει, διὰ τῆς πραότητος καὶ γλυκύτη-
τός σου θέλεις τὸν κάμῃ νὰ συναισθανθῇ τὸ σφάλμα του,
νὰ μετανοήσῃ, καὶ νὰ σὲ ἀγαπήσῃ, γινόμενος καὶ ἐκεῖ-
νος γλυκὺς καὶ πρᾶος. Ἰδέ τον μὲ πόσῃν λύπῃν παρατη-
ρεῖ τὸ αἱματωμένον πρόσωπόν σου! ἤρχισεν ἤδη νὰ με-
τανοῆ! τρέξε λοιπὸν καὶ φίλησέ τον, δὸς καλὸν ἀντὶ
κακοῦ, φίλημα ἀντὶ κτυπήματος, καὶ οὕτω θέλεις θριαμ-
βεύσει.

Ἐνόσω ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ θυμὸς τῆς μικρᾶς Εὐφροσύνης βραθυμῶδὸν ἐπραϋνέτο· μόλις δὲ ὁ γέρον ἐτελείωσε, καὶ ἡ Εὐφροσύνη τρέχει, ἐναγκαλίζεται, καὶ καταφιλεῖ τὸν ἀδελφόν της.

Τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ φίλημα προκαλεῖ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Παύλου δάκρυα μετανοίας, καὶ συγχρόνως ἀδελφικώτατον ἀντιφίλημα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη, σπογγίζουσα τὰ δάκρυά του, παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ κλαίῃ, λέγουσα ὅτι δὲν πονεῖ πλέον.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἔνιψε τὸ πρόσωπον τῆς Εὐφροσύνης διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ὅπως παύσῃ τὸ στάζον αἷμα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη, λαβοῦσα τὴν δεξιάν τοῦ ἀδελφοῦ της, διευθύνθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν των. Ἄπαντες δὲ ἐθαυμάσαμεν, ἰδόντες ἰδίους ὀφθαλμοὺς πόσῃ δυνάμει, πόσον ὕψος, καὶ πόσον ὠραία ἀποτελέσματα ἔχει ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν γυμναστικὴν ἐξήλθομεν εἰς περίπατον μετὰ τοῦ Γεροστάθου, εἰς ἐξ ἡμῶν τῶ εἶπεν ὅτι πολὺ ὠραῖον ἦτο τὸ πρὸς τὴν Εὐφροσύνην μάθημά του· ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρον ἀπάντησε τὰ ἐξῆς.

ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

— *Τὸ καλὸν ἀντὶ κακοῦ* δὲν εἶναι ἰδικόν μου μάθημα· εἶναι μάθημα σωτήριον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἶναι ἡ θειοτέρα παραγγελία ἀφ' ὅσας μᾶς ἔδωκεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Καὶ ὅμως πόσοι, ὀνομαζόμενοι χριστιανοί, τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη, λησμονοῦν καὶ παραβιάζουν τὴν θείαν ταύτην ἐντολήν, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωκεν!

«*Ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἀγαθοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων καὶ καταδιωκόντων ὑμᾶς. Ἐὰν ἀγαπάτε μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖος θέλει εἶσθαι ὁ μισθὸς ὑμῶν; Ἀγαπάτε καὶ ἐνεργετεῖτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ὅπως γίνητε τέλειοι ὡς ὁ Θεός, ὁ Πατὴρ ὑμῶν.*»

Τοὺς δὲ θεῖους αὐτοὺς λόγους ἐπεσφράγισεν ὁ Ἰησοῦς καὶ διὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ παραδειγματος· διότι, ὅτε ὁ ὄχλος τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ μανιώδει παραφορᾷ του κατεδίωξε τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, τὸν ἐσυκοφάντησε, τὸν ἐνέπαιξε, καὶ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ τὸν ἐσταύρωσε, δὲν ἠγανάκτησεν ὁ θεάνθρωπος κατὰ τῶν θανασίμων αὐτῶν ἐχθρῶν του, δὲν ἐπεθύμησεν ἐκδίκησιν, δὲν ἐπεκαλέσθη τὴν τιμωρίαν τῶν φονέων του παρὰ τοῦ παντοδυνάμου Πατρός του· ἀλλ' ἐν τῇ θείᾳ αὐτοῦ ἀγαθότητι παρεκάλεσε τὸν Ὑψιστον νὰ συγχωρήσῃ τοὺς φονεῖς του, διότι δὲν ἐξεύρουν τί κάμνουν. «*Πάτερ, εἶπεν, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν.*»

Ἴδου ἡ ὑπερτάτη ἀρετὴ, τὴν ὁποίαν μᾶς διδάσκει ἡ γλυκυτάτη θρησκεία μας. Προσπαθήσατε ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ αἰσθανθῆτε τὸ θεῖον κάλλος τῆς ἀρετῆς ταύτης, καὶ ἐπομένως νὰ ἐγκολπωθῆτε αὐτὴν καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ βίου σας.

Τὰ ἀποτρόπαια πάθη τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ χριστιανοῦ καὶ μὲ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Γλυκεία ἴσως, ἀλλὰ βραχυτάτη εἶναι ἡ ἡδονὴ τῆς ἐκδικήσεως· πικρόταται ὅμως, διαρκεῖς, καὶ ἀκαταλόγιστοι εἶναι αἱ συνέπειαι αὐτῆς.

« Ἐὰν πειρᾷ ὁ ἐχθρὸς σου ψῶμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ πότιζε αὐτόν, » μᾶς εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Σολομῶν.

Ἄλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς πολυθείας ἀνεφάνησαν ἄνδρες γλυκεῖς, πρᾶοι, καὶ ἀμνησίκακοι, οἵτινες ἀνταπέδωκαν καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Μᾶς διηγήθη δὲ τότε ὁ γέρον διάφορα Ἑλληνικὰ ἀνέκδοτα, ἐξ ὧν θέλω ἐκθέσει ἐνταῦθα ὅσα διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΛΚΑΝΔΡΟΣ.

Ἐνῶ ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης Λυκοῦργος εὕρισκετο ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγορὰν, νεανίας ὀξύθυμος καὶ αὐθάδης, Ἀλκάνδρος καλούμενος, ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς βακτηρίας του ἐξορύττει ἓνα τῶν ὀφθαλμῶν του.

Δὲν ἐξήφθη ὁ ἔμφρων Λυκοῦργος, δὲν ἠγανάκτησεν, οὐδὲ τὴν βακτηρίαν του ὕψωσε διὰ ν' ἀνταποδώσῃ κτύπημα ἀντὶ κτυπήματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ· ἀλλ' ἀτάραχος, παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ἔδειξε τὸ καθημαγμένον πρόσωπόν του καὶ τὸ τυφλωμένον ὄμμα του.

Ἡ ἀταραξία αὕτη καὶ ἡ πραότης τοῦ Λυκοῦργου συνέκίνησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του· ὅθεν παρεδόθη ἀμέσως εἰς τὰς χεῖράς του ὁ νέος Ἀλκάνδρος, ὅπως τιμωρήσῃ αὐτὸν κατ' ἀρέσκειαν.

Εὐχαρίστως ὁ Λυκοῦργος παρέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Ἀλκάνδρον· ἀλλὰ, καθὼς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, οὐχὶ μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτόν, ἀλλ' οὐδὲ λόγον ψυχρὸν τῷ ἀπεύθυνεν. Ἀπ' ἐναντίας, καταστήσας τὸν ἐχθρόν του φίλον ἐπιστήθιον διὰ τῶν περιποιήσεων καὶ συμβουλῶν του, ἀπέδωκεν αὐτόν εἰς τὴν πατρίδα πολίτην ἐνάρετον καὶ σωφρονέστατον.

Ἴδου ἀμνησικακία, ἰδου ἀρετή! Ἄλλ' ἂν ὁ Λυκοῦργος, ὢν ἐκδικητικός, ἠγανάκτει κατὰ τοῦ αὐθάδους Ἀλκάνδρου καὶ ἐκτύπα αὐτόν, ὁ Ἄλκιανδρος βεβαίως ἤθελε κατασταθῆ αὐθαδέστερος, ὁ δὲ Λυκοῦργος ἴσως ἔχανε καὶ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Ἡ πράξις ὁμως, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ καὶ τὸν Ἄλκιανδρον ἐσωφρόνισε, καὶ τὸν Λυκοῦργον ἀνέδειξεν ἀξιογάπητον καὶ ἀξιοσέβαστον.

Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ.

Ὅτε εἰς τὸν Πελοπίδαν, τὸν στρατηγὸν τῶν Θηβαίων, κατεμήνυσαν ὅτι ἐχθρὸς του στρατιώτης ἐκακολόγει αὐτόν, ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑβριστὴν, ἰδου τί ἀπήντησεν.

— « Οὔτε τὰς κακολογίας, οὔτε τὰς κατ' ἐμοῦ ὑβρεῖς τοῦ στρατιώτου ἤκουσά ποτε διὰ νὰ τιμωρήσω αὐτόν· ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίας αὐτοῦ εἶδον ἰδίους ὀφθαλμοῖς εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, καὶ ἐπομένως δὲν δύναμαι παρὰ νὰ θαυμάζω καὶ ν' ἀγαπῶ τοιοῦτον στρατιώτην. »

Διὰ τῆς γενναίας δὲ ταύτης ἀπαντήσεώς του, ἀνταπόδοσας ἔπαινον ἀντὶ ὑβρεως, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τοῦ στρατιώτου προσείλκυσε, καὶ τὰς κακολογίας αὐτοῦ διὰ παντὸς κατέπαυσεν.

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΥΒΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν, ἐνῶ ὁ Περικλῆς κατεγίνετο εἰς τὰ ἔργα του, ἄνθρωπος κακοήθης ἤρχισε νὰ ἐξυβρίζει αὐτόν· ἀλλ' ὁ Περικλῆς, ἀταράχως

καὶ σιωπηλῶς ἀκούων τὰς ὕβρεις, ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος.

Ὅτε δὲ ἐνύκτωσε, καὶ ὁ Περικλῆς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὁ αὐθάδης ἐκεῖνος παρηκολούθησεν αὐτὸν ὑβρίζων καὶ κακολογῶν. Ἄλλ' ὁ Περικλῆς δὲν ἐθύμωσεν, οὔτε τὴν τιμωρίαν τοῦ ὑβριστοῦ ἐπροκάλεσεν. Ἀπ' ἐναντίας, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, παρήγγειλεν ἓνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λάβῃ φῶς, καὶ συνοδεύσῃ τὸν ὑβριστὴν μέχρι τῆς κατοικίας του, ἵνα μὴ κακοπάθῃ εἰς τὸ σκοτὸς τῆς νυκτός.

« Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεως, τὸ δὲ θηριώδους, » εἶπεν ὀρθότατα ὁ σοφὸς Πιττακός· ἡ δὲ φύσις τοῦ Περικλέους, οὔσα τῷ ὄντι ἡμερωτάτη καὶ οὐχὶ θηριώδης, ἐπρατίμησε τὴν συγγνώμην ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν.

Προσπαθήσατε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάτης, διὰ τῆς φιλεργίας, τῆς τιμιότητος, καὶ τῆς ἀρετῆς νὰ κατασταθῆτε ἄτρωτοι ἀπὸ τὰ βέλη τῆς κακολογίας, τῆς ὕβρειος, καὶ τῆς διαβολῆς· τότε δὲ καὶ ἡ γενναιότης, καὶ ἡ ἀμνησικακία, καὶ ἡ συγγνώμη, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ εὐκολώτερα θέλουν στολίσαι τὸν βίον σας.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΡΟΑΠΟΣΤΟΛΟΣ.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀνταποδίδωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀδικίαν ἀντὶ ἀδικίας, βλάβην ἀντὶ βλάβης. — Ὅταν κακοποιῆς τὸν πλησίον σου εἶσαι ἄδικος, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὅποιοιδήποτε κακὸν ἢ ἀδικίαν καὶ ἂν ὑπέφερες παρ' αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ἔσα διὰ τῶν λόγων του ἐδίδασκε, καὶ διὰ τῶν ἔργων του πάντοτε ἐπεσφράγιζε.

ναίως ἐπροσάτευσεν ἀνθρώπους, οἵτινες τὸν εἶχον βλάβει.

Ὅτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἔφθασεν ἡ εἰδησις τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν τόσον ἐχάρη, ὥστε ἠτοιμάζετο νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς. Ἀλλ' ὁ ἔμφρων Φωκίων τοὺς ἐμπόδισεν, εἰπὼν ὅτι εἶναι ἀγενεὲς νὰ ἐπιχαίρωσιν εἰς τὸν θάνατον ἐνὸς ἐχθροῦ.

Πιστὸς δὲ ὁπαδὸς τοῦ Σωκράτους ἠγάπα νὰ λέγῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν ἀλήθειαν, ὅσον πικρὰ καὶ ἄν ᾔτο αὕτη. Ἐνώπιον δὲ τῆς ἀληθείας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του προθύμως ἐθυσίαζε.

Συμβουλευὼν ποτὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ βλέπων αὐτοὺς δυσαρεστουμένους καὶ θορυβοῦντας, εἶπε πρὸς αὐτούς « Δύνασθε μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, νὰ μὲ βιάσητε νὰ πράξω ὅ,τι δὲν θέλω· ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλετε δυνηθῆναι νὰ μὲ ἀναγκάσητε νὰ σᾶς ὀμιλήσω ἐναντίον τῆς πεποιθήσεώς μου. »

Ὅτε δὲ ὁ ῥήτωρ τῶν Ἀθηνῶν Ὑπερίδης ἠρώτησε δημοσίως τὸν εἰρηνικὸν Φωκίωνα, πότε θέλει ἀποφασίσει νὰ συμβουλεύσῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸν πόλεμον, ὁ Φωκίων μ' ὄλην τὴν παρρησίαν ἀπήντησεν « Ὅταν ἴδω τοὺς μὲν νέους ἀνδρείους καὶ φίλους τῆς πειθαρχίας, τοὺς δὲ πλουσίους προθύμως συνεισφέροντας ὑπὲρ πατρίδος, καὶ τοὺς πολιτικοὺς μὴ κλέπτορας τὰ δημόσια. »

Ὁ Φωκίων συνήνονε τὴν γλυκύτητα καὶ ἡμερότητα τοῦ χαρακτῆρος μὲ ὕφος αὐστηρὸν κατὰ τῶν διεφθαρμένων συμπολιτῶν του· εὐφυῶς δὲ λέγει ὁ Πλούταρχος ὅτι ὠμοίαζε γλυκὺν ἀλλὰ δυνατὸν οἶνον, ὅστις καὶ εὐαρε-

στεῖ καὶ ὠφελεῖ τοὺς πίνοντας· ἐνῶ οἱ γλυκεῖς καὶ ἀδύ-
νατοι οἶνοι συνήθως εἶναι ἐπιβλαβεῖς, ὡς οἱ κόλακες καὶ
οἱ δημαγωγοί.

Ἄλλὰ καθὼς οἱ μεθύοντες δὲν αἰσθάνονται ἐν τῇ μέθῃ
τῶν τὴν ποιότητα τοῦ οἴνου, τὸν ὁποῖον πίνουν, τοιοῦτο-
τρόπως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τότε, ἐν τῇ μέθῃ τῆς διαφθορᾶς
τῶν, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν φρόνησιν τῶν συμ-
βουλῶν τοῦ Φωκίωνος. Αἱ ἀλήθειαι μάλιστα, τὰς ὁποίας
ἔλεγε πρὸς αὐτούς, παρῶξυνον κατ' αὐτοῦ τοὺς διεφθαρ-
μένους συμπολίτας του, ἀπαράλλακτα καθὼς τὸ μέλι
παροξύνει τὰς πληγὰς, τὸ δὲ φῶς τοὺς πάσχοντας ὀ-
φθαλμοῦς.

Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι, κακῶς διατεθειμένοι κατὰ τοῦ
χρηστοῦ Φωκίωνος, καὶ βραδουργοῦμενοι ὑπὸ τῶν ἐγχω-
ρίων καὶ ξένων ἐχθρῶν του, οἵτινες οὔτε τὴν ἀρετὴν οὔτε
τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρὸς ἀνείχοντο, κατεδίκασαν ἐπὶ
τέλους αὐτὸν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

Ὅτε δὲ ἐπρόκειτο νὰ πῆ τὸ κώνειον καὶ ν' ἀποθάνῃ,
ἔρωτηθεὶς ποία ἦτο ἡ τελευταία αὐτοῦ παραγγελία πρὸς
τὸν υἱὸν του Φῶκον, εἶπε « *Νὰ μὴ μνησικαχῆσῃ ποτὲ
κατὰ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸν ἀδίκον θάνατόν μου,* »
καὶ διὰ τῆς χρηστῆς ταύτης παραγγελίας ἐτελείωσε τὸν
ἐνδοξὸν βίον του.

Τοιαύτη ἦτο ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλοπατρία του, ὥστε
οὐχὶ μόνον αὐτὸς δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῶν φονέων του,
ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν υἱὸν του ἀποθνήσκων ἀμνησικαχίαν
ἐσύστησε.

Τὰ αἰσχρά, τὰ δλέθρια, τὰ ἀντιχριστιανικὰ πάθη τῆς
μνησικαχίας, τοῦ μίσους, καὶ τῆς ἐκδικήσεως, τὰ ὁποῖα

ποτέ δὲν ἐμόλυναν τὴν ὠραίαν ψυχὴν τοῦ Φωκίωνος, ποτέ, παιδιά μου, μᾶς εἶπε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ποτέ ἄς μὴ μολύνωσι καὶ τὰς ἰδικὰς σας καρδίας, ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν ὑποφέρητε ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΕΙΟΝ ΓΑΛΛ.

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Φωκίων τὸν ἐνθύμισε τὸν σύγχρονόν του Δημοσθένην, τὸν μέγαν ῥήτορα τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις πλήρως ζωηρᾶς φιλοπατρίας, ἐνδόξως ἠγωνίσθη διὰ τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ εὐγλωττίας ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας κατὰ τῶν κατακτητικῶν σχεδίων τοῦ Φιλίππου.

Κατηγορηθεὶς καὶ ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του καὶ καταδικασθεὶς, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ζῆ εἰς τὰ ξένα.

Ἄλλ' ἂν καὶ τὸ σῶμά του ἦτο μακρὰν τῆς πατρίδος του, ὁ νοῦς ὅμως καὶ ἡ καρδία του ἦσαν πάντοτε εἰς τὰς Ἀθήνας. Πολλάκις δέ, ὡς βεβαίονει ὁ Πλούταρχος, ἐκ τῆς Τροιζῆνος καὶ τῆς Αἰγίνης, ὅπου ἔζη ἐξόριστος, ἔσπερε τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων πρὸς τὴν καταδικάσαν αὐτὸν πατρίδα.

Ἐνῶ διήρκει ἡ ἐξορία του, ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐνθάρρυνθέντες δὲ ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι ἠθέλησαν ν' ἀναστατώσωσι τὰς ἐλληνικὰς πόλεις κατ' τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔστειλαν πρέσβεις εἰς διαφόρους πόλεις.

Ὁ δὲ φιλόπατρις Δημοσθένης, λησμονῶν τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν τῶν συμπολιτῶν του, ἔτρεξε προθύμως πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πρέσβεων τῆς πατρίδος του.

Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν τότε ὁ Πυθέας ἀντικρούων τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων εἶπε μετὰξὺ ἄλλων ὅτι « καθὼς εἶναι ἀξιολύπητος οἰκία τις, εἰς τὴν ὁποῖαν βλέπομεν εἰσαγόμενον τὸ γάλα τῆς ὄρου, τὸ ὁποῖον πρὸς τροφήν τῶν φθισιῶντων δίδεται, ἐπίσης ἀξιολύπητοι εἶναι καὶ αἱ πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας βλέπομεν εἰσερχομένους πρέσβεις ἐξ Ἀθηναίων. »

Ὁ δὲ ἐξόριστος Δημοσθένης, ἀπαντῶν εἰς τὸν Πυθέαν, καὶ ὑπερασπιζόμενος τοὺς συμπολίτας του, εὐφυῶς καὶ πατριωτικώτατα εἶπε τὰ ἐξῆς, « καθὼς τὸ ὄρειον γάλα εἰσάγεται εἰς τὰς οἰκίας πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενούντων, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων εἰσέρχονται εἰς τὰς ἑλληνικὰς πόλεις πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν. »

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τοὺς πατριωτικοὺς αὐτοὺς λόγους, ἀμέσως ἀπεφάσισαν τὴν ἀνάκλησίν του, καὶ ἔστειλαν ἐπίτηδες τριήρη, διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ὁ ἐξόριστος ἔφθασεν εἰς Πειραιᾶ, ὅλη ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων κατέβη εἰς τὸν λιμένα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Δημοσθένους· ἀνατείνας δὲ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἀνέκραξεν ὅτι « ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ εὐτυχεστέρα τῆς ζωῆς του. »

Ἴδου ἡ ἀμοιβή, ἡ δόξα, καὶ ὁ θρίαμβος τῆς ἀμνησι-
κακίας καὶ τῆς φιλοπατρίας !

Ἐν τούτοις ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ Γεροσάθης ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν κωμόπολιν. Ἐνῶ δὲ ἐπεστρέφομεν μᾶς διηγῆθη καὶ τὰ ἐξῆς περὶ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος.

Η ΑΜΝΗΣΙΚΑΚΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Ὁραῖον παράδειγμα ἀμνησικακίας καὶ πρᾶότητος παρουσιάζει, παιδία μου, καὶ ὁ βίος τοῦ δικαίου Ἀριστείδου.

Ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας, τῆς φρονήσεως, καὶ τῆς φιλοπατρίας του μεγίστην ὑπόληψιν καὶ ἐπιβροήν εἶχεν ἀποκτήσει ἐντὸς τῶν Ἀθηναίων ἄλλὰ τινες παρέστησαν ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τὴν τοιαύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχὴν, καὶ οὕτω κατέπεισαν τὸν λαὸν νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν δίκαιον αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ δεκαετίαν μακρὰν τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν του ἔγραφον ἐπὶ τῶν ὀστράκων τὸ ὄνομά του, διὰ νὰ δώσωσι τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφόν των, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτόν, καὶ παρουσιάσας τὸ ὄστράκον του, τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

— Καὶ τί κακὸν ἔπαθες ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου; ἠρώτησε τότε τὸν χωρικὸν ὁ Ἀριστείδης.

— Οὐδέν, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων ἀπανταχοῦ ὀνομαζόμενον αὐτὸν Δίκαιον.

Ὁ Ἀριστείδης δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ χωρικοῦ οὐδὲ νὰ μεταβάλλῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ κατεδέχθη· ἀλλὰ σεβασθεὶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψῆφου, ἔγραψεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὀστράκου τὸ ὄνομά του, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, οὐχὶ διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν κατὰ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχηθῇ διαρκῆ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν εἰς

τὴν ἐξορίζουσιν αὐτὸν πατρίδα. « *Εἶθε, εἶπεν, οἱ συμπολίται μου, εὐτυχοῦντες πάντοτε, νὰ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτὲ νὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν Ἀριστείδην!* »

Τοιαῦται χριστιανικαὶ τῶντι εὐχαὶ μόνον ἀπὸ καρδίας εὐγενεῖς, ἀμνησιακούς, καὶ φιλοπάτριδας δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν.

Ἄν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν μορφώσωμεν τοιαύτας τὰς καρδίας, οἱ μὲν ἐχθροὶ δικαίως θέλουν μᾶς ἀποκαλεῖ ἀναξίους ἀπογόνους τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ἡ δὲ πατρίς ματαίως θέλει περιμένει ἡμέρας νέας δόξης καὶ εὐτυχίας.

Οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν εὐχῶν του, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων ἀπέδειξεν ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀμνησιακὰν τῆς ἐναρέτου ψυχῆς του.

Ὅτε, εὐρισκόμενος ἐξόριστος εἰς Αἴγιαν, εἶδεν ἐκεῖθεν τὸν Περσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴν Σαλαμίνα, φοβηθεὶς μήπως οἱ συμπολίται του, κατακλειόμενοι ἐξαίφνης, καταστραφῶσιν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν του ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ τοῦ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους. Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς πλοιάριον, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτός, ἀτρόμητος διαπλέει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου φθάνων δὲ εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀνακοινώνει ἀμέσως πρὸς τὸν ἐχθρὸν του Θεμιστοκλέα τὴν προσέγγισιν τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὅπως ὡς ναύαρχος διατάξῃ τὰ δέοντα.

Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξήγησε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ προσέγγισις τῶν Περσῶν ἦτο ἴδιον αὐτοῦ στρατήγημα, ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσιν ἐντὸς τῶν στενῶν, ὅ

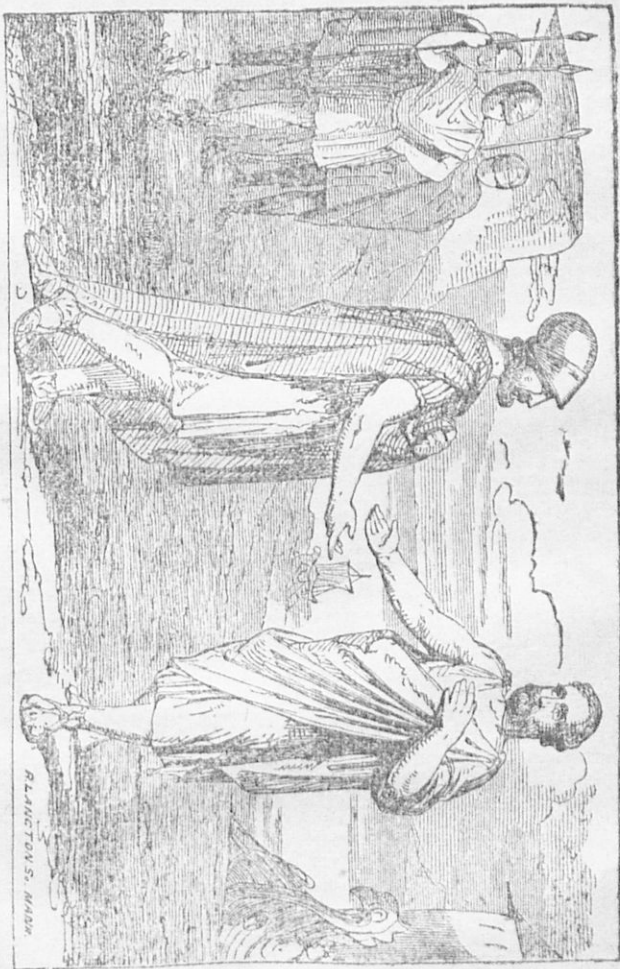
Ἄριστείδης παρεδέχθη ὡς ὀρθότατον τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους, ἂν καὶ σχέδιον τοῦ ἀντιζήλου καὶ ἀντιπάλου του, καὶ ὑπεστήριξεν αὐτὸ ὅλαις δυνάμεσιν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ποταπὰ καὶ ὀλέθρια αἰσθήματα τῆς ἀντιζηλίας, τῆς ψευδοφιλοτιμίας, καὶ τοῦ φθόνου ἦσαν ὅλως ἄγνωστα εἰς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ Ἄριστείδου.

Τείνας δὲ τότε τὴν δεξιάν του πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, εἶπε τοὺς ὠραίους ἐκείνους λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς ἀληθὴς Ἕλλην πρέπει νὰ διατηρῆ ζωηροῦς εἰς τὴν μνήμην του, ὡσάκις περὶ πατρίδος πρόκειται. « Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος, ὦ Θεμιστόκλειε, τὰς ματαίας καὶ ρεαριστικὰς ἀντιζηλίας· ἄς σωφροισθῶμεν· ἄς θυσιάσωμεν προθύμως τὰ πάθη μας ἐνώπιον τῆς πατρίδος, καὶ ἄς φιλοτιμηθῶμεν νὰ συντελέσωμεν ἀμφοτέροι εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, σὺ μὲν στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ προθύμως ὑπακούων καὶ συμβουλευῶν. »

Ὁ Θεμιστοκλῆς συγκινηθεὶς ἤσπασθη τὸν ἀντίπαλόν του, καὶ ὠφελθεὶς ἀπὸ τὴν ἀνδρίαν, ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ συνδρομήν, καὶ ἀπὸ τὰς φρονίμους συμβουλὰς του, κατώρθωσε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ἣτις καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ἀπηθανάτισεν.

Ὁ ἐξόριστος λοιπὸν Ἄριστείδης, οὐχὶ μόνον κακὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν ἀνταπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του διεκινδύνευσε, καὶ ἀνδρείως ἠγωνίσθη πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος του καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐχθροῦ του Θεμιστοκλέους.

Ἄν δὲν ἀποκτήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, τοιοῦτους ἐναρέτους, φιλοπάτριδας, καὶ ἀμνησικάκους

Ἀρξίμεθα σωτηρίου καὶ καλῆς φιλονεικίας, πρὸς ἀλλήλους ἀμιγλόμενοι
σῶσαι τὴν Ἰνδίδα.

ἄνδρας, θυσιάζοντας προθύμως τὰ ἰδιαίτερα πάθη των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ἅς μὴ ἐλπίζωμεν, παιδία μου, ἐθνικὴν ἀναγέννησιν καὶ ἐθνικὴν εὐημερίαν.

Η ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Καθὼς ὁ Ἀριστείδης ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην του, τοιοῦτοτρόπως μετὰ τινας χρόνους ἐξωρίσθη καὶ ὁ ἔνδοξος Κίμων ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἦτο φίλος τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Καθὼς δὲ ὁ Ἀριστείδης, οὐχὶ μόνον δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῆς πατρίδος του ἐξορισθεὶς, ἀλλ' ἠγανάκτισθη, καὶ διεκινδύνευσε πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Κίμων, μιμούμενος τὸ ἀξιότιμον παράδειγμα τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ προσωπικοῦ φίλου του, δὲν ἐμνησικάκησε κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καλὸν ἀντὶ κακοῦ ἠθέλησε νὰ τοῖς ἀνταποδώσῃ.

Ἐνῶ ἦτο ἐξόριστος, μάχη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Ἴδου περίστασις ἀρμοδίᾳ πρὸς ἐκδίκησιν εἶπεν ὁ Κίμων· καὶ ἐνδυθεὶς ἀμέσως τὴν πανοπλίαν του, τρέχει εἰς τὸ στρατόπεδον, οὐχὶ τῶν φίλων του Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ τῶν ἐχθρῶν του Ἀθηναίων, ὅπως συναγωνισθῇ καὶ θυσιασθῇ μετ' αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὄμως ἀπέκρουσαν τὴν αὐθόρμητον ταύτην καὶ γενναίαν συνδρομὴν τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος, καὶ διέταξαν αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ στρατοπέδου.

Ἀλλὰ καὶ τότε ὁ Κίμων δὲν ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν

δυσπίστων συμπολιτῶν του ἀπ' ἐναντίας παρακαλεῖ θερμῶς ἑκατὸν πιστοὺς καὶ ἀφωσιωμένους εἰς αὐτὸν φίλους του ν' ἀγωνισθῶσι γενναίως, ὅπως ἡ πατρίς θριαμβεύσῃ.

Οἱ ἑκατὸν αὐτοὶ φίλοι του, ὑπακούσαντες εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κίμωνος, καὶ ἀγωνισθέντες ἀνδρείως, ἔπεσαν ἅπαντες εἰς τὴν μάχην θύματα ἔνδοξα τῆς φιλοπατρίας των.

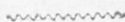
Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμέσως τότε διέταξαν τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον τοῦ Κίμωνος, ἐννοήσαντες ὅτι, ἂν ὁ Κίμων ἠγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ αὐστηρὰ ἤθη τῶν Σπαρτιατῶν, τὴν πατρίδα του ὅμως ἐλάτρευεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπίγειον ἀγαθόν.

Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ Κίμωνος, Ἀριστείδου, Φωκίωνος, καὶ Δημοσθένους, καὶ τινῶν ἐκδικητικῶν ἀνδραρίων, τὰ ὁποῖα, τυφλωμένα ἀπὸ φιλαρχίαν, φιλοχρηματίαν, καὶ φθόνον, διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὰ μοχθηρὰ των πάθη, ἐξυβρίζουν ἐν τῇ παραφορᾷ των, συκοφαντοῦν, προδίδουν, ληστεύουν, καὶ δολοφονοῦν οὐχὶ μόνον τοὺς ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρον τὸ ἔθνος αὐτῶν!

Διὰ τοῦ ἀκολούθου δὲ διστίχου μᾶς ἐκαλονύκτισεν ὁ γέρον κατατὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

« Ἔσο γενναῖος πάντοτε, μνησίκακος μὴ εἶσαι.

» Δίδε καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτως ἐκδικεῖσαι. »

Ο ΙΕΡΩΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ.

« Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς
 « αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει,
 « τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. »

(Σοφοκλέους.)

ΚΑΤΑ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου 1820, ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης μετὰ τὴν θεϊάν λειτουργίαν εἰς τὸ γεῦμά του τοὺς δέκα μεγαλητέρους μαθητὰς τοῦ σχολείου· μεταξὺ δὲ αὐτῶν συνηριθμεῖτο εὐτυχῶς καὶ ὁ γράφων τὰς παρούσας ἀναμνήσεις.

Πολλὰ διηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρων, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, τῆς παρακμῆς, καὶ τῆς θλιβερᾶς πτώσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ φιλοπατρία, μᾶς εἶπεν, ἐδόξασαν καὶ ἀνύψωσαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἡ πολυτέλεια, ἡ φιλοπρωτία, καὶ ἡ διαφθορὰ ἐπέφεραν τὴν παρακμὴν τῆς. Ἡ διχόνοια καὶ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐπροκάλεσαν τὰς ἐξωτερικὰς ἐπεμβάσεις, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ὑποδούλωσιν αὐτῆς.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ὁμῶς κατέκτησε βαθμηδὸν τοὺς Ῥωμαίους κατακτητὰς, καὶ ἐξελληνίσας τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συσταθεῖσαν Ῥωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, Ἑλληνικὴν ἐπὶ τέλους ἀνέδειξεν αὐτήν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ Ἑλληνικὴ Αὐτοκρατορία, παραμελήσασα καὶ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τὴν ἐξάσκησιν, καὶ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τὴν ἀνύψωσιν, καὶ τῆς φιλοπατρίας τὰ ζώπυρα, παρήκμασεν, ἐξησθένησε, καὶ κατεστράφη.

— Ἄλλ' ἡ πατρίς, παιδίά μου, εἶπεν ὁ γέρων, εἶναι

μήτηρ φιλόστοργος, τὴν ὁποῖαν καὶ δούλην καὶ ἐλευθέραν καὶ εὐτυχοῦσαν καὶ δυστυχοῦσαν ὀφείλομεν ν' ἀγαπῶμεν, τὸ πᾶν προθύμως ὑπὲρ αὐτῆς θυσιάζοντες.

«*Αὐτὴν ἅς ἔχωμεν ἔ τὸν νοῦν, αὐτὴν ἅς ἀγαπῶμεν,*

«*Καὶ ὅπου ἂν ὑπάγωμεν, ἅς μὴ τὴν λησμονῶμεν.*»

Γλυκύτετον καὶ ἐκφραστικώτατον εἶναι τῷ ὄντι τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος. Ἡ ἀρχὴ τῆς λέξεως ταύτης μᾶς ἐνθυμίζει τὸν πατέρα, ἡ δὲ κατάληξις, θηλυκὴ οὖσα, μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν μητέρα. Ἐὰν λοιπὸν ὀφείλωμεν ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μας, διπλάσιαν ἀγάπην ὀφείλομεν πρὸς τὴν πατρίδα, ἥτις ἐντὸς ἑαυτῆς συνενώνει ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς, καὶ μετ' αὐτῶν ὅλους τοὺς προγόνους, ὅλους τοὺς συγγενεῖς, ὅλους τοὺς φίλους, ὅλους τοὺς συμπολίτας, ὅλον τὸ παρελθόν, καὶ ὅλον τὸ μέλλον ἡμῶν.

Ἄλλ' ὅταν λέγω πατρίδα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δὲν ἐνοῶ τὴν κωμόπολιν, ἢ τὸ χωρίον, ἢ τὴν πόλιν, ἢ τὴν ἐπαρχίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐγεννήθημεν. Τὰ μῆλα τῆς μηλέας δὲν εἶναι προϊόντα τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κλώνου ἢ τοῦ κλάδου αὐτῆς· εἶναι καρποὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, ὅσον πολλαὶ καὶ ἂν ἦναι αἱ ῥίζαι, αἵτινες τὰ τρέφουν, ὅσον διάφοροι καὶ ἂν ἦναι οἱ κλάδοι ἢ οἱ κλώνοι, οἵτινες τὰ φέρουν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἅπαντες οἱ Ἕλληνας εἶναι καρποὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μεγάλης μητρός, καὶ ἐπομένως ἀδελφοὶ ἀδιάσπαστοι.

Ἡ πρὸς τὴν κοινὴν δὲ ταύτην μητέρα, ἢ πρὸς τὴν μεγάλην πατρίδα ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη ἀποτελεῖ τὴν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὴν ἀρετὴν τῆς φιλοπατρίας.

Ἄλλὰ καθὼς δὲν εἶναι ἀληθῆς χριστιανὸς ὅστις, πιστεύων εἰς Χριστόν, δὲν ἀποδεικνύει τὴν πίστιν του ταύτην διὰ τῶν χριστιανικῶν του ἔργων, τοιουτοτρόπως οὔτε φιλόπατρις εἶναι ὅστις, λέγων ὅτι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, δὲν προσπαθεῖ διὰ πατριωτικῶν ἔργων ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀγάπην του ταύτην.

Ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις χρεωστεῖ οὐχὶ μόνον νὰ μὴ βλάπτῃ τὴν πατρίδα του διὰ τῆς κακοθεΐας καὶ τῶν παθῶν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῶν κόπων, τῶν ἀγώνων, καὶ τῶν θυσιῶν του χρεωστεῖ ν' ἀποκαθίσταται πάντοτε ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας ἐκκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς παραδείγματα ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀξιομίμητα ἀληθοῦς φιλοπατρίας.

Διὰ νὰ θαυμάσητε δὲ τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος τῆς φιλοπατρίας των, θέλω σᾶς διηγηθῆ τινὰ ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων, εὐελπὶς ὅτι τὸ ἱερόν πυρ, τὸ ὁποῖον ἐθέρμανε τὰς καρδίας τῶν προγόνων μας πρὸς δόξαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, θέλει θερμάνει καὶ τὰς ἰδικὰς σας καρδίας πρὸς παρηγορίαν τῆς φίλης πατρίδος.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΔΡΟΥ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Ἀθηναῖοι, πρὶν ἢ δημοκρατηθῶσιν, ἔζων ὑπὸ βασιλεῖς. Ὅτε δὲ ἐβασίλευεν εἰς Ἀθήνας ὁ Κόδρος, οἱ Δωριεῖς, εἰσβαλόντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κυριεύσαντες τὰ Μέγαρα, ἐπατείλουν καὶ τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ χρησμὸς ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς ἐπιτυχίαν καὶ θρίαμβον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἂν ἤθελον διαφυλάξαι τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως Κόδρου.

Ὁ Κόδρος, μαθὼν τὸν χρησμόν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ θυσιάσῃ καὶ θρόνον καὶ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῆς φίλης πατρίδος του.

Ὅθεν ἐνδυθεὶς ὡς χωρικός προσέρχεται ἄγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν· ἐκεῖ δὲ διερεθίζων καὶ προκαλῶν τοὺς στρατιώτας, κατορθώνει ἐπὶ τέλους νὰ πληρωθῇ καιρίως ὑπ' αὐτῶν, καὶ οὕτω ν' ἀποθάνῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον, τὸν ἐνδοξότερον καὶ γλυκύτερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Οἱ Δωριεῖς, ἅμα πληροφορηθέντες ὅτι ὁ φονευθεὶς χωρικός ἦτο ὁ βασιλεὺς Κόδρος, καὶ ὅτι ὁ κατὰ τὸν χρησμόν ὄρος τῆς ἐπιτυχίας των ἐματαιώθη, ἀπηλπίσθησαν καὶ ἀνεχώρησαν, αἱ δὲ Ἀθῆναι ἐσώθησαν.

Μεγίστη εἶναι, παιδιά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἡ δύναμις τοῦ καλοῦ παραδείγματος! Καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι τὴν εὐγενῆ φιλοπατρίαν τοῦ Κόδρου καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος γενναίαν θυσίαν τῆς ζωῆς του ἐπροκάλεσεν ἡ πρὸ αὐτοῦ πατριωτικὴ θυσία τῆς Ἀγραύλου.

Τίς ἦτο ἡ Ἀγραυλος, καὶ ποία ἡ πατριωτικὴ τῆς θυσία; ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς.

Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΥΛΟΥ.

Ἡ Ἀγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέρροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηναίων. Ἐνῶ δὲ αὕτη ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐχθροὶ κατεπολέμουν τὴν πόλιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κινδυνεύοντες ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον τί πρέπει νὰ πράξωσιν ὅπως νικήσωσι καὶ σωθῶσι.

Τὸ δὲ μαντεῖον ἀπήντησεν ὅτι τότε μόνον θέλουν νι-

κήσει καὶ σωθῆ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν ἀθορμήτως θυσιασθῆ τις ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ εὐγενὴς βασιλόπαις Ἀγραυλος, συναισθανομένη σφοδρὸν τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος, γενναίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν εἰρημένον χρησμόν, καὶ νὰ θυσιάσῃ ἀθορμήτως τὴν ζωὴν της πρὸς σωτηρίαν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος. Ἀναβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς ἀφόβως κατακρημνίζεται, ὅπως διὰ τοῦ θανάτου της δώσῃ ζωὴν καὶ νίκην εἰς τὴν φίλην πατρίδα της.

Εὐγνωμονοῦντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἥρωϊκὴν ταύτην θυσίαν τῆς Ἀγραύλου, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ διαιωνίσωσι τὴν μνήμην της, ἐσύστησαν καὶ ἐώρταζον ἔκτοτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἑορτὴν δημόσιον, Ἀγραύλια καλουμένην. Ἀνήγειραν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλοπάτριδος ἥρωϊδος ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ναόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὄλοι οἱ νέοι τῶν Ἀθηναίων ὠρχίζοντο ὅτι θέλουν ὑπερασπίζειν μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς τοὺς συμπολίτας των, τὴν θρησκείαν των, τὴν πατρίδα των, καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς.

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

Ὁ Γεροστάθης τότε, λαβὼν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ βιβλίον, μᾶς ἀνέγνωσεν ἑλληνιστί, καὶ ἀκολούθως μᾶς ἐξήγησε τὸν ὄρκον, τὸν ὁποῖον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ παῖδες, γινόμενοι ἔφηβοι, ὠρχίζοντο. Ἴδου δὲ καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι τὰ διαλαμβανόμενα ἐντὸς τοῦ ὄρκου τούτου:

« Δὲν θέλω ποτὲ καταισχύρει τὰ ὄπλα τῆς πατρίδος. Δὲν θέλω ποτὲ ἐγκαταλείψει εἰς τὴν μάχην τὴν τάξιν καὶ τὸν παραστάτην μου. Θέλω ἀγωνίζεσθαι

πάντοτε ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πατρίδος. Θέλω τιμᾶ καὶ ὑπερασπίζει τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὄσια τῆς πατρίδος. Θέλω ὑπακούει προθύμως εἰς τοὺς ἐμφρόνως κρίνοντας, καὶ θέλω εἶσθαι εὐπειθῆς εἰς τῆς πατρίδος τοὺς νόμους, καταδιώκων πάντα παραβάτην αὐτῶν. Οἱ δὲ Θεοὶ ἔστωσαν μάρτυρες τούτων ! »

Τοιοῦτον ὄρκον, τοιαύτας ἱερὰς ὑποσχέσεις χρεωστέετε εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὑμεῖς, φίλτατοι νέοι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Ὑποσχέθητε καὶ σεῖς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὅτι θέλετε ἀγαπᾶ πάντοτε τὴν πατρίδα καὶ τὴν θρησκείαν ὑμῶν. Ὑποσχέθητε ὅτι πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν προθύμως θέλετε θυσιάσει καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν ὑμῶν. Ὑποσχέθητε ὅτι προθύμως θέλετε καὶ σεῖς ὑπακούει εἰς τοὺς ἰκανωτέρους ὑμῶν. Ἔστε δὲ βέβαιοι ὅτι ἐὰν τηρήσετε τὰς ὑποσχέσεις σας ταύτας, δὲν θέλει βραδύνει νὰ εὐδαιμονήσῃ καὶ νὰ δοξασθῇ ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς μεγαλοφώνως τὸν ὄρκον τῶν νέων ὠρκίσθημεν πάντες, καὶ τὴν γενναιότητα τῆς Ἀγραύλου δὲν ἐπαύσαμεν θαυμάζοντες.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπρόσθεσεν ὅτι καὶ ἄλλαι Ἑλληνίδες, ἐμπνεόμεναι ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς καὶ ὑψηλοῦ αἰσθήματος τῆς φιλοπατρίας, καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὸ γυναικεῖον φύλον ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν. Μᾶς διηγήθη δὲ τὰ ἐξῆς περὶ τῆς Τελεσίλλας, τῆς Ἀρχιδαμίας, καὶ τῆς Κρατησικλείας.

Η ΑΡΓΕΙΑ ΤΕΛΕΣΙΛΛΑ.

Ἡ Τελεσίλλα, Λυρική ποιήτρια ἐξ Ἀργούς, εἶχε καρ-

δίαν ευαίσθητον, ἐξευγενισθεῖταν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μαθήσεως· ἔχουσα δὲ τοιαύτην καρδίαν ἠγάπα θερμῶς τὴν πατρίδα τῆς. Ὅθεν, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι εἶχον πόλεμον κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἡ Τελέσιλλα κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ τάγμα ἐξ Ἀργείων γυναικῶν, καὶ τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ, συνηγωνίσθη ἀνδρείως μετὰ τῶν συμπολιτῶν τῆς, ἐξάπτουσα τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν γενναϊότητα αὐτῶν διὰ τε τῆς ποιητικῆς λύρας καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς παραδείγματος.

Τοιουτοτρόπως οἱ Σπαρτιαῖται ἐνικήθησαν, καὶ εἰς τὴν Τελέσιλλαν προσεφέρθη ὁ στέφανος τῆς νίκης. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἀνήγειραν οἱ Ἀργεῖοι τὸ ἄγαλμα τῆς ἡρώιδος, φέρον τὰ ἐμβλήματα τῆς ποιήσεως καὶ τῆς ἡρωϊκῆς φιλοπατρίας.

Ὁρθότατα ἔλεγεν ὁ σοφὸς Σόλων, ὅτι « ἐκεῖναι αἱ πόλεις εὐδαιμοῦν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μὲν ἀγαθοὶ τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ τιμωροῦνται. » Ἐνόσω οἱ Ἕλληνας ἐτίμων τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ἀπαθανατίζοντες δι' εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων τὰς Τελεσίλλας καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργέτας τῆς πατρίδος, ἡ Ἑλλὰς νῦντύχει καὶ ἐδοξάζετο· παρήκμασε δὲ καὶ κατεστράφη ὅτε οἱ μὲν μοχθηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄρπαγες Κλέωνες καὶ Δημάδαι ἐτιμήθησαν, οἱ δὲ ἐνάρετοι Σωκράται καὶ Φωκίωνες ἔπινον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὸ κώνειον.

ΔΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΡΟΥ.

Ὁ Πύρρος, ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἠπειρον περὶ τὰ 300 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατιωτικὸς ἀνὴρ τῆς ἐποχῆς του. Δις ἐνίκησε τοὺς Μακεδόνας, καὶ ἐπὶ τῆς Μακεδονίας ἐβασίλευσε.

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Γ΄.)

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Μεταβάς δὲ μετὰ τῶν στρατῶν του εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς διαφόρους μάχας κατετρόπωσε τοὺς Ῥωμαίους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἑπειρον, καὶ τότε ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· πολιορκήσας δὲ τὴν Σπάρτην, ἐπαπείλει ἔφοδον κατ' αὐτῆς.

Τότε αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης, μαθοῦσαι ὅτι ἡ Γερουσία ἐπρόκειτο νὰ διασώσῃ αὐτάς εἰς τὴν Κρήτην, ὅλαι μετ' ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσαν τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἡ δὲ Ἀρχιδαμία ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ ξίφος κρατοῦσα, παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς Γερουσίας, καὶ ἐβεβαίωσεν αὐτὴν ὅτι, *ἐὰν ἡ Σπάρτη πρόκηται νὰ χαθῆ, οὐδεμία Σπαρτιάτις θέλει νὰ ἐπιζήσῃ.* Ἀμέσως δὲ μικραὶ καὶ μεγάλαι, παρθέναι καὶ σύζυγοι μετέβησαν εἰς τὰ προχώματα τῆς Σπάρτης, ὅπου οἱ στρατιῶται εἶχον ἀρχίσει νὰ κατασκευάζωσι τάφρον μεγάλην πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς περιμενομένης ἐφόδου τοῦ Πύρρου· ἐργασθεῖσαι δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς δραστηρίως, ἀπεπεράτωσαν αὐταὶ τὴν τάφρον, ὅπως δώσωσιν εἰς τοὺς ἄνδρας καιρὸν ἀναπαύσεως πρὸς ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεών των κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐφόδου.

Ὅτε δὲ τὴν αὐγὴν ἡ ἔφοδος ἤρχισεν, αἱ Σπαρτιάτιδες, μένουσαι εἰς τὴν μάχην πλησίον τῶν στρατιωτῶν, ὑπηρέτου αὐτοῦς, προσφέρουσαι βέλη, ἀκόντια, τροφήν, καὶ ὕδωρ· συγχρόνως δὲ ἐπεριποιοῦντο τοὺς πληγωμένους, καὶ ἐνεψύχονον τοὺς μαχομένους, λέγουσαι πρὸς αὐτοὺς.

« Ἐνδοξος θέλει εἶσθαι ἡ νίκη σας, ἐὰν μαχόμενοι νικήσητε ἐνώπιον τῆς Σπάρτης, ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πατρίδος· γλυκύτατος δὲ θέλει εἶσθαι ὁ θάνατός σας, ἐὰν μαχόμενοι ὑπὲρ πατρίδος πέσητε εἰς τὰς ἀγκάλας

ἢ τῶν μητέρων, τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν θυγατέρων σας.»

Τοιουτοτρόπως ἡ Σπάρτη ἐσώθη διὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τῆς φιλοπατρίας τῶν γυναικῶν τῆς· ὁ δὲ Πύρρος ἀποκρουσθεὶς ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ.

Τόσον θαυμασία εἶναι ἡ δύναμις τῆς φιλοπατρίας, ὥστε καὶ αὐτὰς τὰς γυναῖκας ἀναδεικνύει ἀνδρείας, μεγαλοψύχους, καὶ τῆς πατρίδος σωτήρας!

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω διηγήθη ὁ γέρων καὶ τὰ ἐξῆς·

Η ΚΡΑΤΗΣΙΚΛΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ.

Ὅτε ἡ Σπάρτη ἐπολέμει κατὰ τῆς Ἀχαικῆς συμμαχίας καὶ κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν εἰς τὸν Κλεομένην, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁμήρους τὰ τέκνα καὶ τὴν μητέρα του Κρατησίκλειαν.

Ἐυστέλλετο ἐπὶ τινὰ καιρὸν ὁ Κλεομένης νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Πολλάκις εἰσηλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Κρατησίκλειας διὰ νὰ τῇ ἀνακοινώσῃ ὁποῖαν θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῆς τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης· ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπη τῷ ἐπέβαλλε σιωπὴν.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ὁ ἔρωσ τῆς πατρίδος ὑπερίσχυσε, καὶ ὁ Κλεομένης ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Κρατησίκλειαν τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου.

Ἡ δὲ φιλόπατρις Σπαρτιᾶτις ἀπήντησεν « Ἐὰν αὐτὸ » τὸ σῶμά μου, στελλόμενον εἰς τὴν Αἴγυπτον ἢ ἀλλα-

» χοῦ, δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν Σπάρτην, στείλέ το,
 » στείλέ το τὸ ταχύτερον, πρὶν ἢ διαλυθῇ ὑπὸ τοῦ γή-
 » ρατος, μένον ἐνταῦθα ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές εἰς τὴν
 » πατρίδα του. »

Ὅτε δὲ ἡ Κρατησίκλεια, μεταβᾶσα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Κλεομένης δὲν ἐτόλμα νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, φοβούμενος μήπως ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα του κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, ἔγραψεν ἀμέσως πρὸς τὸν Κλεομένην τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα λόγια « Πράξον τὰ πρέποντα καὶ τὰ συμφέροντα εἰς τὴν » Σπάρτην· μὴ καταδεχθῆς δὲ ποτὲ νὰ βλασφημῇ ἡ πατρίς » χάριν μιᾶς γραίας καὶ τινῶν παιδαριῶν. »

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες! Ἐχοντες δὲ οἱ προπάτορες ἡμῶν τοιαύτας μητέρας, δικαίως διεκρίθησαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος διὰ τὴν μεγίστην φιλοπατρίαν των.

Αἱ μητέρες, οὐχὶ μόνον νήπια τρέφουν τὰ τέκνα των, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι διδάσκαλοι, καὶ πρῶτοι παιδαγωγοὶ αὐτῶν εἶναι. Αἱ δὲ πρῶται ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἰς τὴν τρυφερωτέραν ἡλικίαν λάβωσι τὰ παιδιά, κανονίζουν ὀλόκληρον τὸν βίον αὐτῶν.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινωναί, εἰς τὰς ὁποίας αἱ μητέρες, ἀφοῦ μὲ τὸ γλυκὺ γάλα τοῦ στήθους των θρέψωσι τὰ τέκνα των, ποτίζουσιν ἀκολούθως αὐτὰ καὶ μὲ τὸ ἔτι γλυκύτερον γάλα τῆς ἀρετῆς, τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλοπατρίας!

Ἀκολούθως διηγήθη τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Θρασυβούλου καὶ Πελοπίδου.

Ο ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΩΝ.

Ἐνθυμεῖσθε βεβαίως ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς

Ἱστορίας πῶς ἐτελείωσεν ὁ ὀλέθριος Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Ὁ στρατηγὸς τῆς Σπάρτης Λύσανδρος, ἀφοῦ κατέστρεψε τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον, ἐκυρίευσεν τὸν Πειραιᾶ, κατηδάφισε τὰ μακρὰ τείχη, καὶ καταλύσας τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων, καθυπέταξεν αὐτοὺς ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν Τριάκοντα Τυράννων.

Ἄλλ' ὁ Θρασύβουλος, μὴ ἀνεχόμενος νὰ ἔχη πατρίδα δούλην καὶ ὑπὸ αἰμοβόρων τυράννων κατασπαραττομένην, ἀποφασίζει γενναίως τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς.

Ὅθεν συνεννοεῖται μυστικῶς μετ' ἄλλων φυγάδων, καὶ συγχρόνως μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις συμπολιτῶν τοῦ προσελκύσας δὲ καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συνδρομὴν Θηβαίων τινῶν, κυριεύει ἐξαίφνης τὴν Φυλὴν, χωρίον ὄχυρὸν τῆς Ἀττικῆς. Ἀποκρούων δὲ γενναίως τοὺς μισθωτοὺς στρατιώτας τῶν Τριάκοντα, μεταβαίνει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ὄχυρόνεται εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἐπαπειλῶν ἐκεῖθεν τοὺς Τριάκοντα Τυράννους. Ἄλλ' οἱ Τύραννοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θρασύδειλοι, φεύγουν τότε ἔντρομοι μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οὕτως ὁ Θρασύβουλος ἐπαναφέρει τὴν αὐτονομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπαλλάττων αὐτὴν ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ τὰ βάσανα τῆς τυραννίας.

Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝΩΝ ΤΑΣ ΘΗΒΑΣ.

Τὸ ἀξιολύμητον παράδειγμα τοῦ φιλοπάτριδος Θρασυβούλου ἐμιμήθη καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Πελοπίδας.

Δοξομανθής, ἀλλ' ἀφιλότιμος, ὁ Θηβαῖος Λεοντίδας ἐθου-

είασεν ενώπιον τῆς φιλαρχίας του τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος του, καὶ διὰ προδοσίας αἰσχροῦ παρέδωκε τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, τὴν Καδμείαν, εἰς Σπαρτιατικὴν φρουράν.

Στηριζόμενος δὲ ἐπὶ τῆς Σπαρτιατικῆς ταύτης κατοχῆς, ἐκυβέρνησα ἀτίμως καὶ παρανόμως τὴν πατρίδα του.

Ὁ Πελοπίδας καὶ τινες ἄλλοι φιλοπάτριδες Θηβαῖοι, μὴ ὑποφέροντες τὸ αἷσχος τοῦτο τῆς Σπαρτιατικῆς κατοχῆς, ἐγκατέλιπον τὰς Θήβας καὶ προσέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἄν καὶ νέος τότε ὁ Πελοπίδας, φλεγόμενος ὅμως ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς πατρίδος ἔρωτος, ἀπεφάσισε τὸ πᾶν νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Ὅθεν, ποτὲ μὲν ὑπενθυμίζων εἰς τοὺς συμπολίτας του τὸ ἔνδοξον τοῦ Θρασυβούλου ἀνδραγάθημα, ποτὲ δὲ λέγων πρὸς αὐτοὺς ὅτι αἰσχροὶ καὶ ἀνόσιοι εἶναι νὰ παραμελῇ ὁ πολίτης τὴν πατρίδα του ἀτιμαζομένην ὑπὸ ξένων ὀπλων, καὶ ἄλλοτε ὅτι προτιμότερος ὁ ἔντιμος θάνατος παρὰ τὴν ἀτιμον ζωὴν, δὲν ἔπαυε προετοιμάζων καὶ ἐξάπτων καθ' ἡμέραν τοὺς Θηβαίους πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς δούλης πατρίδος των.

Ὅτε δὲ τὰ πατριωτικά του σχέδια ὠρίμασαν, μεταβάς μετὰ τῶν φίλων του εἰς τὰς Θήβας, κατώρθωσε καὶ τὸν αἰσχρὸν προδότην Λεοντίδαν νὰ καταστρέψῃ, καὶ τὴν Σπαρτιατικὴν φρουράν ν' ἀποδιώξῃ, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Δικαίως λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ πατριωτικὴν πράξιν τοῦ Πελοπίδου ἀδελφὴν τῆς τοῦ Θρασυβούλου.

Ἐκτοτε ὁ Πελοπίδας δὲν ἔπαυσε ἀγωνιζόμενος καὶ διακινδυνεύων μετὰ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Ἐπαμεινώνδου ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς φιλότατης πατρίδος του.

Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ αὐταπάρνησίς του, ὥστε ὅτε ποτὲ ἡ σύζυγός του μετὰ δακρύων παρεκάλει αὐτόν, ἐξερχόμενον εἰς ἐστρατείαν, νὰ προσέχη τὴν ζωὴν του, « ὦ γύναι, εἶπε πρὸς αὐτήν, χρέος τῶν ἀρχηγῶν εἶναι νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ζωῆς τῶν ἁλίων, καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἰδιῆς των. »

Ἀκολουθῶς ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠμίλησε καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους, τὸν ὁποῖον τοσοῦτῳ μᾶλλον πατριωτικὸν ἐθεώρει, καθ' ὅσον ὁ ἐνάρτετος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἀπέθανεν εἰς τὸν ἐνθουσιώδη βρασμὸν μάχης τινός, ἀλλ' ἡσυχῶς καὶ ἐσκεμμένως ἐντὸς τῆς φυλακῆς ἐπροτίμησε νὰ πῖν τὸ κώνειον, παρὰ νὰ βλάβῃ τὴν φιλότατην πατρίδα του, δίδων παράδειγμα ἀσεβείας πρὸς τοὺς νόμους αὐτῆς διὰ τῆς δραπετεύσεώς του.

Ἴδου δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ διηγήθη.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΔΕΣΜΩΤΗΡΙῳ.

Ἐνῶ ὁ Σωκράτης, καταδικασμένος εἰς θάνατον, ἐπερίμενε ἀταράχως ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ πῖν τὸ θανατηφόρον κώνειον, οἱ φίλοι καὶ μαθηταὶ του, μὴ ὑποφέροντες νὰ ἴδωσι τὸν ἐνάρτετον διδάσκαλόν των ἀποθνήσκοντα ἀδίκως, προητοίμασαν ἐν ἀγνοίᾳ του ὅλα τὰ μέσα τῆς δραπετεύσεώς του, καὶ τῆς εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀσφαλοῦς διασώσεως αὐτοῦ.

Αὐγὴν τινα ἐγειρόμενος ὁ Σωκράτης ἐν τῇ φυλακῇ ἀπὸ

τὸν ἥσυχον ὕπνον, τὸν ὁποῖον μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ εὐ-
 συνειδήτοποι ἄνδρες καὶ κατ' αὐτὴν τὴν παραμονὴν τοῦ
 θανάτου τὼν δύνανται νὰ κοιμῶνται, βλέπει καθήμενον
 πλησίον τῆς κλίνης του τὸν φίλτατον μαθητὴν του Κρί-
 τωνα, ὅστις ἀπὸ τὰ χαράγματα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ
 δεσμωτήριον, διὰ νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν διδάσκαλόν του
 ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἐπρόκειτο νὰ τῷ δώσωσι τὸ κώνειον,
 καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταπέισῃ αὐτὸν νὰ φύγῃ ἐκ
 τῆς φυλακῆς, καθόσον τὰ πάντα ἦσαν ἤδη πρὸς τοῦτο
 ἑτοιμα.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἀκούει μὲ ἀταραξίαν
 τὴν ἀγγελίαν τοῦ ἐπικειμένου θανάτου του, ἀποκρούει
 ἀφ' ἐτέρου τὴν ἰδέαν τῆς δραπετεύσεως καὶ τὰς παρα-
 κλήσεις τοῦ Κρίτωνος.

Ἡ εὐπέθεια εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ εἰς τὰς
 ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ἦτο, κατὰ τὸν Σωκράτην, τὸ
 ἱερώτερον χρέος παντὸς πολίτου, ἀγαπῶντος ἀληθῶς τὴν
 πατρίδα του· ἐπροτίμησε λοιπὸν νὰ μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ
 καὶ νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του, παρά νὰ δραπετεύσῃ πα-
 ραβιάζων οὕτω τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ τὸ καθῆ-
 κον τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου.

Διὰ νὰ καταπέισῃ δὲ περὶ τούτου καὶ τὸν φίλον του
 Κρίτωνα, ὅστις ἐπέμενεν ἐπιθυμῶν τὴν διάσωσιν τοῦ δι-
 δασκάλου του, εἶπε πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς·

« Ἐάν, φίλε Κρίτων, ἤθελον ἀποφασίσαι νὰ δραπετεύσω
 ἐκ τῆς φυλακῆς, οἱ Νόμοι καὶ ἡ Πατρίς ἤθελον παρου-
 σιασθῆ ἐνώπιόν μου καὶ ἤθελον μὲ εἰπεῖ

« Τί κάμνεις, ὦ Σώκρατες; Ἀπεφάσισας νὰ μᾶς κα-
 ταστρέψῃς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ

Μηρός τε και Μαρτός και τῶν ἄλλων ἀπάντων τιμωτερον ἐστι Μαρτός.

κόλις, όταν οί νόμοι της δὲν φυλάττωνται, όταν αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων της δὲν ἐκτελῶνται; Φρονεῖς ἴσως ὅτι σὲ ἠδικήσαμεν, καὶ δι' αὐτὸ θέλεις νὰ μᾶς παραβιάσῃς; Ἄλλ' ἐλησμόνησας τὴν διδασκαλίαν σου μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ; Ἡ Πατρίς, ὦ Σώκρατες, διὰ τῶν νόμων της καὶ διὰ τῶν φροντίδων της ἐγέννησεν, ἔθρεψεν, ἐξεπαίδευσεν καὶ σὲ καὶ τοὺς γονεῖς σου καὶ τοὺς προγόνους σου. Εἶσαι τέκνον μου, εἶσαι θρέμμα μου· πῶς λοιπὸν τολμᾷς νὰ μὲ βλάβῃς; Ἐὰν ὁ πατήρ σου ἢ ὁ διδάσκαλός σου σὲ βλάψωσιν, ἢ ἄλλως πως σὲ κακοποιήσωσιν, ἔχεις ποτὲ δικαίωμα νὰ ἐπιστρέψῃς κατ' αὐτῶν τὸ βλάψισμα ἢ τὴν κακοποιήσαν; Οὐχὶ βεβαίως. Ἄλλα δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ Πατρίς εἶναι πολὺ τιμιώτερον καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ ὅλων τοὺς προγόνους σου· ὅτι πρέπει νὰ σέβῃσαι καὶ νὰ περιποιῆσαι αὐτήν, καὶ τοι θυμωμένην καὶ ἄδικον, καὶ ὅτι εὐπειθῶς χρεωστεῖς νὰ πράττῃς πᾶν ὅ,τι ἡ Πατρίς διατάττει, καὶ νὰ πληρωθῇς εἰς τὴν μάχην, ἢ καὶ ν' ἀποθάνῃς ὑπὲρ αὐτῆς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι, ἐὰν δὲν ἦναι ὅσιον νὰ παραβιάζῃ τις τοὺς γονεῖς καὶ τὰς διαταγὰς αὐτῶν, πολὺ ὀλιγώτερον ὅσιον εἶναι νὰ παραβιάζῃ τις τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς; »

— Τί ἡδυνάμην, ὦ φίλε Κρίτων, ν' ἀπαντήσω εἰς τὰς σοβαρὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις τῆς πατρίδος; ἐπρόσθεσεν ἐπὶ τέλους ὁ Σωκράτης. Ὁ δὲ Κρίτων, μὴ ἔχων τί ν' ἀπαντήσῃ, παρεδέχθη, ἂν καὶ λυπούμενος, ὡς ὀρθὴν τὴν ἀπόφασιν τοῦ διδασκάλου του, καὶ ἔπαυσε παρακαλῶν αὐτὸν νὰ δραπετεύσῃ.

Τοιουτοτρόπως δὲ ὁ φιλόπατρις Σωκράτης ἔπια τὴν ἐπιούσαν τὸ κώνειον, καὶ μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν μάρτυς τῆς ἀρετῆς, τῆς φιλονομίας, καὶ τῆς φιλοπατρίας του.

Ἀκολουθῶς διηγήθη ὁ γέρον ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἱστορίας τὸ ἐξῆς ὠραϊότατον παράδειγμα πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ ἀληθοῦς φιλοπατρίας.

Ο ΜΑΡΚΟΣ ΡΗΓΟΥΛΟΣ.

Περὶ τὰ 256 πρὸ Χριστοῦ, ὅτε διήρκει ὁ πρῶτος πόλεμος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων, ὁ Μάρκος Ῥήγουλος, ὢν ὑπατος τῆς Ῥώμης, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλων στρατῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τῆς Καρχηδόνας.

Κατ'ἀρχὰς ἐνίκησεν εἰς διαφόρους μάχας τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ὅτε οἱ Καρχηδόνιοι ἔκλεξαν ὡς στρατηγόν των Λακεδαιμονίον τινα, Ξάνθιππον καλούμενον, κατώρθωσαν καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Μάρκου νὰ καταστρέψωσι, καὶ αὐτὸν μετ' ἄλλων πεντακοσίων Ῥωμαίων νὰ αἰχμαλωτίσωσι.

Πέντε ὀλόκληρα ἔτη ἔμεινεν αἰχμάλωτος ὁ Ῥήγουλος ἐντὸς τῆς Καρχηδόνας. Ὅτε δὲ οἱ Καρχηδόνιοι, νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Μετέλλου, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην διὰ νὰ προτείνωσιν εἰρήνην καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων, συναπέστειλαν καὶ τὸν Ῥήγουλον, λαβόντες παρ' αὐτοῦ ὑπόσχεσιν ὅτι θέλει ἐπανέλθει εἰς τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας του, ἂν ἡ Ῥώμη ἀπορρίψῃ τὰς προτάσεις των. Συναποστέλλοντες δὲ καὶ τὸν Ῥήγουλον, ἤλιπζον ὅτι ἤθελεν ὑποστηρίξει τὰς προτάσεις τῶν πρέ-

σβεών των, ὅπως ἐλευθερωθῆ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἄλλ' ὅποια ἡ ἔκπληξις καὶ τῶν Καρχηδονίων πρέσβειων καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, ὅτε, παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τῆς Ῥωμαϊκῆς Γερουσίας, ἀντὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς Καρχηδονικὰς προτάσεις, κατεπολέμησεν ἐνθέρμως αὐτάς, ὡς ἀντιβαινούσας εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς Ῥώμης, θυσιάζων οὕτως ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος του πᾶν ἀτομικὸν αὐτοῦ συμφέρον.

Ἡ Γερουσία τῆς Ῥώμης, πεισθεῖσα ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ φιλοπάτριδος Μάρκου, ἀπέρριψεν ὅλας τὰς προτάσεις τῶν Καρχηδονίων, καὶ παρεδέχθη τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου.

Τότε δὲ οἱ φίλοι τοῦ Ῥηγούλου ἐπροσπάθησαν νὰ κρατήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην, προβλέποντες ὅτι, ἂν κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ἤθελεν ἐπανέλθει εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὁ θάνατός του ἤθελεν εἶσθαι βέβαιος.

Ἄλλὰ φιλοπατρία ἀληθῆς ἄνευ μεγάλης ἀρετῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὁ δὲ Ῥήγουλος, ὢν φιλόπατρις, ἀναγκαιῶς ἦτο καὶ ἐνάρετος, φίλος τῆς τιμῆς, καὶ ἐπομένως φύλαξ πιστὸς τῶν ὑποσχέσεών του. Ὄθεν, ἀποκρούσας τὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τῶν συμπολιτῶν του, ἐπανῆλθε μετὰ τῶν πρέσβειων εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅπου μαρτυρικὸς θάνατος ἐπεσφράγισε τὸν βίον τοῦ ἐνδόξου τούτου πολίτου τῆς ἀρχαίας Ῥώμης.

Ἐθνη, τῶν ὁποίων οἱ πολῖται δὲν εἶναι ἄξιοι ν' ἀποθάνωσι γενναίως ὑπὲρ πατρίδος, εἶναι ἔθνη χαμερπῆ καὶ χαῦνα, ἀνάξια ἐλευθερίας, ἀνάξια εὐγενοῦς ὑπάρξεως.

Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ πολιτικὴ εὐδαιμονία δὲν δύνανται

ν' ἀποκτηθῶσι, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον νὰ διατηρηθῶσιν, εἴαν ἕκαστος πολίτης δὲν ἦναι πάντοτε ἱκανὸς καὶ ἔτοιμος νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ πατρίδος.

Δὲν εἶναι δέ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, οὔτε ἀδύνατον, οὔτε δύσκολον νὰ μορφωθῶσι τοιοῦτοι οἱ πολῖται. Ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὁ Λυκοῦργος εἰς τὴν Σπάρτην μᾶς ἀπέδειξαν πόσον θαυματουργὸς εἶναι ἡ παιδιόθεν ἔμφρων καὶ σκόπιμος ἀνατροφή τῶν πολιτῶν.

Διατηρήσατε λοιπόν, φίλοι μου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Ἑλληνοπαίδων, ζωηρὰν καὶ ἀκμαίαν τὴν ὑγιάν σας διὰ τῆς ἐγκρατείας, τῆς λιτότητος, καὶ τῆς σωφροσύνης.

Ἐνισχύσατε, ὡς ἐκεῖνοι, διὰ τῆς τακτικῆς σωμασκίας καὶ τῶν κόπων τὰς σωματικὰς σας δυνάμεις.

Ἀσπᾶσθητε ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν φιλοτιμίαν, τὰ γράμματα, τὴν ἀρετὴν, τὴν σεμνότητα, καὶ τὴν ἐργασίαν.

Ἀγαπήσατε, ὡς τέκνα τοῦ χριστιανισμοῦ, τὴν γλυκυτάτην θρησκείαν τῶν γονέων σας, καὶ ἐκτελεῖτε πάντοτε τὰ θεῖα αὐτῆς παραγγέλματα.

Ἐμπνεύσθητε δέ, ὡς οἱ πρόγονοί σας, ὑπὸ εὐγενοῦς φιλοπατρίας. Καὶ τότε μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι θέλετε ἀναφανῆ καὶ ὑμεῖς πολῖται ἄξιοι μεγάλης καὶ ἐνδόξου πατρίδος.

Βεβαίως τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν τιμὴν εἶναι ἡ ζωὴ. Ὅσοι λοιπόν, ἐκφωνοῦντες μετ' ἐνθουσιασμοῦ

« Θάνατος ὑπὲρ πατρίδος εἶν' ἀθάνατος ζωὴ,

» Εἶναι δόξα αἰωνία καὶ ἡρωϊκὴ τιμὴ, »

Θυσιάζουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, εἶναι ἀναντιρρήτως τὰ πολυτιμότερα τέκνα αὐτῆς· ἀλλ' οὐχ ἦττον φιλοπατρίδες εἶναι καὶ ὅσοι δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος ὑποκύπτουν προθύμως εἰς ἄλλας θυσίας.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΕΞΟΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ὁ Λυκοῦργος, ἐρωτήσας τὸ μαντεῖον περὶ τῆς νομοθεσίας του, εὐχαρίστως ἤκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι οἱ νόμοι του ἦσαν καταλληλότεροι ὅπως προαγάγωσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς Σπάρτης, ἂν οἱ Σπαρτιᾶται ἐξακολουθήσωσι τηροῦντες αὐτούς.

Τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τοῦ μαντείου ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὴν Σπάρτην· ἀποχαιρετίσας δὲ καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, φοβούμενος μὴ λυθῇ διὰ τῆς ἐπανόδου του ὁ ὄρκος τῶν συμπολιτῶν του, καὶ καταργηθῶσιν οἱ νόμοι του πρὸς βλάβην τῆς Σπάρτης· διότι οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον ὀρκισθῆ ὅτι θέλουν φυλάξει αὐτούς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του.

Τοιαύτη ἦτο ἡ φιλοπατρία τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός! Ἄν καὶ κατὰ τὸν Εὐριπίδην οὐδὲν φίλτερον τῆς πατρίδος γῆς, μακάριος δὲ ὅστις εὐτυχῶν μένει ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ὁ Λυκοῦργος ὅμως διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Σπάρτης ἐθυσίασε τὴν γλυκυτάτην ταύτην μακαριότητα, καὶ ἐκούσιως ὑπεβλήθη εἰς ὅλας τὰς στερήσεις καὶ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ξενιτεία καθ' ἡμέραν ποτίζει τοὺς ξένους.

Διὰ τῆς θυσίας του δὲ ταύτης οἱ Σπαρτιᾶται, διατηρήσαντες τὰς σοφὰς αὐτοῦ διατάξεις πεντακόσια ὀλό-

κληρα ἔτη, ἐξηκολούθησαν ζῶντες εὐτυχεῖς καὶ ἔνδοξοι. Πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ μεγάλου τούτου πολίτου ἀνήγειραν ἱερόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατ' ἔτος ἐθυσίαζον, τιμῶντες τὸν Λυκοῦργον ὡς ἄλλον εὐεργέτην θεόν.

Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΤΑΞΕΡΞΗΣ.

Ὁ Ἴπποκράτης, μᾶς εἶπεν ἀκολουθῶς ὁ Γερσοστάθης, ὁ μέγας ἰατρὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Κῶ, ἐπωνομάσθη δὲ πατὴρ τῆς ἰατρικῆς, καθὼς ὁ Ὅμηρος πατὴρ τῆς ποιήσεως, καὶ ὁ Ἡρόδοτος πατὴρ τῆς ἱστορίας.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁ Ἄρταξέρξης, γνωρίζων ἐκ φήμης τὴν μεγάλην ἰατρικὴν ἱκανότητα τοῦ Ἑλληνος ἰατροῦ Ἴπποκράτους, προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀσίαν, προσφέρων πλουσιώτατα δῶρα καὶ θησαυροὺς μεγάλους. Ἄλλ' ὁ Ἴπποκράτης ἀπέβαλε καὶ τὰ δῶρα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, καὶ εὐχαρίστως ἐθυσίασε τὸ ἀτομικόν του συμφέρον, προτιμήσας νὰ τρέξῃ εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς βοήθειαν τῶν δημοσίων του, καταμαστιζομένων περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὑπὸ θανατηφόρου λοιμοῦ.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΓΕΙΡΑ.

Παρομοίαν εὐγενῆ θυσίαν τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ συμφερόντων χάριν τῆς καταστραφείσης πατρίδος του ἔκαμε καὶ ὁ ἐκ Σταγείρων τῆς Μακεδονίας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης.

Ὅτε ὁ βασιλεὺς Φίλιππος, θέλων ν' ἀνταμείψῃ αὐτὸν διὰ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου κόπους του, ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖον δῶρον, ποῖαν χάριν ἐπιθυμεῖ; « οὐδεμίαν ἄλ-

λην, ἀπεκρίθη ὁ φιλοπάτρις Ἀριστοτέλης, παρὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος μου. »

Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ πρωτίστη τῶν ἐπιθυμιῶν μας, ἡ μεγίστη τῶν εὐτυχιῶν μας ἄς ἦναι ἡ ἀνάστασις, ἡ εὐδαιμονία, ἡ δόξα τῆς πατρίδος. Πᾶσα δὲ ἄλλη ἐπιθυμία ἄς ἦναι δευτερεύουσα καὶ ὑποτελής εἰς ἐκείνην.

ΘΥΣΙΑ ΠΑΘΩΝ.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι φιλοπάτριδες μόνον οἱ θυσιάζοντες τὴν ζωὴν ἢ τὴν περιουσίαν των ἢ τὰ συμφέροντά των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Φιλοπάτριδες θέλετε ὀνομασθῆ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, ἂν θυσιάζητε καὶ τὰ πάθη σας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ψυχὴ ἐμπαθῆς καὶ κακοήθης δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῆ τὸν ἱερόν τῆς πατρίδος ἔρωτα. Ἄνθρωποι ὑπὸ παθῶν κυριεύμενοι, οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριοι εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς δύναται νὰ συζήσῃ ἡ φιλοπατρία !

Ἐὰν ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἐθυσίαζε τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις νεανικά του πάθη, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναφανῆ εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν εἰς τὴν Σαλαμίνα δὲν ἐκυρίευσεν τὸν θυμὸν του, καὶ δὲν ἐθυσίαζε γενναίως τὴν κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου ἀγανάκτησίν του, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναδειχθῆ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ δὲ Ἀριστείδης, θυσιάζων εὐγενῶς πᾶν αἶσθημα φιλοπρωτίας καὶ ἐγωϊσμοῦ, εἰς μὲν τὸν Μαραθῶνα ἐδόξασε τὰς Ἀθήνας, παραχωρήσας τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μιλτιά-

ται ἢ ἐκτελεῖται ὑπό τινος τῶν συμπολιτῶν μας, ἄς μὴ ζηλεύωμεν, ἄς μὴ φθονῶμεν, ἄς μὴ ἀντενεργῶμεν, ἄς μὴ συκοφαντῶμεν· ἀλλ' ὀλοφύχως ἄς ὑποστηρίζωμεν αὐτό, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ μας ἂν ἔγινεν ἡ πρότασις ἢ ἡ πράξις. Τοιουτοτρόπως καὶ τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος δὲν ἐμποδίζομεν, καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῆς συνωφελούμεθα καὶ τιμῶμεθα.

- « Ὅταν ἡ μήτηρ εὐτυχῆ, ὅλοι συνευτυχοῦμεν,
 » Καὶ ὅταν ἦναι εὐδοξος, ὅλοι συνευδοξοῦμεν.
 » Ἄλλ' ὅταν πέση εἰς αὐτὴν σκότος καὶ δυστυχία,
 » Φεῦ! ἄδοξα καὶ δυστυχῆ εἶναι καὶ τὰ παιδιά! »

Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν συμπολιτῶν μας ἀντὶ νὰ φαρμακεύη, ἀπ' ἐναντίας ἄς εὐφραίνῃ τὴν καρδίαν ἡμῶν· διότι συνήθως ἡ δόξα ὀλίγων ἀτόμων ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Ἐντὸς δὲ τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας ἐπαναπαύεται ἡ φιλοτιμία, καὶ ἀνευρίσκεται ἡ εὐτυχία ἐκάστου πολίτου.

Ὁ Ἀριστείδης συντελέσας εἰς τὴν δόξαν τοῦ ἀντιπάλου του, ὑποστηρίξας τὰ ὀρθὰ σχέδιά του, καὶ συναγωνισθεὶς ὑπ' αὐτόν, δὲν ἐδόξασε μόνον τὸν Θεμιστοκλέα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν συνεδόξασε, καὶ ὀλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν Σαλαμίνα διέσωσεν.

Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΣ.

Φιλοπατρία ἄνευ φιλοπονίας δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ὀνομασθῆ φιλόπατρις, ἂν διὰ τῶν ἀγώνων, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων ἢ διὰ τῆς ἀρετῆς του δὲν ἀνα-

φανῆ ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' οὔτε ἡ στρατιωτικὴ πείρα, οὔτε τὰ χρήματα καὶ ἡ παιδεία, οὔτε ἡ ἀρετὴ δύνανται ποτε ν' ἀποκτηθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ὀκνηρίας.

Πολῖται διάγοντες βίον ἄεργον καὶ ὀκνηρόν, ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἐνασχολήσεως, καὶ ἐπομένως ἀναιδῶς ἐπιβαρύνοντες καὶ συμπολίτας καὶ πατρίδα, βεβαίως οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτρόπαιοι καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται.

Διὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν τῆς πατρίδος κοπιάσατε, φίλοι μου, ἐνόσω εἰσθε νέοι, οὐχὶ μόνον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν γραμμάτων ὅπως καλλιεργήσητε, ἀλλὰ καὶ πόρον ζωῆς σταθερὸν ὅπως ἀποκτήσητε.

Αἰσχρὸν καὶ ἄτοπον θέλει εἶσθαι, ἂν ἡμέραν τινὰ παρουσιασθῆτε ἐνώπιον τῆς μεγάλης μητρός, οὐχὶ προσφέροντες εἰς αὐτὴν ὡς φιλόστοργα τέκνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν κόπων σας, ἀλλὰ ζητοῦντες παρ' αὐτῆς, ὡς ὀκνηροὶ ἢ ἄσωτοι υἱοί, τροφὴν καὶ περίθαλψιν.

Ἄσυγκρίτως δ' αἰσχρότερον καὶ ἀναιδέστερον θέλει εἶσθαι ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, δι' ἔλλειψιν ἰδίων καταντήσητέ ποτε σφετεριζόμενοι τὰ τῆς πατρίδος.

Ἡ ἐργασία, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπον, οὔτε τοὺς σοφοὺς, οὔτε τοὺς πολιτικούς, οὔτε τοὺς στρατιωτικούς δύναται ποτε ν' ἀτιμάσῃ.

Ὁ Σωκράτης ἦτο ἀγαλματοποιός. Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων μετέβησαν τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Κιχκινάτος, ὁ σωτὴρ τῆς Ῥώμης, καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ τελευταῖος ἔνδοξος στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγρούς των. Ἰδίαις χερσὶ καὶ ὁ Φωκίων ἤντλει τὸ

ὑδωρ, ἐνώ ἡ ἐνάρετος σύζυγός του ἐζύμονε τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου της.

Ἐὰν ἀγαπᾶτε λοιπὸν τὴν πατρίδα, ἀγαπήσατε ἐκ νεότητός σας καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἀποστράφητε δὲ τὴν ἀργίαν, διὰ νὰ μὴ ἀποστραφῇ ὑμᾶς ἡ πατρίς.

ΑΜΟΙΒΑΙ ΚΑΙ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ.

Ἐὰν δέ ποτε ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἐμπνεόμενοι, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὑποκύψητε εἰς ἀγῶνας καὶ θυσίας, μὴ καταδεχθῆτε νὰ ζητήσητε ἀμοιβὰς καὶ τιμὰς.

Αἱ ἀμοιβαὶ καὶ αἱ τιμαί, χορηγούμεναι δικαίως καὶ αὐθορμήτως ὑπὸ τῆς πατρίδος, στολίζουσι βέβαια καὶ ἐνθαρρύνουσι τὰ ἀγαθὰ τέκνα αὐτῆς· ἀλλὰ ζητούμεναι ἀμαυρόνουσι καὶ ἐξευτελιζοῦσι καὶ τοὺς ἐπαιτοῦντας αὐτάς, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ἡ μόνη ὠραία ἀμοιβὴ τῶν ὑπὲρ πατρίδος θυσιῶν καὶ ἀγῶνων σας ἄς ᾖ ἡ γλυκυτάτη συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς αὐτὴν υἱικῶν καθηκόντων σας.

Ὁ Μιλτιάδης, ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας, καὶ ὁ Πελοπίδας, οὐχὶ διὰ τιμῶν καὶ ἀνδριάντων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐνδόξως ἀπηθανατίσθησαν. « *Εἰ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι ἐπιθυμεῖς, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν* » ἔλεγεν ἡ Ἀρετὴ πρὸς τὸν νέον Ἡρακλέα.

Ἄν δέ ποτε ἡ πατρίς, καὶ τοι εὐεργετηθεῖσα παρ' ὑμῶν, φανῇ ἀχάριστος, μὴ ἀδημονήσητε, μὴ ἀγανακτήσητε· ἀλλ' ἐνθυμήθητε τὸν Ἀριστείδην ἐξοριζόμενον, καὶ ὁμῶς

ευχόμενον ὑπὲρ τῆς πατρίδος του· τὸν Κίμωννα ἐξωστρακισμένον, ἀλλὰ τρέχοντα προθύμως ὅπως συναγωνισθῆ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του· τὸν Δημοσθένην εἰς τὴν ἐξορίαν του, ἀγορεύοντα ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων· τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωννα εἰς τὴν φυλακὴν πίνοντας τὸ κώνειον, ἀλλ' εὐπείθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἀμνησικακίαν ὑπὲρ τῶν φονέων των συνιστῶντας.

Ποτὲ δὲ μὴ ταυτίσῃτε τοὺς προσωπικοὺς ἀντιπάλους καὶ τοὺς ἀτομικοὺς ἐχθροὺς σας μὲ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς πατρίδος· καὶ ἐπομένως ποτὲ μὴ ἀνεχθῆτε ὡς ἐκ τῶν ἀτομικῶν παθῶν σας νὰ βλαφθῆ ὅπωςδὴποτε ἡ πατρίς.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ ἀγαθὸς γέρον.

Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ του ἤστραπτον, αἱ παρειαὶ του ἐφλόγιζον, αἱ χειρονομίαι του ἦσαν ἐκφραστικώταται, καὶ ἡ φωνὴ του μελωδική.

Σέβας καὶ ἐνθουσιασμὸς ἐκυρίευσον τὸν Γεροστάθην δσάκις περὶ τῆς φιλοπατρίας τῶν προγόνων μας ἐπρόκειτο· λύπη δὲ καὶ μελαγχολία ἐζωγραφίζοντο ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ὅτε περὶ τῶν δεινῶν τῆς πατρίδος ἀνέφερεν. Ἄλλ' ὅτε περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῆς ὠμίλει, γλυκὴ μειδίαμα ἐφαίνετο εἰς τὰ χεῖλη του, καὶ ἀκτίνες ἐλπίδος ἔλαμπον ἐπὶ τοῦ μεγάλου μετώπου του.

Ποτέ, ποτὲ δὲν θέλω λησμονήσει τὸν Γεροστάθην τῆς ἡμέρας ἐκείνης! ἦτο θεῖος! καὶ θεῖον αἶσθημα ἐνεφύσησεν εἰς τὰς νεανικὰς μας καρδίαις.

Ὅτε πρὸς τὴν ἐσπέραν ἀπεχωρίσθημεν, μᾶς ἔδωκε τοὺς ἀκολούθους στίχους, γεγραμμένους ἰδιοχείρως ἐπὶ τεμα-

χίου χάριτος, τὸ ὁποῖον εἰσέτι διατηρῶ ὡς τὸ πολυτιμότερον τῶν κειμηλίων μου.

«Τῶν τέκνων σου αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ φιλοπατρία

»Πάσαι ποτὲ σ' ἐδόξασαν, Πατρίς μου σεβασμία!

»Αὐτὰς λοιπὸν ἄς ἀσπασθῶ ὡς τέκνον γνήσιόν σου,

»Καὶ ἄς προσφέρω πρόθυμος τὸ πᾶν εἰς τὸν βωμόν σου!»

Η ΔΥΣΙΣ.

« Οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ
οὐδὲν κακὸν οὔτε ζῶντι
οὔτε τελευτήσαντι. »

(Πλάτωνος.)

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗΝ τινὰ ἑσπέραν τοῦ 1820 ἔτους, διὰ νὰ μᾶς δεῖξῃ ὁ Γεροστάθης τὴν μεγαλοπρεπῆ δύσιν τοῦ ἡλίου, μᾶς ὠδήγησεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου, ὅπου πρὸ δύο περιπτῶν ἐτῶν εἶχομεν θαυμάσει μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον μεγαλοπρεπῶς ἀνατέλλοντα.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσης! Ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου πρῶτην φορὰν εἶδομεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἀνέτειλαν καὶ αἱ πρῶται εὐεργετικαὶ ἀκτῖνες τῆς μετὰ τοῦ γέροντος φιλίας ἡμῶν.

Ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου λόφου εἶδομεν μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον δύοντα, ἔδυσαν καὶ αἱ γλυκεῖαι ἀκτῖνες, τὰς ὁποίας ἡ ἀγαθότης τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀπέπεμπεν.

Ἐκτοτε πλέον δὲν συνεπεριδιαβάσαμεν μετ' αὐτοῦ! ἐκεῖνος ἦτο ὁ τελευταῖος μετὰ τοῦ Γεροστάθου περίπατος!

Ὁ λόφος ἦτο ὑψηλὸς καὶ ἀνωφερής· ὁ δὲ γέρον πολὺ ἐκοπίασε καὶ ἐθερμάνθη ἀναβαίνων αὐτόν.

Ἡ ἡμέρα ἦτο μᾶλλον δροσερὰ ὡς ἐκ τοῦ πνέοντος βορείου ἀνέμου· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ λόφου ὁ βορέας ἐφύσα μᾶλλον ψυχρὸς, καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος αἰσθαντικῶς ὑπενθύμιζεν.

Ὅτε ἐπὶ τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὁ λαμπρὸς δίσκος τοῦ ἡλίου ἐπλησίαζε νὰ κρυφθῆ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ὁ δὲ Γερροστάθης ἐπροκάλεσε τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου φαινομένου.

Βραδέως καὶ βαθμηδὸν κατήρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄστρον τῆς ἡμέρας· λαμπρὸς δὲ καὶ ἀξιοθαύμαστος ἦτο ὁ ποικίλος χρωματισμὸς τῶν πέριξ συνέφων· ἄλλα ἐξ αὐτῶν ἐφαίνοντο ὀλόχρυσα, ἄλλα κατακόκκινα καὶ φλογώδη, καὶ ἄλλα ἰοειδῆ· ὠραιότατη δὲ ἦτο καὶ ἡ λεπτὴ ἐπιχρύσωσις, τὴν ὁποίαν αἱ δύουσαι ἀκτῖνες ἐπροξένουν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ ἐρυθριῶντων βουνῶν.

Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἐχάθη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἡ ἐπιχρύσωσις ἐσβέσθη, ἡ ποικιλία τῶν οὐρανίων χρωμάτων βαθμηδὸν ἐξηλείφθη, καὶ σοβαρὰ μελαγχολία ἐκάλυψεν ἅπασαν τὴν φύσιν.

— Τοιοῦτοτρόπως, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ἔδυσε καὶ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος καὶ ὁ πολιτισμὸς, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ ἐλευθερία, καὶ ἡ δόξα. Ὑπὸ τὴν ἀχλὺν δὲ τῆς ἀπαιδευσίας σκότος καὶ ἀθυμία περιεκάλυψαν ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος, ὅστις ἤδη ἔδυσεν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, λαμπρὸς πάλιν θέλει ἀνατείλει αὔριον, διὰ νὰ φωτίσῃ

καὶ ὕωγονήσῃ καὶ ἡμᾶς καὶ ὅλην τὴν φύσιν. Τίς ἐξεύρει ἂν εἰς τὰς βουλάς τοῦ Ὑψίστου δὲν ἦναι ἀποφασισμένον ὥστε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄστρον ν' ἀνατείλῃ πάλιν, καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ δρίζοντος ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐνομία, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, αἱ προγονικαὶ ἀρεταί, καὶ ἅπαντα ἡ ἀρχαία δόξα καὶ λαμπρότης ;

Τὴν ποθητὴν ταύτην ἀνατολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστέρος ἄς εὐχώμεθα πάντες ἀπὸ καρδίας, παιδιά μου, ὁσάκις αὐγὴν καὶ ἐσπέραν πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένοι ἀπευθύνωμεν πρὸς τὸν ἐλεήμονα Θεὸν τὰς παρακλήσεις ἡμῶν.

Ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν μία εἶναι καὶ ἡ ἐλπίς ὡς χριστιανοὶ λοιπὸν ἄς ἐλπίζωμεν τὴν ἀνατολὴν ταύτην. Ἀλλὰ πρὸς πραγματοποίησιν τῆς γλυκυτάτης αὐτῆς ἐλπίδος, ἄς μὴ παύωμεν καὶ τὴν ἀρετὴν σταθερῶς ἐργαζόμενοι, καὶ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς φιλοπονίας ἐξασκοῦντες καὶ αὐξάνοντες τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῶ τῆς φίλης πατρίδος.

Ἐν τούτοις ὁ βορέας ἐξηκολούθει πνέων σφοδρότερος, καὶ τὸ ψῦχος ἐγίνετο δριμύτερον. Συναισθανθεὶς δὲ αὐτὸ ὁ Γεροστάθης συνεκαλύφθη, καὶ ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, ἡμεῖς δὲ ἠκολουθήσαμεν τὸν γέροντα μέχρι τῆς οἰκίας του, ὅπου τῷ ἠυχήθημεν καλὴν νύκτα, καὶ ἀπεχωρίσθημεν.

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ.

Ἄλλ' αἱ καλονυχτικαὶ εὐχαί μας δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθησαν, διότι ὁ Γεροστάθης διῆλθε νύκτα κακίστην. Τὴν ἐπιούσαν δὲν εἶδομεν αὐτόν· ἐμάθομεν δὲ ὅτι, ἔχων

θέρμην και βήχα σφοδρότατον, προσεκάλεσε πρὸς ἐπίσκεψίν του τὸν ἰατρὸν τῆς κωμοπόλεως.

Ἄτυχῶς ἡ κωμόπολις δὲν εἶχεν εἰτέτι παρὰ ἓνα καὶ μόνον ἰατρὸν καὶ αὐτὸν ἐμπειρικόν. Τὸ δὲ ζεστὸν χαμαίμηλον καὶ ἡ θερμολουσία, τὰ ὁποῖα διέταξε, δὲν ἀπήλλαξαν τὸν Γεροστάθην ἀπὸ τὰ δεινά του, ἂν καὶ πρὸς ὥραν ἐλάφρωσαν ὀλίγον αὐτόν. Τὴν ἐπιούσαν ἡ θέρμη ἐπανῆλθε σφοδροτέρα, καὶ ὑπὸ τοῦ σκληροῦ του βηχῶς ἔτι μᾶλλον ἠνωχλήθη.

Ὁλόκληρον τὴν κωμόπολιν κατετάραξεν ἡ ἀσθένεια αὕτη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Οἱ δὲ προεστῶτες, βλέποντες τὴν χειροτέρευσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἔστειλαν ἀμέσως εἰς Ἰωάννινα ἔφιππον, διὰ νὰ προσκαλέσωσιν ἐκεῖθεν τὸν ἐπιστήμονα καὶ εὐπόληπτον ἰατρὸν I. T.

Ὁ ἰατρὸς I. T., ὅστις ἐκ φήμης ἐγνώριζε τὸν ἀξιοτίμον Γεροστάθην, ἔσπευσεν ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἔλθῃ. Ἡ δὲ ἐμφάνισις αὐτοῦ ἐνέπλησεν ὅλους χαρᾶς καὶ ἐλπίδος.

Ματαίᾳ ὁμῶς καὶ διαβατικῇ ἀνεφάνῃ καὶ ἡ ἐλπίς καὶ ἡ χαρὰ μας. Κατηφῆς καὶ περίλυπος ἐξελθὼν ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ ἀσθενοῦς ὁ ἰατρὸς, εἶπε πρὸς τοὺς προεστῶτας — Λυποῦμαι, διότι πολὺ ἀργὰ ἔφθασα ἡ ἀσθένεια εἶναι σφοδρὰ περιπνευμονία, ἡ φλόγωσις ἐκορυφώθη, καὶ μικροτάτη ἐλπίς θεραπείας μένει πλέον εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ἀπόπληκτοι ἐμείναμεν ὅλοι, ὅτε ἠκούσαμεν τοὺς ἀπελπιστικούς αὐτοὺς λόγους τοῦ ἰατροῦ.

Τὸ Σχολεῖον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἶχεν ἐρημώσει. Ἀπὸ τὰ χαράγματα δὲ μέχρι τῆς νυκτὸς περίλυποι καὶ σκυθρωποὶ ἐσυσσωρευόμεθα ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ ἀ-

σθενοῦς, περιμένοντες νὰ μάθωμεν εὐχάριστόν τι περὶ τῆς υγείας αὐτοῦ.

Οἱ δὲ πατέρες καὶ αἱ μητέρες ἡμῶν, ἐγκαταλιπόντες καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἔργα των, δὲν ἔπαυον ἡμέραν καὶ νύκτα περιποιούμενοι φιλοφρόνως τὸν ἀσθενῆ.

Ἀξιοθαύμαστος ἦτο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων ἀνεξαίρετως ἡ ἀγαθότης τοῦ σεβασμίου ἀνδρός. Μεγίστη τῷ ὄντι καὶ μαγικὴ ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγαθοεργίας!

Ἐν τούτοις ὁ ἰατρός, ἅμα ἐπισκεφθεὶς τὸν Γεροστάθην, διέταξε διπλὴν φλεβοτομίαν καὶ ἐπίθεσιν ἀφθόνων βδελλῶν, τῷ ἔδωκε δὲ καὶ τινὰ ἰατρικά, τὰ ὁποῖα μεθ' ἐαυτοῦ εἶχε φέρει ἐξ Ἰωαννίνων.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Τὴν ἐπιούσαν εὐχαρίστως ἐμάθομεν ὅτι ὁ Γεροστάθης, ὦν ὀλίγον καλλίτερα, ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἴδῃ· σιωπηλοὶ λοιπὸν εἰσῆλθομεν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς.

— Καλῶς ἤλθετε, μικροὶ μου φίλοι, μὲ φωνὴν βραγχηνὴν καὶ ἀδύνατον μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, πολὺ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσω πρὶν διὰ παντὸς σᾶς ἀποχωρισθῶ· εὐχαριστῶ τὸν Πανάγαθον, ὅστις εἰσήκουσε καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐχὴν μου.

Ὑπὸ σφοδροῦ βηχὸς διεκόπη ἡ ὁμιλία τοῦ γέροντος· Ἡμεῖς δέ, ἀκούσαντες περὶ ἀποχωρισμοῦ, ἤρχισαμεν νὰ ἑδωρώμεθα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀγωνιῶν ἔβηχε.

— Μὴ κλαίετε, παιδιὰ μου, ἐπανελάβε μετ' ὀλίγον ὁ γέρον, ὅλοι ἐγεννήθημεν διὰ ν' ἀποθάνωμεν· εὐτυχῆς δὲ ὁ ἀποθνήσκων ἐν τῷ μέσῳ τύσων φίλων. Μὴ κλαίετε,

φίλοι μου, μὴ φοβεῖσθε τὸν θάνατον. Διὰ τοῦ θανάτου ὁ ἐλεήμων Θεὸς πολλάκις παρηγορεῖ τοὺς δυστυχοῦντας, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ μελλούσας δυστυχίας ἀπαλλάττει τὰ ἀγαπητὰ πλάσματά του. Τοῦ χριστιανοῦ ὁ θάνατος δὲν εἶναι καταστροφή, δὲν εἶναι ἐξόντωσις· εἶναι ἐλπίς ἰλαρωτέρου φωτός, εἶναι ἀρχὴ νέας ὑπάρξεως, εἶναι ἀθανασία ἀτελεύτητος, ἥ, καθὼς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὁ θάνατος εἶναι μετοίκησις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆν ἐπίγειον εἰς τῆν οὐρανίαν ζωὴν. Ὅλοι ἀργὰ ἢ ὀγλίγωρα θέλομεν ὑποβληθῆ εἰς τὴν μετοίκησιν ταύτην.

Εἰς τὴν παροῦσαν δὲ πρόσκαιρον ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν εἰσερχόμεθα, ὅπως δοκιμασθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριαι ὅσαι δυνηθῶσι νὰ ἐξέλθωσιν ἀκηλίδωτοι καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τῆς φθαρτῆς ταύτης ὕλης, τῶν παθῶν, καὶ τῶν ὕλικῶν συμφερόντων.

Ἐάν ἐν κακίαις καὶ ἁμαρτίαις ἤθελον διέλθει τὸν βίον, ἐν τῇ ἐσχάτῃ μου ταύτῃ ὥρᾳ βεβαίως ἤθελον θρηνεῖ, ἀναλογιζόμενος τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ὑψίστου· καὶ σεῖς δὲ τότε δικαίως ἠθέλετε κλαίει μετ' ἐμοῦ.

Ἄλλ' ὅστις, παιδία μου, ἀποθνήσκει μετὰ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσε κατὰ δύναμιν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καθήκοντά του· ὅστις, ἀφίνων τὴν γῆν, ἀφίνει συγχρόνως ἐπ' αὐτῆς μνήμην ἀγαθὴν, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ τρέμῃ, οὐδὲ νὰ λυπηταὶ μεταβαίνων εἰς τὴν αἰωνιότητα· ἀπ' ἐναντίας ἄς χαίρῃ καὶ ἄς ἀγάλληται, διότι πρὸς αὐτὸν ὁ δίκαιος Κριτῆς φωνάζει « *Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, εἰσελθε εἰς τὴν αἰώνιον χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.* »

Μὴ κλαίετε λοιπόν, ἀγαπητοὶ μου φίλοι· ἂν τὰ φθαρτὰ σώματά μας πρόκηται ν' ἀποχωρισθῶσιν, αἱ ἀθάνατοι ὁμῶς ψυχαί μας ποτὲ δὲν θέλουν ἀποχωρισθῆ. Ἡ ἰδική μου, μεταβαίνουσα εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, θέλει καθικετεύει τὸν Ὑψιστον ὅπως σᾶς φωτίζῃ καὶ καθοδηγῇ πάντοτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, καὶ τοιοῦτοτρόπως θέλει εἶσθαι πάντοτε μεθ' ὑμῶν. Σεῖς δὲ θέλετε εἶσθαι ἐπίσης μετ' ἐμοῦ, ἐάν, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσητε πάντοτε ἀγαπῶντες καὶ ἐνθυμούμενοι τὸν φίλον τῆς νεότητός σας, τοὺς λόγους του, τὰς διηγήσεις του, συλλογιζόμενοι εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς σας τί ἤθελεν εἰπεῖ περὶ αὐτοῦ ὁ γέρον Γεροστάθης.

Οἱ λόγοι αὐτοί, ἀντὶ νὰ καταπαύσωσιν, ἤρξαντο εἶναι μᾶλλον τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀδύρμους ἡμῶν, καὶ καταφιλοῦντες τὰς θερμὰς χεῖρας τοῦ γέροντος, κατεβρέχονεν αὐτὰς μὲ τὰ θερμότερα δάκρυά μας.

Συνεκινήθη τότε καὶ ὁ γέρον, ἐδάκρυσε, μᾶς ἠσπάσθη, καὶ μᾶς ἠλόγησεν· ἡ δὲ συγκίνησις αὐτῆ τῷ ἐπέβαλεν ἐπὶ τινα ὄραν σιωπῆν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέλους διέκοψε διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων, οἵτινες βαθέως ἔμειναν ἐντυπωμένοι εἰς τὴν ψυχὴν μου, καὶ ζωηροὶ πάντοτε ἐπανέρχονται εἰς τὰ ὦτά μου.

— Ζήσατε, φίλοι μου, πιστοὶ πάντοτε εἰς τῶν πατέρων σας τὴν θρησκείαν· αὐτὴ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινῶν τῆς πολυχρονίου δουλείας μᾶς παρηγόρησεν· αὐτὴ μᾶς ἐδίδαξε μὲ καρτερίαν καὶ μὲ ἐλπίδα νὰ ὑποφέρωμεν τὰ δεινὰ μας· αὐτὴ διετήρησε τὴν ἐθνικὴν ἐνότητά μας, τὴν ὠραίαν μας γλῶσσαν, καὶ τὸν ἔνδοξον ἑλληνισμόν μας. Ὑπὸ ὁποιασδήποτε περιστάσεις, ὑπὸ ὁποιοῦσδήποτε κατα-

διωγμούς ἢ σατανικὰς ξένων ραδιουργίας καὶ ἂν εὐρεθῆτε, μείνατε πάντοτε πιστοί, ἠνωμένοι καὶ ἀκράδαντοι ὑπὸ τὴν ἀγίαν σημαίαν τῆς, ὅπως διατηρηθῆ οὕτω τὸ πολυπαθὲς ἔθνος ἡμῶν πάντοτε ἓν καὶ ἀδιαίρετον.

Μετὰ Θεὸν δὲ ἀγαπήσατε τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς σας· διὰ τῆς φιλοπονίας δέ, τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς εὐγενοῦς θυσίας τῶν παθῶν σας ἀναδείχθητε προσφιλῆ τέκνα καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων ὑμῶν.

Προσέχετε ἐπομένως τὴν υἰγιάν σας, φωτίζετε τὴν ψυχὴν σας, ἐξευγενίζετε τὴν καρδίαν σας, ἀσπάσθητε τὰς χριστιανικὰς καὶ προγονικὰς ἀρετάς, καὶ ἀποφεύγετε πᾶν αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον. Ἐχοντες δὲ κατὰ νοῦν ὅτι τὸ μὲν γήϊνον σῶμά σας θέλει ἐπανέλθει εἰς τὴν γῆν, ἡ δὲ ἀθάνατος ψυχὴ σας θέλει μεταβῆ εἰς τὴν αἰωνιότητα, μὴ παύσητε ἀγωνιζόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν ν' ἀφήσητε, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τοῦ Πλάστου φαιδροὶ νὰ παρουσιασθῆτε.

Εἰς τὸν λαβύρινθον τοῦ κόσμου ἐμβαίνοντες, πολλὰς κακίας καὶ πάθη δυσειδῆ θέλετε ἀπαντήσῃ, παιδιά μου· εἰς πολλὰς δὲ δυστυχίας ἀπροσδοκῆτως ἴσως θέλετε ἐκτεθῆ.

Καὶ τὰς μὲν δυστυχίας γενναίως ὑπομείνατε, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀσυγκρίτως μεγαλύτεραι, τὰς ὁποίας μὴ ἔχοντες εὐχαριστεῖτε καὶ δοξάζετε τὸν Θεόν.

Ἐνώπιον δὲ τῆς κακίας καὶ τῶν αἰσχυρῶν παθῶν μὴ ἀπελπισθῆτε, διὰ νὰ μὴ καταντήσητε μισάνθρωποι, καὶ ἐπομένως ὄντα περιττὰ καὶ ἄχρηστα ἐπὶ τῆς γῆς. Μὴ δειλιάσητε δέ, διὰ νὰ μὴ καταστραφῆτε ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ

γενναίως και ἐμφρόνως παλαίσατε, ὅπως ἡ ἀρετὴ ἀναφανῆ νικηφόρος.

Οὐδείς Ὀλυμπιονίκης ἄνευ ἀγώνων· ἀγώνων δὲ καὶ μαχῶν στάδιον εἶναι δυστυχῶς τὸ στάδιον τοῦ βίου. Εὐτυχεῖς ἂν ἐξέλθητε νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι, ὡς ἐκ τοῦ λαβυρίνθου τῆς Κρήτης ἐξῆλθε ποτὲ ὁ Θησεύς.

Μὴ παραμελήσητε δὲ τὸ παρόν, ἐπιηραζόμενοι ἀπὸ τὸ παρελθόν, ἢ ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὸ μέλλον. Τὸ παρελθόν παρήλθε, τὸ δὲ μέλλον ἄδηλον καὶ ἀβέβαιον.

Μὴ παύετε λοιπὸν ἐργαζόμενοι πάντοτε ἐντὸς τοῦ παρόντος, ὠφελούμενοι ἀπὸ τὰ μαθήματα τοῦ παρελθόντος, καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ μέλλοντος προσπαθοῦντες.

Τοιουτοτρόπως ἡ αὔριον θέλει σᾶς εὐρίσκει πάντοτε καλλιτέρους καὶ εὐτυχεστέρους. Ὄταν δὲ ἀπὸ τὴν παροῦσαν μεταβῆτε εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, εἴθε ν' ἀφήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἴχνη τινὰ διακεκριμένα, ἅτινα θέλουν καθοδηγήσει καὶ παρηγορήσει ὅσους κατόπιν ὑμῶν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν κινδυνώδη τοῦ βίου λαβύρινθον.

Ἵπάγετε τώρα, παιδιά μου, ἡσυχάσατε... μὴ κλαίετε πλέον... θέλομεν ἐνταμωθῆ πάλιν... ἂν ὄχι ἐπὶ τῆς γῆς... βεβαίως ὅμως εἰς τὸν οὐρανόν. »

Ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν· ἡμεῖς δὲ ὀδυρόμενοι ἐπέσαμεν ἐπὶ τῆς κλίνης του, καταφιλοῦντες τὰς χεῖράς του· ὁ δὲ γέρων καὶ πάλιν μᾶς ἠσπάζετο καὶ μᾶς ἠύλογει.

Ἄλλ' εἰσελθὼν ὁ ἰατρός, καὶ ἰδὼν τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνήν, μᾶς προσεκάλεσε νὰ ἐξέλθωμεν.

Ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξίς μας· ἕκτοτε πλέον δὲν ἠκούσαμεν τὴν γλυκείαν φωνὴν του!

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἡ προῶν ἡ μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις μας συνετάραξεν αὐτόν, καὶ ἐχειροτέρευσε τὴν ἀσθένειάν του. Ὁ ἰατρὸς ἐπανέλαβε τὰς φλεβοτομίας· ἀλλὰ μικρὰ βελτιώσεις ἀνεφάνη. Ὁ γέρον ἐζήτησε τότε ν' ἀποχειρετίσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ τοὺς προεστῶτας διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίδας των. Ἀκολούθως ἐζήτησε τοὺς διδασκάλους, καὶ μετ' αὐτοὺς τὸν ἱερέα διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ κοινω- νήσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ καὶ τοῦ τελευταίου τούτου χριστιανικοῦ καθήκοντος συνωμίλησε μετὰ τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἱερέως περὶ τῶν θείων καλλωνῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἀγαλλιᾶσεως, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς κατὰ τε τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ θανάτου του.

Ἡθέλησε τότε ν' ἀποχειρετίσῃ καὶ τὸν ἀγαπητόν του κῆπον. Ὅτε δὲ ἤνοιζαν τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου, βλέμμα μελαγχολικὸν ἔρριψεν ὁ γέρον εἰς τὰ ἄνθη καὶ εἰς τὰ δένδρα τοῦ κήπου του.

Καὶ τὰ μὲν ἄνθη μαραμμένα παρουσιάσθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του· κατάχλωμα δὲ τὰ φθινοπωρινὰ φύλλα τὸ ἔν μετὰ τὸ ἄλλο ἔπιπτον κατὰ γῆς.

— Οὕτως, εἶπε τότε ὁ γέρον, πίπτουν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, σήμερον ὁ εἷς καὶ αὖριον ὁ ἄλλος. Καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου μου ἐμαράνθησαν καὶ παρῆλθον! ἀλλ' οἱ σπόροι, τοὺς ὁποίους εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας τῶν μικρῶν μου φίλων ἐπροσπάθησα νὰ ἐνσπείρω, εἴθε νὰ μὴ μαρανθῶσι ποτέ! Εἴθε ἡμέραν τινὰ νὰ βλαστήσωσι, καὶ ἀμάραντον δόξαν εἰς τὴν πατρίδα νὰ

καρποφορήσωσιν ! Αὐτὴ εἶναι ἡ θερμότερα εὐχὴ τῆς ψυχῆς μου. Εἰς Σὲ δέ, πάτερ ἀγαθέ, καὶ εἰς τοὺς συναδέλφους σου διδασκάλους ἀναθέτω τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐγκαρδίου μου ταύτης εὐχῆς.

Ἐξακολουθήσατε φωτίζοντες μετὰ ζήλου δι' ὠφελίμων καὶ βιωτικῶν γνώσεων τὸν νοῦν τῶν μικρῶν μαθητῶν σας. Γυμνάζετε καὶ ἐνισχύετε ἰδίως τὴν κρίσιν, τὴν καλλιαισθησίαν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀρετὴν αἴσθημά των. Συνειθίζετε αὐτοὺς εἰς τὴν σεμνότητα, τὸ σέβας, τὴν ὑπομονήν, καὶ τὴν φιλοπονίαν καὶ μὴ ἐπιτρέπετέ ποτε εἰς αὐτοὺς ν' ἀγαπῶσι τὸ φθαρτὸν σῶμά των περισσότερον τῆς ἀθανάτου ψυχῆς των. *Ἡ κατὰ Χριστὸν καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς πατρίδος διάπλασις τῶν Ἑλληνοπαίδων ἄς ᾗται ὁ κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς ὅλων τῶν ἀγῶνων καὶ ὅλων τῶν διδασκαλιῶν σας.*

Αὐτὰ ἀγωνιῶν καὶ πυρέσσειν εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διακοπτόμενος ὑπὸ σφοδροτάτου βηχός, ὡς ἀκολούθως μᾶς ἔλεγον οἱ διδάσκαλοι. Μετὰ τινα δὲ διακοπὴν ἔστρεψε πάλιν πρὸς τὸν κῆπον τοὺς θνήσκοντας ὀφθαλμούς του, ὑψώσας δ' ἔπειτα πρὸς τὸν οὐρανὸν μελαγχολικὸν βλέμμα, « *Θεέ μου, εἶπε, πόσα δένδρα ἤξιώθην γὰ ἰδῶ ἀρεστημένα ! . . . ἀλλὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος . . .* » Καὶ μὲ τῆς πατρίδος τὸ γλυκύτατον ὄνομα εἰς τὰ χεῖλη μετέβη ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐρανίαν ζωὴν.

Περὶ τὴν δύσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔδυσε καὶ ὁ βίος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Ἡ δὲ ψυχὴ του, ἐξαγιασθεῖσα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀφῆκε τὰ γήινα δεσμά της, καὶ ἀγαλλομένη ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Πλάστου.

Οἱ προεστῶτες, οἱ διδάσκαλοι, καὶ ὁ ἱερεὺς συνήλθον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐξετάσωσιν ἂν ἀφῆκε διαθήκην, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ ἐξασφαλίσωσιν ὅλα τὰ τῆς οἰκίας του.

Καὶ κατὰ πρῶτον ἤνοιξαν τὸ συρτάριον τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας συνήθως ἔγραφε. Μεταξὺ δὲ διαφόρων ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον, εὔρον περικάλυμμα, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν « Ἡ διαθήκη μου. »

Ὁ ἱερεὺς, ἀνοίξας τὸ περικάλυμμα, ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὸ ἐν αὐτῷ ἔγγραφο, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ἦτο ἡ ἰδιόχειρος διαθήκη τοῦ γέροντος.

Τῆς διαθήκης ταύτης οὔτε τὸ πρωτότυπον διεσώθη, οὔτε ἀντίγραφον αὐτῆς ἐλήφθη ποτέ· ὥστε μὴ δυνάμενος νὰ καταχωρήσω αὐτὴν ἐνταῦθα, θέλω ἀναφέρει ὅσας ἐκ τῶν διατάξεών της διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Κατ' ἀρχὰς ἐζήτηι συγχώρησιν παρὰ πάντων, ὅπως καὶ ὁ πολυεὐσπλαγχνος Θεὸς συγχωρήσῃ τὰ ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἁμαρτήματα αὐτοῦ.

Ἀκολούθως ἔλεγεν ὅτι, μὴ ἔχων ἴδια τέκνα, οὐδὲ συγγενεῖς, υἱοθετεῖ καὶ κληρονόμους τοῦ ἀποκαθιστᾶ ὅλα τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα τέκνα τῆς πατρίδος του.

Ἄλλ' ἐπειδὴ, ἐπρόσθετεν, ἐκτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας τὰ πάντα ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι φθαρτά, διέταττε νὰ μένωσι τὰ χρήματά του διαρκῶς εἰς τινὰ Τράπεζαν· διὰ δὲ τῶν ἐτησίων τόκων νὰ ἐξακολουθῇ ἡ διατήρησις τοῦ σχολείου, ὅπως ἐξ αὐτοῦ οἱ κληρονόμοι του ἀπολαμβάνωσι τὰ μόνα ἀφθαρτά καὶ ἄληθως πολύτιμα κτήματα τῆς ἀρετῆς καὶ παιδείας.

Τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπικαρπίαν τοῦ κήπου του ἀνέθε-
 τον εἰς τὸν συμμαθητὴν μας Ἰωάννην· διέταττε δὲ ὅταν
 ἐπανέλθῃ ἐξ Ἰταλίας ὁ ἀποσταλεὶς παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐκ-
 μάθησιν τῆς ἱατρικῆς, νὰ μεταβῇ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης
 ὅπως σπουδάσῃ τὴν γεωπονίαν, καὶ ἐπανερχόμενος εἰς
 τὴν πατρίδα διδάσκῃ αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα τῶν κτηματιῶν.

Πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ κόπων καὶ ὑπηρε-
 σιῶν τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου προσδιώριζε
 ποσὸν χρηματικόν, ὅπως μεταβῇ καὶ ὁ νέος αὐτὸς εἰς τι
 Εὐρωπαϊκὸν ὄπλουργεῖον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ὀπλοποιίας
 καὶ τῶν ἄλλων σιδηρουργικῶν τεχνῶν.

Τὴν ὑπὲρ τοῦ Κωνσταντίνου διάταξιν του ἐτελείονεν
 ἐκφράζων λύπην ἐνδόμυχον διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν ὄπλων·
 Ἡὔχето δὲ νὰ μὴ βραδύνη ἡ θεία ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐν χρι-
 στιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ἀρετῇ ἅπαντες ὡς ἀδελφοὶ φιλά-
 δελφοὶ ζῶντες, θέλουσι ἀποτελέσει ἐπὶ τῆς γῆς *μίαν ποι-
 μνην ὑπὸ ἓνα ποιμένα.*

Ἀκολούθως ἡ διαθήκη προσδιώριζε χρηματικὰς χορη-
 γήσεις πρὸς περίθαλψιν δυστυχῶν τινῶν γερόντων, ὀρ-
 φανῶν, καὶ ἀδυνάτων χηρῶν.

Ἐπὶ τέλους ὠνόμαζεν ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης του
 ταύτης ἄνδρας ἀκεραίους καὶ ἀξιοσεβάστους, καὶ ἐπρό-
 βλεπεν ὅσον ἔνεστι προνοητικώτερον περὶ τῆς διαρκoῦς
 ὑπάρξεως τοιοῦτων ἐκτελεστῶν πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν
 τῆς τελευταίας θελήσεώς του.

Ὅτε δὲ ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τὴν κωμόπολιν τὰ τῆς
 διαθήκης, ἔτι μᾶλλον ἀξιαγάπητος κατέστη ἡ μνήμη
 τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου· διότι ἐκ τῆς διαθήκης αὐτοῦ
 ἀνεφάνη ὅτι οὐχὶ μόνον ζῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον

ἤθελησε νὰ ἐξακολουθήσῃ εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ.

Τὴν κηδεΐαν τοῦ Γεροστάθου δὲν συνώδευσαν οὔτε τύμπανα καὶ μουσικαί, οὔτε ἀρχιερεῖς καὶ ἱερέων στίφη, οὔτε στρατιῶται καὶ νεκρικοὶ πυροβολισμοί.

Γενικὴ ὁμῶς κατήφεια, βαθυτάτη θλίψις, στεναγμοί, καὶ δάκρυα συνώδευσαν τὸν νεκρὸν εἰς τὸ τελευταῖον κατοικητήριόν του.

Μαθηταί, χῆραι, γέροντες, πτωχοί, ὀρφανά, καὶ πάντες ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως θρηνοῦντες παρηκολούθουν τὸ λείψανον τοῦ εὐεργέτου αὐτῶν

Καὶ οἱ μὲν θλιβεροὶ παλμοὶ τῶν καρδιῶν μας ἦσαν οἱ νεκρώσιμοι τῆς κηδεΐας τυμπανισμοί, ὁ δὲ θρῆνος τῶν παρακολουθούντων ἦτο ἡ καταनुκτικὴ μελωδία, δι' ἧς τοῦ παραδείσου αἱ πύλαι ἠνοίγοντο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γεροστάθου.

Τοιαύτας κηδεΐας μόνον οἱ ἐνάρετοι, οἱ φιλόανθρωποι, καὶ οἱ φιλοπάτριδες ἀπολαμβάνουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνῶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀγαλλόμενων ἀναβαίνουν εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου ὁ διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν ἐξεφώνησε λόγον ἐπιτάφιον γλαφυρὸν καὶ διδακτικώτατον· εἶχε δὲ καὶ τὸ μέγα, ἀλλὰ σπάνιον προτέρημα τῆς συντομίας, ὥστε, ὅτε ὁ ρήτωρ ἔπαυσεν, οἱ ἀκροαταί, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῶσιν, ἐλυπήθησαν, παύσαντες ἀκροαζόμενοι ἔργα ὥραϊα κομφῶς ἐξιστορούμενα.

Τὸ ρητόν, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ διδάσκαλος ἐπροοιμίασεν, ἦτο τὸ τοῦ Εὐαγγελίου « *ὁς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.* »

Διατηρήσας δὲ ἀντίγραφον τοῦ ἐπιτύμβιου, τοῦ χα-
ραχθέντος ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ γέροντος, εὐχαρίστως κα-
ταχωρῶ τοῦτο ἐνταῦθα· εἶχε δὲ οὕτως·

ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ

○

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΝΑΡΕΤΟΣ

ΚΑΙ

ΕΛΛΗΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ,

ΟΞ

ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΞ ΟΛΗΣ ΨΥΧΗΣ,

ΚΑΙ

ΤΟΝ ΠΛΗΡΙΟΝ ΩΣ ΕΑΥΤΟΝ

ΑΓΑΠΗΣΑΣ,

ΑΥΤΟΣ ΤΕ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΝ,

ΚΑΙ

ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΑΣ ΕΠΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΝ

ΗΓΕΝ.

Οἱ συντάξαντες τὸ ἐπιτύμβιον τοῦτο συνήνωσαν ἐντὸς
αὐτοῦ τὰ δύο μεγάλα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου
μετὰ τῶν περὶ Σωκράτους λόγων τοῦ Ξενοφῶντος. Φαί-
νεται δὲ ὅτι ἠθέλησαν οὕτω ν' ἀποδείξωσιν ὅτι εἰς τὴν
καρδίαν τοῦ Γεροστάθου συνηνοῦτο ὁ Χριστιανισμὸς μετὰ
τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς συνήνονεν αὐτοὺς τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου
τοῦ μάρμαρον.

Μετὰ πολυχρόνιον ἀποδημίαν περιηγηθεὶς ἐσχάτως
τὴν Ἥπειρον, μετέβην καὶ εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ Γερο-

στάθου, ὅπου τόσαι γλυκεῖαι ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας θερμῶς μ' ἐπροσκάλουν.

Ἄλλὰ τὴν μὲν κωμόπολιν εὖρον σχεδὸν ἔρημον ζητήσας δὲ μὲ πάλλουσαν καρδίαν τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, δὲν εὖρον εἰμὴ ἐρείπια.

Περίλυπος μετέβην τότε ἀπὸ τὸ κοιμητήριον αὐτὸ τῶν ζώντων εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν ἀποθανόντων, ὅπως ἀσπασθῶ τὸν τάφον τοῦ εὐεργέτου μου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κλαύσω τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος. Ἄλλ' οὐδὲ ἶχνος τοῦ τάφου του ὑπῆρχε πλέον!

Δυστυχεστάτη πατρὶς! ἀνέκραξα τότε στενάζων βαθέως, δὲν θέλει λοιπὸν παρέλθει ἡ ὄργη τοῦ Κυρίου ἀπὸ σοῦ;

Ἄλλ' ὄχι! χριστιανισμὸς καὶ ἀπελπισία εἶναι ἀντίφασις, εἶναι ἀμάρτημα. Ἄς ἐξακολουθῶμεν λοιπὸν ἐλπίζοντες πάντοτε διὰ τῆς παιδείας δέ, τῆς φιλοπονίας, καὶ ἀρετῆς ἃς ἐνισχύωμεν, ἃς ἀναπτύσσωμεν, ἃς πολλαπλασιάζωμεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν, καὶ αἱ γλυκεῖαι ἡμῶν ἐλπίδες βεβαίως θέλουν πραγματοποιηθῆ.

Τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἄφινε νὰ κοιμηθῆ τὸν νέον Θεμιστοκλέα τοιουτοτρόπως καὶ ἡ προγονικὴ εὐκλεία ἃς μὴ ἀφίνη τοὺς νέους ἡμᾶς Ἕλληνας νὰ κοιμώμεθα ἤσυχον ὕπνον ἄλλ' ἀδιαλείπτως ἃς ἀγωνιζώμεθα ὅπως ἀξιοθῶμεν ἢ ἀποτινάξωμεν τὴν ἐθνικὴν κακοδαιμονίαν, ἐπαναφέροντες ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν εἰς τὴν χορείαν τῶν εὐδαιμόνων ἐθνῶν!

Κατὰ τὴν ἠλιβεράν δ' ἐκείνην ἡμέραν ἀπεφάσισα νὰ ἐκδώσω τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, ὅπως διὰ τῶν ἰδίων ἔργων καὶ λόγων τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου ἀνεγείρω εἰς

αὐτόν, ἀντὶ τοῦ καταστραφέντου, μνημεῖον ἄλλο διαρκέστερον ἴσως ἐκείνου, σύμφωνον δὲ μὲ τὰς εὐγενεῖς τοῦ ἀνδρὸς διαθέσεις.

« Γαῖα· ἔχου ἐλαφράν, φίλτατε φίλων! »

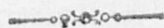
Τ Ε Λ Ο Σ .

ΠΙΝΑΞ

ΤΟΥ

ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

	Σελ.
Ἡ πρώτη ἀγάπη	3
Ὁ πάππος, ὁ υἱός, καὶ ὁ μικρὸς Θωμᾶς	7
Ὁ Αἰνεῖας καὶ ὁ πατήρ του	9
Ἡ Σπαρτιατικὴ Χειλωνίς	40
Ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ οἱ γονεῖς του	42
Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Ὀλυμπιάς	43
Ὁ κῆπος καὶ ἡ καρδιά	44
Ὁ Κοριολάνος καὶ ἡ μήτηρ του	46
Ὁ Βάσιγκτων καὶ ἡ μήτηρ του	49
Μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα	21
Ὁ κλῶνος καὶ τὸ δερμάτιον	23
Οἱ δύο μικροὶ φίλοι	23
Ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ ὁ Ξενοφῶν	29
Ἡ φίλια τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου	31
Δάμων καὶ Φιντίας	33
Ἡ δονὴ γλυκυτάτη	36
Ὁ Πέτρος καὶ ὁ πτωχὸς μαθητής του	38

	Σελ.
Ὁ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τέλειος ἄνθρωπος . . .	44
Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς	43
Ὁ ἱερεὺς τῆς Μόσχας	45
Ἡ ἐλευθεριότης τοῦ Κίμωνος	47
Ὁ Θεῖος νόμος	56
Ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεσέως	—
Τὸ ἀληθὲς προτέρημα τοῦ Περικλέους	61
Ὁ ἐφημέριος τῆς κωμοπόλεως	65
Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη	66
Ὁ χωρικός, ὁ ἐπονομασθεὶς Σωτήρ	68
Ὁ χωρικός καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰβάν	74
Ὁ λέων καὶ ὁ Ἀνδροκλῆς	75
Ὁ ἀγαθὸς Τίτος	79
Οἱ τριάκοντα Τύραννοι καὶ ὁ Σωκράτης	81
Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης	83
Ἡ ὑπερτάτη ἀρετὴ	87
Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Εὐφροσύνη	—
Σωτήριον μάθημα	89
Ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Ἄλξανδρος	91
Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ στρατιώτης	92
Ὁ Περικλῆς ὑβριζόμενος	—
Ὁ Σωκράτης προακόστωλος	93
Ἡ τελευταία παραγγελία τοῦ Φωκίωνος	95
Ὁ Δημοσθένης καὶ τὸ ὄνειον γάλα	98
Ἡ ἀμνησικακία τοῦ Ἀριστείδου	100
Ἡ ἐκδίκησις τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος	105
Ὁ ἰσώτερος ἔριως	107
Ὁ θάνατος τοῦ Κόδρου	109

Ἡ θυσία τῆς Ἀγραύλου	410
Ὁ ὄρκος τῶν νέων	411
Ἡ Ἀργεῖα Τελέσιλλα	412
Αἱ Σπαρτιάτιδες κατὰ τοῦ Πύρρου.	413
Ἡ Κρατησίκλεια εἰς τὴν Αἴγυπτον	415
Ὁ Θρασύδουλος κατὰ τῶν τριάκοντα Τυράννων.	416
Ὁ Πελοπίδας ἐλευθερόνων τὰς Θήβας	417
Ὁ Σωκράτης ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ	419
Ὁ Μάρκος Ῥήγουλος	424
Ὁ Λυκοῦργος ἐκουσίως ἐξοριζόμενος	427
Ὁ Ἱπποκράτης καὶ ὁ Ἀρτοξέρξης.	428
Ὁ Ἀριστοτέλης καὶ τὰ Στάγειρα	—
Θυσία παθῶν.	429
Ὁ φιλόπατρις καὶ φιλόπονος	432
Ἄμειβαί καὶ ἀχαριστία.	434
Ἡ δύσις	436
Ἡ ἀσθένεια	438
Ἡ τελευταία ἐπίσκεψις	440
Αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Γερουσιάρχου	445
Ἡ διαθήκη	447
Ἡ κηδεῖα καὶ τὸ ἐπιτύμβιον	449

0020597060

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

